TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ
(LATİN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

PROPERTIUS'UN ELEGEIA'LARINDA AŞK VE GÜZELLİK KAVRAMI SEVGİLİYE YAKLAŞIM

Yüksek Lisans Tezi

Vildan Can

Ankara 2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ
(LATİN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

PROPERTIUS'UN ELEGEIALARINDA AŞK VE GÜZELLİK KAVRAMI SEVGİLİYE YAKLAŞIM

Yüksek Lisans Tezi

Vildan Can

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Fatma Gül Özaktürk

Ankara 2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ
(LATİN DİLİ VE EDEBİYATI)
ANABİLİM DALI

Vildan Can

PROPERTIUS'UN ELEGEIALARINDA AŞK VE GÜZELLİK KAVRAMI SEVGİLİYE YAKLAŞIM

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Fatma Gül Özaktürk

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	**İmzası**
Prof. Dr. F. Gül Özaktürk	.....
Prof. Dr. Esma Reyhan	.....
Doç. Dr. Çağatay Aşkıt	.....

Tez Sınavı Tarihi.....10 Nisan 2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (10/04/2018)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ i

GİRİŞ ii

I. BÖLÜM

I.1. ELEGEIANIN KÖKENİ 1

I.2. YUNAN EDEBİYATINDA ELEGEIA 4

I.3. YUNAN EDEBİYATINDA ELEGIA OZANLARI 7

1..4. ROMA EDEBİYATINDA ELEGEIA 12

I.5. ROMA EDEBİYATINDA ELEGEIA OZANLARI 19

II. BÖLÜM

II.1. PROPERTIUS'UN YAŞAMI 28

II.2. PROPERTIUS'UN YAŞADIĞI TARİHSEL ORTAM 31

II.3. PROPERTIUS'UN ELEGEIALARI 33

II.4. PROPERTIUS'UN ELEGEIALARININ ÖZELLİKLERİ 39

III. BÖLÜM

III.1. ESKİ ÇAĞDA KADIN 46

III.2.. KADININ SÜSLENMESİ 51

III.3. GÜZELLİK VE SEVGİ ARASINDAKİ BAĞ 56

IV. BÖLÜM

IV.1. CYNTHIA VE GÜZELLİK 69

IV.2. PROPERTIUS VE AŞK 91

IV.3. SEVGİLİYE YAKLAŞIM 122

SONUÇ 141

ÖZET 143

ABSTRACT 144

KAYNAKÇA 145

ÖNSÖZ

Propertius, Catullus ve Tibullus'tan sonra şiirlerinde kendisini başkahraman yapan Latin Edebiyatı ozanıdır. Sevgiliye boyun eğen, köle gibi iş görmeye hazır, romantik aşık rolündedir. *Elegeia*larında sevgilisinin ona karşı tutumuna bağlı olarak bazen coşkunluğun zirvesinde mutlu, bazen de sevgilisinin kapısında perişan olan bir zavallıdır.

Diğer *elegeia* ozanlarının aksine sevgilisinin kapısında perişan olan ve her türlü aşağılanmaya rağmen sevgilisinden ayrılmayan, sadakatle ilişkisini sürdürmeye çalışan Propertius, Cynthia'ya olan bu sonsuz aşkını dizelerine aktarmıştır. Çalışmamda Propertius'un güzellik ve aşk kavramına bakış açısını ve sevgiliye yaklaşımının nasıl olduğunu incelemeye çalışacağım.

Çalışmam boyunca benden yardımlarını esirgemeyerek yol göstericim olan danışmanım Prof. Dr. F. Gül Özaktürk'e, henüz hazırlık aşamasında olan çevirilerini benimle paylaşan Prof. Dr. Mehmet Özaktürk'e, eline geçen her türlü kaynağı belki yardımcı olur diyerek bana vermekten kaçınmayan ve beni dinlemekten bıkmayan Öğr. Gör. Rukiye Öztürk'e ve son olarak bu süreçte gösterdikleri sabır ve verdikleri destek için aileme ve arkadaşım Azer Gürcan'a teşekkür ederim.

GİRİŞ

Latin Edebiyatının Augustus Dönemi'nde (İ.Ö.27-İ.S.14) özellikle gençliğin, gençlik duygularının ve aşkın şiiri olarak yükselen *elegeia* türünün önemli temsilcilerinden biri olan Propertius, tek bir kadının kölesi olmayı seçmiş ve şiirlerinde sevgilisi Cynthia'ya duyduğu aşkı kendisine, sevgilisine ya da okuyucuya içtenlikle haykırmıştır. Kıyıda köşede kalmış sessiz bir ozan olarak görülse de Propertius, diğer *elegeia* ozanlarının aksine sevgiliye köle gibi iş görmeye hazır bir âşık olarak Latin Edebiyatına adını yazdırmıştır.

Propertius'un aşka, sevgiliye ve güzelliğe bakışının incelendiği bu çalışma dört bölüm altında ele alınmıştır. İlk bölümde Propertius'un yazdığı şiir türünün ne tür duygulara tercüman olduğunu daha iyi anlamak amacıyla *elegeian*ın nasıl bir tür olduğu açıklanmaya çalışılmış; Yunan ve Roma Edebiyatından örnekler verilmiştir. Ardından Propertius'un yaşamı, yaşadığı tarihsel ortam ve şiirlerinden genel olarak bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde Eski Çağda kadın ve genel güzellik anlayışı üzerinde durulmuştur. Bu bölümde Roma Edebiyatı ozanlarından Catullus, Tibullus ve Ovidius'un da aşk ve kadın konusundaki düşüncelerine yer verilmiştir. Ozanların şiirlerinden alıntılar yapılarak dönemin güzellik anlayışı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Son bölümde ise ilk olarak Cynthia okuyucuya ayrıntılı olarak tanıtılmış, ardından Propertius'un aşk konusundaki düşünceleri ve sevgilisi Cynthia'ya yaklaşımı ele alınmış, Tibullus ve Ovidius'un şiirleriyle karşılaştırmalar yapılmıştır.

Tez içinde yer alan şiirlerin Latinceleri bu dile hâkim olanlar için özellikle verilmiştir. Propertius'un şiir çevirileri için Prof. Dr. F. Gül Özkaktürk'ün, Ovidius'un *Amores* adlı eserinin çevirileri içinse Prof. Dr. Mehmet Özaktürk'ün yayına hazırlamakta oldukları çevirileri

kullanılmıştır. Ancak Propertius'un IV. kitabının beşinci şiirinin çevirisi ve diğer çeviriler aksi belirtilmediği sürece tezi hazırlayana aittir. Okuyucunun şiirleri daha iyi anlaması için şiirlerde geçen mitoslar açıklanmaya çalışılmıştır. Tez içinde yer alan mitoslar için Pierre Grimal'in *Mitoloji Sözlüğü* kullanılmıştır.

I. BÖLÜM

I.1. ELEGEIANIN KÖKENİ

Yunanca *elegeion* vezniyle yazılmış şiir anlamına gelen *elegeia* kelimesini incelediğimizde karşımıza Yunanca üç kelime çıkar: *ἔλεγος (elegos), ἐλεγεῖον (elegeion) ve ἐλεγεία (elegeia)*.[1]

ἔ+λέγειν söz söylemek fiilinden türetilmiş olan *ἔλεγος* kelimesi acıyla ilişkilendirilmiş; Euripides ve Aristophanes'in dizelerinde 'yas, acı, ağlama' kelimelerinin karşılığı olarak kullanılmıştır.[2]

ἵν' ὁ χρυσοκόμας Φοῖβος ἀκούων

τοῖς σοῖς ἐλέγοις …

Ὄρνιθες, 216-17

orada duydu altın saçlı

Phoebus senin acılarını...

[1] West, M., *Studies in Greek Elegy and Iambus*, Walter De Gruyter, 1974., s. 1-3.

[2] Hammond, N.G.L., Scullard, H.H., *The Oxford Classical Dictionary*, Clarendon Press, 1970., s. 378.

ἰὼ δμωαί,

δυσθρηνήτοις ὡς θρήνοις

ἔγκειμαι, τᾶς οὐκ εὐμούσου

μολπᾶς βοὰν ἀλύροις ἐλέγοις,

Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις, 143-146

Ah nasıl da düştüm yaslı matemlerin,

Lirin eşlik etmediği acıların içine…

Elegos kelimesinden gelen *elegeion*, *elegeia* şiirinin veznini ifade etmektedir. *Elegeion* vezniyle yazılmış şarkı anlamına gelen *elegeia* ise şiir anlamında ilk kez Aristotoles tarafından *Atinalıların Yasası* adlı eserde kullanılmıştır.[3]

εἵλοντο κοινῇ διαλλακτὴν καὶ

ἄρχοντα Σόλωνα, καὶ τὴν πολιτείαν

τὴν ἐλεγείαν ἧς ἐστὶν ἀρχή

***(fr**. 5.3)*

meclis Solon'u hem uzlaştırıcı hem de arkhon seçti; devlet işini ona verdiler ve o şöyle başlayan bir şiir yazdı.

Elegeia kelimesi ayrıca Ermenice flüt ya da kamış anlamına gelen *elegn*- sözcüğüyle de ilişkilendirilir.[4]

[3] Cancik, H., Schmeider, H., *Brill's Encyclopaedia of the Ancient World*, Leiden-Brill, 2004., s. 889; Hammond, N.G.L, Scullard, H.H., *The Oxford Classical Dictionary*, Clarendon Press, 1970., s. 378.

Dil ve biçem bakımından destana benzeyen *elegeia* şiirinin vezni destanda kullanılan *heksametron* (altılı ölçü) ölçüsündeki dizeye *pentametron* (beşli ölçü) ölçüsünde bir dize eklenmesiyle oluşur.

Heksametron:

1. 2. 3. 4. 5. 6.

– ◡ ◡ ‖ – ◡ ◡ ‖ – ◡ ◡ ‖ – ◡ ◡ ‖ ‖– ◡◡

– – ‖ – – ‖ – – ‖ – – ‖ – ◡ ◡ ‖ – –

Tītyre tū patulae recubāns sub tegmine fāgī

Fōrmōsam resonāre docēs Amaryllida silvās.

Eclogae, I.

Sen Tityrus, uzanıp koca kayının gölgesi altına

Güzel Amaryllis'in yankısını öğretiyorsun ormanlara.

Pentametron:

1. 2. 1. 2.

– ◡ ◡ ‖ – ◡ ◡ ‖ – ‖ – ◡ ◡ ‖ – ◡ ◡ ‖ –

– – ‖ – – ‖

[4] Hammond, N.G.L., Scullard, H.H., *The Oxford Classical Dictionary*, Clarendon Press, 1970., s. 378.

Tū dominus, tū vir, tū mihi frāter erās.

Heroides, III. 52

Sen benim sahibimdin, eşimdin, kardeşimdin.

Pentametron tek başına kullanılan bir vezin değildir. Ardından mutlaka bir heksametron vezni gelir.[5]

Dōnec eris fēlīx, multōs numerābis amīcōs

Tempora sī fuerint nūbila, sōlus eris.

Tristia, I. 9.,5

Mutluyken çok dostun olacak etrafında

İşler ters gitti mi kalacaksın tek başına.

I.2. YUNAN EDEBİYATINDA ELEGEIA

Yunan Arkaik Çağı[6] olarak bilinen İ.Ö. 8. İle 5. yüzyıllar arası, Yunan uygarlık tarihinin siyasal ve kültürel yaşamının en yaratıcı dönemlerinden biridir. Bu dönemde

[5] Kennedy, B.H., *The Revised Latin Primer,* Longmans, Green and Co., 1962., s. 204-205.

[6] Uzmanlar Yunanistan çömleğini sınıflandırmaya başladıklarında, Şarklılaşma ve Klasik dönemler arasında üretilmiş materyali Arkaik olarak tanımlamışlardı. Bu terim, ilk başta dönemin geniş kapsamlı kültürel gelişimini tanımlamak için kullanılırken zamanla bütün çağı niteleyen bir isme dönüştü. (Freeman, 2010)

Yunanistan'ın Helen Orta Çağ[7] çerçevesinden çıkması ve aristokrasinin gücünü kaybetmeye başlamasıyla yasalar herkes için ortak adalet anlayışına dayanılarak yeniden düzenlenmiştir.

Lirik şiir, kahramanlık çağının tüm gereksinimlerini karşılayan epik şiirin İ.Ö. 8. yüzyılın sonlarına doğru halkın edebi ihtiyaçlarını karşılayamaması üzerine yeni arayışlar sonucunda ortaya çıkmış ve epik şiirde bulunan lirik unsur İ.Ö. 7. yüzyıldan başlayarak edebi bir tür olan lirik şiiri yaratmıştır.[8]

Duyguların coşkun bir dille anlatıldığı edebi eserlere verilen genel ad olan lirik şiir, ozanların şiirlerini lir denen telli bir çalgıyla söylemelerinden adını alır. Mitoloji, masal, efsane gibi konuları ele alması bakımından destana benzese de daha kişiseldir. Lirik şiir, *elegeia, iambos*, koro ve solo liriği olmak üzere dört türe ayrılır. *Iambos* şarkı olmaktan çıkmış konuşmaya en yakın türdür ve konusu günlük yaşamdan alınmıştır. Solo liriği tek kişinin söylediği şiirdir ve kişisel duygular ön plandadır. Koro liriği ise adından da anlaşılacağı üzere koro tarafından söylenen ve toplumun duygularının söz konusu olduğu şiirlerdir.

Lirik şiirin en eski türü olan ve flüt eşliğinde okunan *elegeia* İ.Ö. 8. yüzyılda Ionia bölgesinde ölüm ve ağıt şiiri olarak ortaya çıkmış ve zamanla Yunan ozanları sayesinde

[7] Bazı modern tarihçiler İ.Ö. 1000-700 yılları arasındaki devri Avrupa Orta Çağına benzetmişler ve bu döneme Helen Orta Çağı demişlerdir. Avrupa Orta Çağının başında Germenlerin kendilerinden yüksek bir kültür ve uygarlık düzeyindeki Batı Roma İmparatorluğu'nu yıkmaları, Helen Orta Çağının başlarında Dorlar'ın kendilerinden daha uygar olan Akalar'ın siyasal varlıklarına son vermelerine benzetilmiştir. Avrupa Orta Çağında feodalitenin ortaya çıkması, savaş ve yiğitlik destanlarının söylenmesi gibi Helen Orta Çağında da 'polis' denen kent devletlerindeki kralın yanında soylular sınıfı oluşmuş; bu soyluların yaşamı Homeros destanlarında dile getirilmiştir. (İplikçioğlu, 2015)

[8] Sina, A., *Antik Yunan'da Koro Liriği Türleri*, Littera Edebiyat Yazıları, 2006., s. 133-160.

yiğitlik, sevgi, aşk, ölüm gibi konuları ele alarak zenginleşmiş ve hızlı bir şekilde Yunan anakarasında yayılmıştır.[9] Aristokrasi bunalımından kurtulup epik şiiri geride bırakan ozanlar başlangıçta konu olarak destandan pek uzaklaşmamış ve savaşa teşvik, siyasi prensipler ya da ahlaki değerler gibi konuları şiirlerinde işlemişlerdir. Yunan *elegeia* şiirinin ilk örnekleri kahramanlık geleneği içinde dil ve biçem bakımından destana yakın ama kişisel duyguların yoğun olduğu şiirlerdir.

Büyük İskender'in hükümdarlığından (İ.Ö. 336-323) İ.Ö. 30 yılında Mısır'ın Romalılar tarafından fethine kadar süren Helenistik dönem edebiyat açısından verimli ve etkili bir dönemdi. Bu dönemde Helen, Makedon ve Doğu kökenli insanların birbirleriyle kültürel anlamda kaynaşması amaçlanmıştır.[10] Bu kültür kaynaşması sayesinde şiir sanatı da zenginleşmiş ve 'İskenderiye Şiiri' olarak nitelendirilen bir akım doğmuştur. Bu İskenderiye Şiir'inde bilgiye, insan ve gündelik yaşamla ilgili konulara daha çok yer verilmiş ve bukolik şiir gibi yeni bir tür ortaya çıkmıştır.[11] Erotik duygu bu dönem şiirlerinde kendini göstermiş ve aşk şiir yazmak için temel bir sebep olmuştur.

[9] Hammond, N.G.L., Scullard, H.H., *The Oxford Classical Dictionary, Clarendon Press*, 1970., s.378.

[10] İplikçioğlu, B., *Helen ve Roma Tarihinin Anahatları*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2015., s.45.

[11] Çelgin, G., *Örneklerle Helenistik Çağ Şiiri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2000., s.42.

I.3. YUNAN EDEBİYATINDA ELEGEIA OZANLARI

Yunan *elegeia* şiirinin ilk örneğini ortaya koyan Efesli Kallinos (İ.Ö. 728-660) savaş *elegeia*ları ve tarihi şiirler yazmıştır. Şiirlerinde gençleri yurtları ve çocukları uğruna savaşmaya teşvik etmiştir.[12]

τιμῆέν τε γάρ ἐστι καὶ ἀγλαὸν ἀνδρὶ μάχεσθαι

γῆς πέρι καὶ παίδων κουριδίης τ' ἀλόχου

δυσμενέσιν·

(*fr.* I. 6-8)

…erkek için onur ve şan vericidir savaşmak

vatanı, çocukları ve eşleri uğruna düşmana karşı

Daha çok *iambos* türünde şiirler yazan Arkhilokhos'un (İ.Ö. 680-645) kullandığı bir diğer şiir türü de *elegeia*dır. Aşk, ölüm, savaş, barış gibi konulara şiirlerinde oldukça sık yer vermiştir. Bir şiirinde düşmana yenilince kalkanını atıp kaçmasından bahseder.

Ἀσπίδι μὲν Σαΐων τις ἀγάλλεται, ἣν παρὰ θάμνῳ

ἔντος ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων·

αὐτὸν δ' ἔκ μ' ἐσάωσα· τί μοι μέλει ἀσπὶς ἐκείνη;

Ἐρρέτω· ἐξαῦτις κτήσομαι οὐ κακίω

(*fr.* V)

[12] Kynaston, H., *Extracts from the Greek Elegiac Poets, from Callinus to Callimachus*, Maximilian and Co., 1880., s.iv.

Sai'lerden biri kalkanımı aldı diye övünür şimdi. O kusursuz
silahı istemeyerek bıraktım fundalıkta. Kendimi kurtardım ya.
Kime ne silahtan? Yenisinden edineceğim, daha iyi olanından.

Diğer iki ozan gibi savaş *elegeia*ları yazan ve İ.Ö. 7. yüzyılda Sparta'da doğan Tyrtaios, ölü de olsa, diri de olsa kahraman savaşçının her zaman onurlandırılacağını ve korkak olmanın acı bir yazgı olduğunu dile getiren şiirler yazmıştır. Tyrtaios, Messene Savaşı sırasında yazdığı şiirlerle Spartalıları yüreklendirmiştir.[13]

ἔρδων δ' ὄβριμα ἔργα διδασκέσθω πολεμίζειν,
μηδ' ἐκτὸς βελέων ἑστάτω ἀσπίδ' ἔχων
(*fr.* XI. 27-28)

güçlü işler yapan savaşmayı da öğrenmeli, kalkana sahip
olduktan sonra önemli değil mızrakların nerede durduğu

Tyrtaios'un çağdaşı olan Mimnermos (İ.Ö. 630-600) *Smyrneis* adlı *elegeia*sında İzmir'in İ.Ö. 685 yılında Lidya kralı Gyges'in saldırısına karşı şanlı direnişini kutlamış ve *elegeia*ya tarihi bir hava katmıştır. Ancak Mimnermos'u çağdaşlarından ayıran, ozanın duygusal konuları şiirlerinde işlemiş olmasıdır. *Nanno* adındaki eseri, ozana ilham kaynağı olan bir kadına yazılmış en eski kitaptır. Ozan bu eserde Lidyalı flütçü kıza duyduğu aşkın yanı sıra Iason'un yolculuğunu, âşık oluşunu, Niobe'nin çocuklarının öldürülmesini, Antigone ve Ismene gibi efsanelere de yer vermiştir.[14] *Elegeia*ya aşk, hüzün, neşe gibi

[13] Kynaston, H., *Extracts from the Greek Elegiac Poets, from Caliinus to Callimachus*, Maximilian and Co., 1880., s.vii.

[14] Durham, D.B., *Mimnermus and Propertius*, The American Journal of Philology, 1916., s.194-205.

duyguları getiren Mimnermos, şiirlerinde gençliğin güzelliğini; yaşlılığın ise faydasızlığını dile getirmiştir.

τίς δὲ βίος, τί δὲ τερπνὸν ἄτερ χρυσῆς Ἀφροδίτης;

τεθναίην, ὅτε μοι μηκέτι ταῦτα μέλοι,

κρυπταδίη φιλότης καὶ μείλιχα δῶρα καὶ εὐνή·

οἷ' ἥβης ἄνθεα γίγνεται ἁρπαλέα

ἀνδράσιν ἠδὲ γυναιξίν.

(*fr.* I. 1-5)

hayat nedir, zevk nedir altın Aphrodite'siz?

Ölsem tadamadığımda gizli aşkı, tatlı armağanları, yatağı.

Yalnız gençliğin çiçeklendiği çağ güzeldir

hem erkekler hem kadınlar için.

Atinalı Solon (İ.Ö. 640-560) ile birlikte *elegeia*ya politik ve ahlaki konular dahil olmuştur. Miletoslu Phokylides, Megaralı Theognis ve Ksenophanes bu alanda Solon'u izlemiş ve onlar da ahlaki konuları işleyen *elegeia*lar yazmışlardır. Ancak Mimnermos'un hemşehrisi olan Kolophonlu Antimakhos ile birlikte *elegeia* yüzünü tekrar aşka çevirmiştir.[15]

Helenistik dönemde ozanların, savaş ve kahramanlık konularından uzaklaştıklarından ve aşk konusunun şiirlerde kendini göstermeye başladığından bahsetmiştik. İ.Ö. yaklaşık 340 yılında dünyaya gelen Koslu Philetas, aşk *elegeia*ları, mitolojik *elegeia*lar, epigramlar ve destanlar yazmıştır. Yazdığı destanlardan *elegeia* veznindeki *Demeter*; tanrıçanın kaçırılan kızı Persephone'ye bir ağıt niteliğindedir. Ancak

[15] Carter, J.B., *Selections from the Roman Elegiac Poets*, The University Publishing, 1900., s.x.

ona asıl ününü aşk *elegeia*ları kazandırmıştır.[16] Ünü yüzyıllar boyunca sürmüş ve Roma Edebiyat ozanları tarafından Kallimakhos'tan sonra en büyük *elegeia* ozanı olarak anılmıştır.[17]

Roma Edebiyatı ozanlarının gözünde çok değerli olan Kallimakhos (İ.Ö. 305-240) dönemin en ünlü ve üretken ozanıydı.[18] Altı *hymnos*, altmışa yakın epigram yazmıştır. Yazdığı *hymnos*ların vezinleri aynı olmamakla birlikte beşinci (*Pallas'ın Banyosu*) ve altıncı (*Demeter*) *hymnos*ların vezinleri *elegeia*dır.

ἀμφότεραι λώοντο, μεσαμβριναὶ δ' ἔσαν ὦραι,

πολλὰ δ' ἀσυχία τῆνο κατεῖχεν ὄρος.

(*Hymnos* V. 73-74)

Yıkanıyordu ikisi de öğle saatiydi

Dağı büyük bir sessizlik bürümüştü.

Kallimakhos'un *elegeia* veznindeki şiirlerinin en önemlisi dört kitaptan oluşan, Yunanların gelenek ve tapımlarının kökenini açıklayan *Aitia*, Romalı ozanlar tarafından çok okunmuş ve Ovidius'un *Fasti* adlı eserinin ilham kaynağı olmuştur. *Berenice'nin Perçemi* isimli *elegeia*sı Catullus tarafından Latinceye çevrilmiştir.[19] *Elegeia* vezniyle yazdığı *Ibis* adlı eserine ait pek fazla bilgi bulunmamaktadır. Şiirinde adını belirtmediği bir

[16] Çelgin, G., *Örneklerle Helenistik Çağ Şiiri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2000., s.163-164.

[17] Quintilianus, *Institutiones*, X., 1. 58:…*cuius princeps habetur Callimachus, secundus confessione plurimum Philetas occupavit.* Onlardan Callimachus başı çeker ikinci olarak birçoklarının düşüncesine göre Philetas bulunmaktadır.

[18] Kynaston, H., *Extracts from the Greek Elegiac Poets from Callinus to Callimachus*, Maximilian and Co., 1880., s.87.

[19] Sellar, W. Y., *The Roman Poets of The Augustan Age: Horace and the Elegiac Poets*, Clarendon Press, 1899., s.207.

rakibini lanetleyerek tanrıların verdiği cezaları, insanların başına gelen felaketleri sayıp dökmektedir.[20] Eserinde hedef aldığı kişi büyük olasılıkla öğrencisi olan ve şiir konusunda tartışma yaşadığı Apollonios Rhodios'tur.[21]

Helenistik dönem şairleri *elegeia*yı yalnız kişisel duygularını açıklamak için kullanmamış ve pastoral konuları da şiirlerinde işlemiştir. Pastoral şiirin öncüsü ve Kallimakhos'un çağdaşı olan Theokritos, şiirlerini çobanların söylediği geleneksel şarkıların, mevsim dönümlerinin, çobanların batıl inançlarının, ölen bir arkadaşın ardından yakılan ağıtların olduğu bir dünya yaratmak için kullanmıştır. Ayrıca adak, mezar ve aşk epigramları yazmıştır. Adını taşıyan sekiz epigramdan dördü *elegeia*, diğer dördüyse değişik vezinlerde yazılmıştır. Ancak Theokritos'un en büyük özelliği, son derece başarılı olduğu doğa ve doğa olaylarının tasvirleridir.[22]

Khalkis doğumlu olan Euphorion (İ.Ö. 276-200) Kallimakhos'u taklit etmiş ve hiçbiri günümüze ulaşmamış yirmi şiir yazmıştır.[23] Romalılar arasında büyük bir üne sahip olan Euphorion özellikle Cicero zamanında genç ozanlar tarafından takdir edilmiştir.[24] Ancak Cicero bu genç ozanları küçümseyerek onlara '*Euphorionis cantores*' (Euphorion gibi şarkı söyleyenler) diye hitap etmektedir.[25]

---

[20] Hammond, N.G.L., Scullard, H.H., *The Oxford Classical Dictionary*, Clarendon Press, 1970., s.194-196.

[21] Lefkowitz, M.R., *The Quarrel between Callimachus and Apollonius*, Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik, 1980., s. 1-19.

[22] Çelgin, G., *Örneklerle Helenistik Çağ Şiiri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2000., s.120-135.

[23] Çelgin, G., *Örneklerle Helenistik Çağ Şiiri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2000., s.164.

[24] Carter, J.B., *Selections from the Roman Elegiac Poets*, The University Publishing Company, 1900., s.xii.

[25] Cicero, *Tusculanae Disputationes*, III., 45.

Philetas'ın hem öğrencisi hem de dostu olan Hermesianaks (İ.Ö. 300-250) Antimakhos'un *Lyde* adlı eserini taklit ederek *Leontion* adında üç kitaptan oluşan bir eser yazmıştır. Bu eserin üçüncü kitabından yapılmış olan bir alıntıya göre eserde çeşitli ozan ve filozofların hayali aşkları sıralanmıştır. Ozan bu aşk öykülerini Leontion'a karşı aşkını anlatmak için bir giriş olarak kullanmıştır.[26]

Başka ozanların aktardıklarından öğrenilenler sayesinde tanınmış olan bu ozanların yanı sıra Philetas'ın öğrencilerinden Aitolialı Aleksandros'un aşk efsanelerini konu aldığı *Apollon* ve *Musae* adlı iki *elegeia* eseri vardır. Antik Çağda daha çok coğrafya bilgini olarak tanınan Erastosthenes'in şiir alanında da eserleri vardır. Bir savaş tutsağı olarak Roma'ya getirilen ve Cornelius Gallus'un dostu olan Nikaialı Parthenios, *Aphrodite, Delos* ve *Krinagoras* isimli *elegeia*lar yazmıştır. Bu eserlerden isimleri dışında herhangi bir parça kalmamıştır. Yaşamı hakkında pek fazla bilgi edinemediğimiz ozan Phanokles ve Rhianos da *elegeia* dizeleri yazmışlardır.[27]

I.4. ROMA EDEBİYATINDA ELEGEIA

İ.Ö. 133 yılında Gracchus Kardeşlerin reform girişimleriyle başlayan iç savaşlar İ.Ö. 30 yılında Mısır'ın Roma eyaleti olmasıyla son bulmuştur. İ.Ö. 510 yılında kurulan Cumhuriyet rejimi İ.Ö. 27 yılında Augustus'un yönetimi ele almasıyla yerini imparatorluk rejimine bırakmış ve Roma'da barış dönemi *Pax Romana* başlamıştır. Bu süreç Latin

[26] Çelgin, G., *Örneklerle Helenistik Çağ Şiiri,* Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2000., s.168.

[27] Çelgin, G., *Örneklerle Helenistik Çağ Şiiri*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2000., s.163-168.

Edebiyatına özellikle şiir alanında en parlak ve en üstün eserlerin arka arkaya verildiği altın çağını yaşatmıştır.

Augustus döneminde edebiyat Cumhuriyet dönemindeki gibi ikinci planda değildi. Cumhuriyet döneminde bir edebiyatçı iyi yazıyor ve konuşuyorsa siyasete atılır ve edebiyat siyasi amaçlar doğrultusunda gelişirdi.[28] Ancak parti mücadelelerinin olmadığı imparatorluk çağında edebiyatçılar Augustus'un getirdiği barış ortamında sanatlarını rahatça icra edebilmişlerdir. Bu rahat ortamdan yararlanan Augustus, edebiyat yoluyla siyasal amaçlarını yayma düşüncesindeydi. Bu amaç doğrultusunda barışın getirdiği huzur, tarım, milli duygular, Romalıların şanı, imparatorun yüceltilmesi gibi konular edebiyatın konusu oldu.

Politikasını yaymak için sanat hamiliği rolü Augustus için kaçırılmayacak bir fırsattı. İmparatorun sağ kolu ve yakın arkadaşı olan Maecenas; Vergilius, Horatius ve Propertius'u kendi çevresinde toplayarak onların imparatorluk rejimini desteklemek amacıyla yazılar yazmalarını sağlamıştır. Tibullus ve Ovidius'un hamiliğini yapan Messalla ise Maecenas gibi siyasal yaşamda Augustus'un ve onun yönetiminin en büyük destekçisi olmuştur. Ancak yazın yaşamında koruyucusu olduğu ozanları elinden geldiğince siyasetten uzak tutmuş ve yazında 'Sanat; sanat içindir' ilkesine bağlı kalmıştır.[29]

Yazınsal alanda Yunanlardan etkilenen Romalı ozanlar, onların eserlerini birebir taklit etmeyerek kendi dönemlerine uyarlamış ve bu konuda da oldukça başarılı olmuşlardır. *Elegeia* dizeleri ilk olarak Ennius ve Lucilius tarafından kısa şiirler yazmak

[28] Erim, M., *Latin Edebiyatı*, Remzi Kitapevi, 1987., s.118.

[29] Tibullus, *Elegiae*, (çev.) Varınlıoğlu, G., Özaktürk, M., Dönmez, H., T.C Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001., s.7

için kullanılmıştır. Bunların yanında Valerius Aeditus, Porcius Licinus, Q. Lutatius Catulus Yunan kaynaklı aşk epigramları yazmışlardır.[30] İ.Ö. 102 yılında Romalı General Marius'un desteğiyle konsül olan Catulus, Roscius'a duyduğu aşkı anlatan dizeler yazmıştır.[31]

Augustus öncesi dönemde Gaius Valerius Catullus (İ.Ö. 84-54) alanında ilk Romalı ozan olarak kabul edilmektedir. Helenistik dönem ozanlarından Kallimakhos'u takdir eden Catullus, onun bir eserini '*Coma Berenice'* adıyla Latinceye çevirmiştir.[32] *Elegeia* vezniyle gerek uzunluğu gerekse konuları çeşitli olan şiirler yazmıştır. Ayrıca bu dönemde Varro Atanicus, Cassius ve Licinius Calvus elegeia dizeleri yazmışlardır.[33]

Augustus döneminin önemli ozanlarından olan Vergilius ve Horatius *elegeia*ya fazla ilgi duymamışlardır. Horatius'a göre *elegeia* eşit olmayan dizelerle yazılan ve acının açıklanmasıyla sınırlı olan küçük şiirlerdir.[34] "…*versibus inpariter iunctis quaerimonia primum, post etiam inclusa est voti sententia compos; quis tamen exiguos elegos emiserit auctor, grammatici certant et adhuc sub iudice lis est. (…ilk önce acı eşit olmayan dizelerle bağlanıp ardından adakla ilişkilendirildi. Yine de dilbilimciler haklı olarak ilk hangi ozanın bu kısa elegeiaları ürettiğini hala tartışıyorlar.)"*[35] Vergilius'un ise *Eclogae*

[30] Hammond, N.G.L, Scullard, H.H., *The Oxford Classical Dictionary*, Clarendon Press, 1970., s.379.

[31] Cicero, *De Natura Deorum*, I. 79., (çev.) Özaktürk, G., Telatar, F., Dost Yayınları, 2006.

[32] Sellar, W.Y., *The Roman Poets of the Augustan Age: Horace and Elegiac Poets*, Clarendon Press, 1899., s.207.

[33] Carter, J.B., *Selections from the Roman Elegiac Poets*, The University Publishing Company, 1900., s.xiv.

[34] Trent, W.P., *The Roman Elegy*, The Sewanee Review, 1898., s.257-275.

[35] Horatius, *Ars Poetica*, 75-78.

adlı eserinde Theokritos tarzında iki *elegeia* şiiri vardır. Bunlar Daphnis'e yazılan beşinci ve Gallus'a yazılan onuncu şiirlerdir.[36]

Roma elegeia ozanları -Ovidius'un yaptığı sıralamaya göre; Gallus, Tibullus, Propertius ve Ovidius[37]- genç ve iyi ailelerden gelen kimselerdi. Bu ozanların şiirlerinin en önemli ve en büyük konusu ise aşktı. Politik ve askeri kaygıları olmayan bu ozanlar sanatlarını Vergilius ve Horatius gibi yeni rejimi desteklemek için değil kendi kişisel duygularını açıklamak için kullanmışlardır. Birbirlerinin ardılı olan Tibullus, Propertius ve Ovidius ele aldıkları konu, dil ve biçem bakımından birbirlerinden farklıydılar. Tibullus köy ortamında yaşanacak aşka ağırlık verirken Propertius ve Ovidius'un aşkı kent çevresindedir. Dil ve biçem bakımından aynı yazınsal çevreden gelmeleri nedeniyle Ovidius ve Tibullus birbirlerine daha yakındır.[38] Propertius, üyesi olduğu Maecenas çevresinin ağır ve zor dilini kullanmış, eski sözcükleri ve uzun cümleleri tercih etmiştir. Renkli ama bir o kadar da zor bir dili vardır.[39] Helenistik dönem şairleri gibi şiir yazan ilk Romalı ozan olan Propertius, mitolojiyi verimli bir şekilde kullanmış ve anlattıklarını okuyucuya daha canlı hissettirebilmek amacıyla şiirlerine epik notlar koymuştur.[40]

---

[36] Trent, W.P., *The Roman Elegy*, The Sewanee Review, 1898., s.257-275.

[37] Ovidius, *Tristia*, IV., X., … *nec avara Tibullo tempus amicitiae fata dedere meae. Successor fuit hic Tibi Galle, Propertius illi; quartus ab his sene temporis ipse.* Fırsat vermedi açgözlü zaman Tibullus ile dostluğa. Senin ardılındır o ey Gallus, Propertius ondan sonra; onlardan sonra zaman sırasına göre dördüncü olan bizzat bendim.

[38] Tibullus, *Elegiae*, (çev.) Varınlıoğlu, G., Özaktürk, M., Dönmez, H., T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2011., s.9.

[39] Albrecht, M., *A History of Roman Literature from Livius Andronicus to Boethius*, E.J. Brill, 1997., s.749.

[40] Trent, W.P., *The Roman Elegy*, The sewanee Review, 1898., s.257-275.

quid? cum e complexu Briseidos iret Achilles,

num fugere minus Thessala tela Phryges?

quid? ferus Andromachae lecto cum surgeret Hector?

bella Mycenaeae non timuere rates?

ille vel hic classis poterant vel perdere muros:

hic ego Pelides, hic ferus Hector ego.

Elegiae, II. 22. 29-34

Öyleyse? Akhilles Briseis'in koynundan çıktığında,

Frigler Thessalia mızraklarından daha az mı kaçtılar?

Öyleyse? Ateşli Hektor kalktığında Andromakhe'nin yatağından,

Miken gemileri korkmadılar mı savaştan?

Her ikisi de yok edebilirdi donanmayı ve yıkabilirdi surları:

Ben Peleusoğlu Akhilles'im, ben ateşli Hektor'um.

tu criminis auctor

nutritus duro, Romule, lacte lupae:

tu rapere intactas docuisti impune Sabinas:

Elegiae, II., 6. 20-22

Dişi kurdun sütüyle beslenen, ey Romulus,

sen işledin ilk suçu:sen öğrettin

bakire Sabin kadınlarını kaçırmayı, ceza çekmeden:

Kendisinden önce gelen Tibullus'ta bu kullanım yok denecek kadar azken Ovidius bu konuda Propertius'u izlemiş ve şiirlerinde mitolojiye sık sık yer vermiştir.

Sözünü ettiğimiz *elegeia* ozanları şiirlerinin kahramanı olan kadınlara takma isimlerle seslenmişlerdir. Apuleius'un aktardığına göre Catullus'un Lesbia'sı Clodia, Tibullus'un Delia'sı Plania ve Propertius'un kadını Cynthia ise gerçekte Hostia'dır.

> *...accusent C. Catullum, quod Lesbiam pro Clodia nominarit, et Propertium, qui Cynthiam dicat, Hostiam dissimulet, et Tibullum, quod ei sit Plania in animo, Delia in uersu.*
>
> *Apologia*, X.

> Suçlasınlar Catullus'u Clodia'yı Lesbia diye adlandırdığı için Propertius'u, Hostia'yı Cynthia diyerek sakladığı için ve Tibullus'u, ruhundaki Plania dizelerinde Delia olduğu için.

Bu dört büyük ozanın yanında *elegeia* vezniyle yazılmış ancak yazarı belli olmayan ve Augustus dönemine ait olduğu düşünülen şiirler vardır. Bunlardan ilki seksen şiirden oluşan *Priapea* şiirleridir. Bu şiirler, tapımı bugünkü Lapseki'den Roma'ya getirilen bahçeler ve bağlar tanrısı Priapus'u onurlandırmak amacıyla yazılmışlardır. *Pseudo-Vergiliana* ve *Pseudo-Tibulliana* adını taşıyan bu şiirler bu iki ozana atfedilse de kesin olarak onlar tarafından yazıldığını söyleyemeyiz.[41]

Augustus sonrası dönemde *elegeia* eski önemini yitirmeye başlamıştır. Yazarı belli olmayan *elegeia*lar bu dönemde de mevcuttur. Vergilius'a atfedilen ve *Elegiae in Maecenatem* başlığını taşıyan şiirler Maecenas'ın ölümü üzerine yazıldığı için ondan on bir yıl önce ölmüş olan Vergilius'un bu şiirleri yazması imkansızdır.[42] Domitianus ve

[41] Carter, J.B., *Selections from the Roman Elegiac Poets*, The University Publishing Company, 1900., s.xlii-xlv.

[42]Hammond, N.G.L, Scullard, H.H., *The Oxford Classical Dictionary*, Clarendon Press, 1970., s.379.

Troianus dönemlerinde yaşayan ve eserleri kayıp olan Arruntus Stella, Passenus Paulus ve Genç Plinius *elegeia* dizeleri yazmışlardır.[43]

Roma *elegeia* ozanları şiirlerinde aşk konusunu birinci kişi anlatımıyla kendi deneyimlerini ele alarak işlemişlerdir. Bu öznel aşk *elegeia*ları, Romalı ozanların kendi öncüleri olarak gördükleri Helenistik ozanların şiirlerinden farklıdır. Onların şiirleri, mitolojik ve tarihi kahramanların duygu ve deneyimlerinin anlatıldığı üçüncü kişi anlatımlı şiirlerdir. Yani nesneldirler. Bu konuda iki düşünce karşımıza çıkmaktadır. Birincisi Roma *elegeia*sı üzerinde etkili olan ozanların kendi aşklarını yazdıkları şiirler kaybolmuştur. İkinci düşünce ise Helenistik aşk *elegeia*sı her zaman üçüncü kişi anlatımlı olmuş ve ozanlar hiçbir zaman öznel aşk şiirleri yazmamışlardır. Boucher'e göre Roma *elegeia*sı, Helenistik *elegeia* kadar nesneldir. Çünkü Roma *elegeia*sında kahraman ya da karakter ozanın kendisi değildir. Ozanlar kendilerini Helenistik şiirin kahramanlarının duygu durumlarının içinde hayal etmiş ve nesnel olan şiir yüzünü öznel şiire çevirmiştir. Day'e göre ise Romalı ozanlar Yunan *elegeia*sının dışında Yeni Komedya, rhetorik ve Helenistik dünyanın zengin hayal gücünden etkilenmişlerdir. Özellikle Yeni Komedya içinde ortaya çıkıp gelişen erotik öğreti (*τέχνη ἐρωτική*) ve aşkın askerliği (*militia amoris*) Romalı ozanlar tarafından sıklıkla başvurulan bir konudur.[44]

---

[43] Carter, J.B., *Selections from the Roman Elegiac Poets*, The University Publishing Company, 1900., s.xlvi-xlvii.

[44] Cairns, F., *Propertius and the Origins of Latin Love Elegy*, (Ed) Hans-Christian Günther, Brill's Company, 2006., s.70-80.; Wheeler, A.L., *Erotic Teaching in Roman Elegy and Greek Sources I.*, Classical Philology, 1910., s.440-450; Wheeler, A.L., *Erotic Teaching in Roman Elegy and Greek Sources II.*, Classical Philology, 1911., s.56-77.

Ancak bu düşüncelerin yanında Mimnermos'un Lydialı flütçü kız Nanno'ya, Hermesinaks'ın Leontion'a, Antimakhos'un Lyde'ye aşk şiirleri yazdıklarını ve bu ozanların Roma *elegeia* ozanları üzerinde etkili olduklarını bilmekteyiz.

I.5. ROMA EDEBİYATI ELEGEIA OZANLARI

Augustus öncesi dönemde lirik şiir yazan ilk ozanın Catullus olduğundan bahsetmiştik. Ancak ozanlardan öğrendiklerimize göre Roma'da *elegeia* dizeleri yazan başka ozanlar da bulunmaktadır.

Ününü Argonautlar üzerine yazdığı şiire borçlu olan Varro Atanicus'un (İ.Ö. 82-27) sevgilisi Leudacia'ya yazdığı *elegeia*ları vardır.[45] Catullus'un yakın arkadaşı olan ozan ve hatip Licinius Calvus (İ.Ö. 83-47) Catullus gibi *elegeia*lar yazmıştır. En ünlü şiirleri ölen sevgilisi Quintilia'ya yazdıklarıdır.[46] Horatius'un arkadaşı Valgius Rufus ise kölesi Mystes'in ölümü üzerine *elegeia* tarzında şiirler yazmıştır.[47]

---

[45] Propertius, *Elegiae*, II., 34., 85-86: *..haec quoque perfecto ludebat Iasone Varro, Varro Leucadiae maxima flamma suae. ...*bu konuları dile getirdi Varro da Iason'dan sonra, yanıp tutuşan Varro Leucadia'cığına duyduğu aşkla.

[46] Ovidius, *Tristia*, II., 431: *..par fuit exigui similisque licentia Calvi, detexit variis qui sua furta modis.* ..kendi aşk macerasını çeşitli dizelerle açıklayan küçük Calvus'un licentiası eşit ve benzerdi.*;* Propertius, *Elegiae*, II., 25., 3: *..ista meis fiet notissima forma libellis, Calve tua…* bu güzellik benim kitaplarımla ünlü olacak ey Calvus izninle; II., 34., 89*: haec etiam docti confessa est pagina Calvi, cum caneret miserae funera Quintiliae. ...*bilge Calvus'un sayfaları da bunları dile getirdi zavallı Quintilia'nın ölümünü dile getirirken; Catullus, *Carmina*, 96: *…certe non tanto mors immatura dolori est Quintiliae, quantum gaudet amore tuo.* ..kuşkusuz yerinmez öylesine Quintilia zamansız ölümüne daha çok sevinir sevgine.

[47] Horatius, *Odes*, II., 9.: *tu semper urges flebilibus modis Mysten ademptum. ...*yitirilen Mystes için ağlamaklı dizeler düzüyorsun.

İ.Ö. 87\84-54 yılları arasında yaşamış olan Valerius Catullus, Verona'da varlıklı bir ailenin çocuğu olarak doğmuştur. Kesin olmayan bir tarihte Roma'ya yerleşerek Valerius Cato ile birlikte edebi yaşama karışmış ve gençliğin tutkulu, hareketli doğasıyla hızlıca şiir çalışmalarına atılmıştır. Roma'da bulunduğu sırada hayatını alt üst eden ve ona ünlü dizeleri yazdırtan kadınla tanışır. Lesbia adıyla ölümsüzleştirdiği bu kadının gerçek adı Clodia'dır.[48] Evli ve ozanın kendisinden yaşça büyük olan bu kadın, ozanın tüm benliğine egemen olmuş ve bu kadına olan tutkusu Catullus'un şiirlerine en canlı haliyle yansımıştır.

Elimizde Catullus'un 116 şiiri bulunmaktadır. Elimize geçtiği şekilde bu şiirler üç gruba ayrılmaktadır. Ancak bu sınıflandırmayı kimin yaptığını bilmiyoruz. Birinci grup lirik şiirlerini içerir ve çoğunluğu Lesbia ile ilgilidir. Bu şiirler kişisel duyguların en içten ve samimi ifadesi olması bakımından Latin Edebiyatında önemlidir. Ozan bu şiirlerinde aşkı, nefreti, hüzün ve mutluluk arasında kalışını dizelere aktarır. Lesbia'ya duyduğu aşkın yanında Anadolu'ya yaptığı yolculuğu ve kardeşinin mezarını ziyaret edişini anlattığı lirik şiirleri de vardır. İkinci grupta iki *epithalamium* (düğün şarkısı) ve mitoloji konulu şiirler yer almaktadır. Kybele ve Attis için ilahiler yazmıştır. *Elegeia* vezniyle yazılmış, konusu çeşitlilik gösteren şiirler üçüncü grupta yer alan şiirleridir. Kallimakhos'tan Latinceye çevirdiği *Coma Berenice* ve kişisel veya politik muhalifi olan kimselere yazdığı yergi şiirleri de vardır.[49]

Roma Edebiyatı *elegeia* ozanlarının başını çeken ve İ.Ö. 69 yılında Gallia Narbonensis'te (Fransa'nın güneyi) doğan Cornelius Gallus'un nasıl bir aileye mensup olduğu ve ne zaman Roma'ya geldiği konusunda herhangi bir bilgimiz bulunmamaktadır.

---

[48] Ovidius, *Tristia*, II., 427.: *..sic sua lascivo cantata est saepe Catullo femina, cui falsum Lesbia nomen erat. ..* gayesiz Catullus'a şarkı söyleten kadın, ki onun Lesbia adı yanlıştı.

[49] Erim, M., *Latin Edebiyatı*, Remzi Kitapevi, 1987., s.80-83.

Antonius'a karşı bir seferde başarılı olmuş, ardından da Mısır'ın ilk valisi olmuştur.[50] Ancak daha sonrasında Augustus'u hiçe sayan bir tutum sergilediği için Augustus tarafından evine dönmesi ve Roma'nın herhangi bir eyaletine yerleşmesi yasaklanmıştır. Sonunda bu aşağılanmaya katlanamayan Gallus, İ.Ö. 26 yılında yaşamına son vermiştir.[51]

Ozan Lycoris adını verdiği kadın için dört *elegeia* kitabı yazmıştır. Gerçek adı Cytheris olan bu kadın ünlü bir mimus oyuncusuydu ve Marcus Antonius ile de bir ilişkisi vardı.[52] Cicero *Philippicae Söylevleri* adlı eserinin ikinci kitabında bu ilişkiden bahsetmiştir: "*Halk temsilcisi olan bu adam bir savaş arabasına binip giderdi; başlarında defneden yapılmış taçları olan lictor'lar önden giderdi, bunların arasında açık bir tahtırevanda bir mimus oyuncusu taşınırdı. Bu kadını zorunluluk yüzünden karşılamak üzere Roma'ya bağlı özerk kentlerin kasabalarından çıkan onurlu insanlar, onu bilinen oyuncu adıyla (Cytheris) değil de Volumnia olarak esenliyorlardı. Arkadan fahişelerle*

[50] Carter, J.B., *Selections from the Roman Elegiac Poets*, The University Publishing Company, 1900., s.24; Harrington, K.P., *The Roman Elegiac Poets*, American Book Comapany, 1914., s.xxii.

[51] Suetonius, *De Vitis Caesarum, Augustus*, 66.: *Neque enim temere ex omni numero in amicitia eius afflicti reperientur praeter Salvidienum Rufum, quem ad consulatum usque, et Cornelium Gallum, quem ad praefecturam Aegypti, ex infima utrumque fortuna provexerat. Quorum alterum res novas molientem damnandum senatui tradidit, alteri ob ingratum et malivolum animum domo et provinciis suis interdixit. Sed Gallo quoque et accusatorum denuntiationibus et senatus consultis ad necem conpulso laudavit quidem pietatem tanto opere pro se indignantium, ceterum et inlacrimavit et vicem suam conquestus est, quod sibi soli non liceret amicis, quatenus vellet, irasci.* ….Salvidienus Rufus'u *consul* olana dek, Gallus'u ise Mısır *praefectus*u olana dek kötü durumdan kurtarmıştı. Bunlardan birincisini kurulu düzeni değiştirmeyi planladığı için cezalandırmak üzere senatoya teslim etti. İkincisine ise iyilikbilmez ve kötü niyetli olmasından dolayı evine ve eyaletlerine girmeyi yasakladı. Ama suçlayıcılarının duyuruları ve senatonun kararları Gallus'u intihara zorlayınca kendisi adına karar verenlerin bağlılığını övdü. Öte yandan da gözyaşı döküp yazgısından yakındı; çünkü yalnız kendisinin dostlarına istediği gibi kızması için izin verilmiyordu. (çev. Özaktürk, G.; Telatar, F., 2008., s.70)

[52] Sellar, W.Y., *The Roman Poets of the Augustan Age: Horace and the Elegiac Poets*, Clarndon Press, 1899., s.224.

dolu bir araba geliyordu, nasıl da işe yaramayan yol arkadaşları! Annesi utanmaz oğlunun sevgilisini geliniymiş gibi arkadan izliyordu."[53] Gallus'un dostu olan Vergilius, *Eclogae* eserinin onuncu şiirinde Gallus'un bu kadınla olan ilişkisinden ve kadının ihaneti yüzünden ozanın duyduğu acılardan bahseder.

Elegeia ozanlarının ikincisi olan Albius Tibullus'un hayatı hakkındaki çoğu bilgiyi kendi şiirlerinden ve başka ozanların yazdıklarından öğreniyoruz.[54] Atlı sınıfından zengin bir ailenin çocuğu olarak İ.Ö. 55-48 arası bir yılda Pedum kasabasında doğmuştur. Horatius onun yakışıklı; Suetonius ise onun dış görünümüne düşkün biri olduğundan bahsetmektedir.[55] Babasından ona büyük bir miras kalmış ancak bu miras Philippi iç savaşında başarı gösteren emekli erlere dağıtılmak amacıyla elinden alınmıştır.[56] Messalla'nın yazın çevresinde bulunan Tibullus, Messalla'nın komutasında Aquitania'daki sefere katılmış[57] ve seferde başarı kazanan Messalla'yı birinci kitabın yedinci şiirinde kutlamıştır. Domitius Marsus'un kısa bir şiirinden anlaşıldığına göre Vergilius'tan kısa bir süre sonra İ.Ö. 19 yılında ölmüştür.

Te quoque Vergilio comitem non aequa, Tibulle,

Mors iuvenem campos misit ad Elysios,

Ne foret, aut elegis molles qui fleret amores

Aut caneret forti regia bella pede.

---

[53] Cicero, *Philippicae*, II.58.

[54] Horatius, *Odes*, I., 33.; *Epistulae*, I., 4.; Ovidius, *Amores*, III., 9.; Suetonius, *De poetis, Tibullus*.

[55] Horatius, *Epistulae*, I.,4.,6.: *di tibi formam dederunt. ..* güzellik vermiş sana tanrılar; Suetonius, *De Poetis, Tibullus: ..cultu corporis observalibis. …*güzelliğiyle dikkat çekerdi.

[56] Tibullus, *Elegiae*, I.1.

[57] Tibullus, *Elegiae*, I.10.

Ey Tibullus, Vergilius'a yoldaş olman için yolladı seni de
genç yaşında Elisium toprağına adaletsiz ölüm
kimse olmasın diye tatlı aşklar için elegeia ile ağıt yakacak
ya da türkü söyleyecek kral savaşları için güçlü ölçüyle.

Tibullus'a ait dört *elegeia* kitabı bulunmaktadır. Bu kitaplardan birinci ve ikinci kitaplar Tibullus'un kendisine ait olan şiirleri içermektedir. Diğer iki kitap *Corpus Tibullianum* adı altında toplanmıştır ve Sulpicia ile birlikte Lygdamus adında kim olduğu bilinmeyen bir ozanın şiirlerini kapsamaktadır.[58] İ.Ö. 26\35 yılında yayımlanan birinci kitap on *elegeia* şiiri içermektedir. Birinci, ikinci, üçüncü, beşinci ve altıncı şiirler ozanın dizelerinde Delia takma adıyla ünlü olan Plania adında bir kadına yazılmıştır. Yedinci şiir Messalla'ya Aquitania'daki başarısından dolayı yazılmış olan övgü şiiridir. Geri kalan dört, sekiz, dokuz ve onuncu şiirler Marathus adında bir gence yazılmıştır. Yayım tarihi bilinmeyen ikinci kitap altı şiirden oluşmaktadır. Birinci şiir tekrar Messalla'ya övgü düzmektedir. İkinci şiirde ise ozan arkadaşı Cornutus'un doğum gününü kutlar. Bu kitapta Delia'nın yerini Nemesis adlı kadın alır. Tibullus Delia'nın kendisini terk etmesi üzerine bu kadına tutulmuş; üç dört, beş ve altıncı şiirlerini bu kadına yazmıştır.

Tibullus'un üçüncü ve dördüncü kitapları *Corpus Tibullianum* adı altında toplanmıştır. Üçüncü kitabın altıncı şiiri Messalla çevresinden Lygdamus isimli bir şairin sevgilisi Neaera'ya yazdığı şiirleri içermektedir. Lygdamus bu şiirlerde onu terk eden sevgilisini tekrar kazanmaya çalışır ve onunla yaşayacağı mutluluğun tüm zenginliklerden daha değerli olduğunu anlatır. Ahenk ve ifade konusunda Tibullus'u taklit etse de şiirleri

[58] Albrecht, M., A *History of Roman Literature from Livius Andronicus to Boethius*, E.J. Brill, 1997., s.755; Carter, J.B., *Selections from the Roman Elegiac Poets*, The University Publishing Company, 1900., s.xxviii.; Harrington, K.P., *The Roman Elegiac Poets*, American Book Company, 1914., s.36.

Tibullus'un şiirlerine göre daha kısadır ve tek bir konu üzerine yoğunlaşmıştır.[59] Dördüncü kitabın birinci şiiri *Panegyricus Messallae* (*Messalla'ya Övgü*) iki yüz on dizeden oluşan uzun bir övgü şiiridir. Şiirde Messalla'nın savaşta ve barıştaki başarıları anlatılır. Bu şiirden sonraki beş şiir Sulpicia ve Cerinthus'un aşkını anlatır. Bu şiirler Messalla'nın yeğeni ve soylu bir ailenin üyesi olan Sulpicia adlı bir kadının yazdığı şiirlerdir.

Tibullus'un şiirlerinde aşk ve kır yaşamı birbiriyle uyum içindedir. Köy yaşamına ve kır ortamında yaşanan aşka ağırlık verilmiştir. Ozan şiirlerinde mitolojiye çok yer vermese de tanrıları ve köydeki dinsel törenleri anlatmıştır. Şiirlerinde mutluluk, din, barış, dostluk gibi konulara da yer vermiş ancak aşkı her şeyin üstünde tutmuştur.[60]

Dil ve biçem bakımından konuşma diline yakın olmakla birlikte özenle kurulmuş cümleler kullanmıştır. Diğer *elegeia* ozanları arasında en sade dile sahip olan Tibullus'tur.[61] Quintilianus, Tibullus'tan Roma ozanları arasında en doğru düzgün yazan ozan olarak bahsetmektedir.[62]

Otobiyografisi[63] günümüze kadar ulaşmış olan Publius Ovidius Naso, İ.Ö. 43 yılında İtalya'nın Sulmo kasabasında soylu bir ailenin çocuğu olarak doğmuş ve İ.S. 17 yılında sürgün yeri olan Tomis'te ölmüştür. Genç yaşta kardeşiyle birlikte eğitimi için

---

[59] Albrecht, M., *A History of Roman Literature from Livius Andronicus to Boethius*, E.J. Brill, 1997., s.764.; Sellar, W.Y., *The Roman Poets of the Augustan Age: Horace and Elegiac Poets*, Clarendon Press, 1899., s.255.

[60] Tibullus, *Elegiae*, (çev.) Varınlıoğlu, G., Özaktürk, M., Dönmez, H., T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001., s.14-18

[61] Albrecht, M., *A History of Roman Literature from Livius Andronicus to Boethius*, E.J. Brill, 19997., s.758.

[62] Quintilianus, *Instituo Oratia*, X.,I., 93.: *…cuius mihi tersus atque elegans maxime videtur auctor Tibullus.* … onlardan bana göre en doğru düzgün yazan ozan Tibullus'tur.

[63] Ovidius, *Tristia*, IV.,X.

ailesi tarafından Roma'ya gönderilmiştir. Bir süre Roma'da yargıçlık yapmıştır. Bu görevinden ayrıldıktan sonra kendini bütünüyle yayın hayatına vermiş ve Messalla çevresine girmiştir. Augustus politikasının propaganda aracı olmamış ve inandığı gibi şiir yazmıştır. O da tıpkı Tibullus gibi 'Sanat, sanat içindir' ilkesini benimsemiştir.[64] Babası onu yargıç olmaya ve kamu yaşamına atılmaya zorlamış ancak ozan içindeki şiir tutkusuna dur diyememiş ve *Tristia* adlı eserinin dördüncü kitabında bu durumu şöyle açıklamıştır:

at mihi iam puero caelestia sacra placebant,

inque suum furtim Musa trahebat opus.

saepe pater dixit 'studium quid inutile temptas :

Maeonides nullas ipse reliquit opes.'

motus eram dictis, totoque Helicone relicto

scribere temptabam verba soluta modis.

sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos,

et quod temptabam scribere versus erat.

*Tristia***,** IV., 10., 19-26

Ama daha çocukken hoşuma gidiyordu tanrısal işler. Esin tanrıçası gizliden gizliye kendi çalışmasına çekiyordu beni. Babam bana sık sık 'Neden bu yararsız çalışmayı deniyorsun? Homeros bile bir servet bırakmadı ardında' dedi. Harekete geçtim onun bu sözleriyle; tamamen ardımda bırakıp Helicon'u[65] düz yazı yazmayı denedim. Ama sıradan sözler

[64] Özaktürk, M., *Roma Yazınının Sürgün Ozanları*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999., s.34

[65] Şairler için sembolik bir dağ. Yunan mitolojisine göre esin perileri olan Musa'lar bu dağda bulunmaktaydı.

kendiliğinden ölçülü ayaklar oluşturuyordu ve her ne yazmayı denesem şiir oluyordu.

Çok genç yaşta şiir yazmaya başlayan Ovidius'un ilk eseri toplam kırk dokuz *elegeia*dan oluşan *Amores*'tir. Yapıtın en büyük özelliği aşığın içinde bulunduğu durum ve aşığın davranışları işlenirken insan psikolojisine ağırlık verilmesi; konu ile düşüncelerin tartışmalı bir biçimde işlenmiş olmasıdır.[66] Ozan buradaki şiirlerinin çoğunu aşka olan bakışını ortaya koyarak Corinna adındaki sevgilisine yazmıştır. *Heroides, elegeia* vezniyle yazılmış aşk mektuplarından oluşmakta ve iki bölüme ayrılmaktadır. Birinci bölüm mitolojinin ünlü kadın kahramanlarının sevgililerine ya da eşlerine yazdıkları mektuplardan oluşmaktadır. İkinci bölümde ise karşılıklı mektuplar yer almaktadır.[67]

Ars Amatoria, elegeia vezniyle yazılmış üç kitaptan oluşmaktadır. İlk iki kitapta ozan erkeklere; üçüncü kitapta ise kadınlara öğütler vererek aşkta başarılı olmanın yollarını öğretmiştir. Bu eserle ozan ahlak kurallarını bozmakla, aşkla ilgili öğretileriyle, toplumu kötü yola sapmaya kışkırtmakla suçlanmış ve sürgüne gönderilmiştir.[68] Ozan bu eserinin hemen ardından *Remedia Amoris*'i yayımlamıştır. Ovidius bu eserde daha önce vermiş olduğu öğütleri çürütmeye çalışmış ve aşka çareler aramıştır.

Ovidius, kadınların kozmetik eşyalarının incelendiği ve onlara bakımlı olmanın sırlarını verdiği *Medicamina Faciei Feminae* adlı öğretici eserini de *elegeia* vezniyle yazmıştır. Ovidius'un başyapıtı olarak sayılan on beş kitaplık *Metamorphoses* kaynağını

---

[66] Özaktürk, M., *Roma Yazınının Sürgün Ozanları*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999., s.34.

[67] Albrecht, M., *A History of Roman Literature from Livius Andronicus to Boethius*, E.J. Brill, 1997., s.790-793.

[68] Özaktürk, M., *Roma Yazının Sürgün Ozanları*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999., s.29.

Yunan ve Roma mitolojisinden alır. Bu eserde ozan belli bir sıra izleyerek dünyanın ilk oluşumundan Caesar'ın yıldıza dönüşmesine kadar olan dönüşümleri öyküler halinde işlemiştir. *Fasti* adlı eser *elegeia* vezninde şiirsel bir takvimdir. Ozan bu eserde Roma'nın dinsel günlerini ve tarihçesini çeşitli öykülerle anlatmış; ancak ozan sürgün edilmesi yüzünden bu eseri yarıda bırakmıştır.

Sürgündeyken yazdığı *Tristia* hepsi *elegeia* vezninde beş kitaptan oluşmaktadır. Ozanın arkadaşlarına ve akrabalarına yazdığı mektupları içerir. Yine sürgündeyken yazdığı *Epistulae Ex Ponto* ozanın arkadaşlarına yazdığı mektuplardır. Bunların yanı sıra günümüze ulaşmamış olan *Medea* isimli bir tragedyasının olduğunu biliyoruz. Ayrıca adı açıklanmayan bir düşmana yazılmış yergilerden oluşan *Ibis* adlı bir eser de ozana mal edilmektedir.[69]

Son derece akıcı ve sade bir dile sahip olan Ovidius konuşma diline yakın özenle kurulmuş cümleler kullanmıştır. Mitolojiden fazlasıyla yararlanan ozan eserlerinde kent çevresinde yaşanan aşkları gözler önüne sermiştir.

[69] Albrecht, M., *A History of Roman Literature from Livius Andronicus to Boethius*, E.J. Brill, 1997., s.793-800.

II. BÖLÜM

II.1. PROPERTIUS'UN YAŞAMI

Propertius'un yaşamı hakkındaki çoğu bilgiye ozanın kendi şiirlerinden ve başka yazarların aktardıklarından ulaşmaktayız. Kendi şiirlerinde, Ovidius ve Genç Plinius'un aktardıklarında adı Propertius olarak geçerken dilbilimci Donatus ön adının Sextus olduğunu ifade etmiştir.[70] Çok eski bir el yazmasında adı Aurelius Nauta olarak geçse de bu isim klasik filologlar tarafından reddedilmektedir.[71]

Anlatımı genellikle dolaylı olduğu için doğum yılı, doğduğu yer, kitaplarının yayımlanma tarihi ve Cynthia ile olan ilişkisinin ne kadar sürdüğü konusunda şüpheye düşmekteyiz. Elimizde bulunan bilgiler doğrultusunda; Sextus Propertius, İ.Ö. 54-47 yılları arası bir tarihte İtalya'nın Umbria bölgesindeki Asisium kentinde varlıklı bir ailenin çocuğu olarak doğmuştur.[72] Ozan çok küçük yaşta babasını kaybetmiş ve Tibullus gibi onların da toprakları, Octavianus politikası doğrultusunda ellerinden alınmıştır. Yine de ikinci kitabın otuz dördüncü şiirinde küçük bir toprağın kendisine miras kaldığını öğrenmekteyiz.[73] Küçük yaşta bir tanıdığını Perusia kuşatmasında kaybetmiş ve bu olay onu derinden sarsmıştır.[74] Annesi tarafından eğitimi için küçük yaşta Roma'ya gönderilen

---

[70] Ovidius, *Tristia*, III., 465; IV., 45-53; Plinius, *Epistulae,* VI., 15; IX., 22.

[71] Propertius, *Propertius Elegies*, (çev.) H. E. Butler, Harvard University Press, 1990.; K. P., Harrington, *The Roman Elegiac Poets*, American Book Company, 1914., s. 43.

[72] Propertius, *Elegiae*, I., 22; IV., 1.

[73] Propertius, *Elegiae*, II., 34., 55., "*..aspice me, cui parva domi fortuna relicta est*." Bana bak ailemden küçük bir miras kaldı.

[74] Propertius, *Elegiae*, I., 21.

Propertius, ait olduğu soylu sınıfın aksine mevki peşinde koşmamış ve aldığı eğitimi şiir sanatıyla birleştirerek geliştirmiştir.[75]

Toga virilis giydiği dönemde Lycinna adında bir kadınla gönül ilişkisi olmuştur.[76] Bu ilişkinin detaylarını bilmesek de ozanın Cynthia'yı görmesiyle bu kadını unuttuğunu söyleyebiliriz.

Cynthia gerçek adı Hostia olan azatlı bir köledir. Roma'da bir evi vardır ve muhtemelen yaşı Propertius'tan büyüktür.

at tu etiam iuvenem odisti me, perfida, cum sis

ipsa anus haud longa curva futura die.

Elegiae, II., 18., 19-20

genç olmama rağmen benden nefret ediyorsun, hain kadın,

çok geçmeden sen beli bükük yaşlı bir kadın olacaksın.

Ozan, Cynthia'nın güzelliğini ve hünerlerini birçok dizede dile getirmiştir. Ozanın aktardıklarına göre Cynthia uzun boyludur, sarı saçlıdır, parlak siyah gözleri ve uzun elleri olan bir kadındır.

fulva coma est longaeque manus, et maxima toto

corpore, et incedit vel Iove digna soror

Elegiae, II., 2., 5-6

Sarı saçlıdır, elleri uzundur, boylu posludur

Zeus'a layık bir kız kardeş gibi yürüyor.

---

[75] Propertius, *Elegiae,* IV., 1., 133-134., "*..tum tibi pauca suo de carmine dictat Apollo et uetat insano uerba tonare Foro."* Apollo öğretti kendi şiirlerinden pek azını sana ve engelledi sözcükleri telaşlı forumda bağırmanı.

[76] Propertius, *Elegiae*, III., 15.

Propertius arkadaşlarına şiirlerinde çok yer vermiştir. Arkadaşları arasında en çok Tullus'a değer vermektedir. Soylu bir aileden gelen Tullus, Propertius'un şiirlerinde sık sık karşımıza çıkar. Tullus'un dışında *iambus* yazan Bassus, epik şiir ozanı Ponticus, tragedya yazarı Lynceus ve Gallus şiirlerinde karşımıza çıkan yakınlarıdır.[77]

El yazmalarındaki karışıklık Propertius'un imparatorluğun son dönemlerinde pek okunmadığının kanıtı olabilir. Ancak Quintilianus'a göre belli bir okuyucu Propertius'u Ovidius'a ve Tibullus'a tercih etmiştir.

> *...cuius mihi tersus atque elegans maxime videtur auctor Tibullus. Sunt qui Propertium malint. Ovidius utroque lascivor.*
>
> *Instituones,* X. 1. 93
>
> Onlardan bana göre en doğru düzgün yazan ozan Tibullus'tur. Propertius'u tercih edenler de vardır. Ovidius ise her ikisinden daha üretkendir.

Propertius yaşamına dört *elegeia* kitabı sığdırmıştır. Bunlardan başka bir şey yazıp yazmadığını, nerede ve nasıl öldüğü hakkında herhangi bir bilgiye sahip değiliz. Kırklı yaşlarında öldüğü kabul edilmektedir. Ovidius, İ.S. 2 yılında yayımlanan *Remedia Amoris* adlı eserinde Propertius'tan ölüleri anarken kullanılan bir dille söz eder.

> *Vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit?*
>
> *Remedium Amoris,* I., 764
>
> Yapıtı yalnızca Cynthia'dan söz eden kimdi?

[77] Albrecht, M., *A History of Roman Literature from Livius Andronicus to Boethius*. E.J. Brill, 1997., s.770.; Sellar, W.Y., *The Roman Poets of the Augustan Age: Horace and the Elegiac Poets,* Clarendon Press, 1899., s.281-283.

II.2. PROPERTIUS'UN YAŞADIĞI TARİHSEL ORTAM

Propertius doğduğunda (İ.Ö. 54-47) hayatı kabusa dönüştüren iç savaşlar devam etmekteydi ve İ.Ö. 510 yılında kurulan Cumhuriyet rejimi artık son dönemlerini yaşamaktaydı.

Doğu fetihleriyle birlikte Roma'ya giren Helenistik kültür Roma'daki yaşamı derinden sarsmıştır. Romalılar, Yunanca öğrenmiş ve Yunanca eserler Latinceye çevrilmiştir. İnsanlar Yunan bilimi ve felsefesine ilgi duymaya başlamışlardır. Roma önemli bir eğitim merkezi olmuş ve aileler çocuklarını eğitim için Roma'ya göndermeye başlamıştır. Bunun yanında Yunan tanrıları ve mitolojisi doğrudan Roma'ya aktarılmıştır. Bunun sonucu olarak geleneklerine bağlı ve katı kuralları olan Romalılar, Doğu'nun lüks ve rahat yaşamına özenmişlerdir. Zengin olan kesim aşırı lükse düşkün olmuş ve fakirler kendilerini eğlence hayatına bırakmışlardır. Kadınlar eski, sade yaşantılarından kopmuş ve toplumdaki rahat tutumlarıyla göze çarpmışlardır. Pek çok kadın erkeğini savaşlar ya da idamlar yüzünden yitirince tek başına kalmıştır. Bazı kadınlar da cinselliklerini serbestçe yaşayabilecekleri bir hayatı benimsedikleri için evlilik kurumu da o zamana kadar olan ciddiyetini kaybetmiştir. Bununla birlikte savaşlar yüzünden tarlasını terk eden kırsal kesim yoksullaşmıştır. Zenginler varlıklarına varlık katarken zengin ile fakir arasında büyük uçurumlar meydana gelmiştir. Bütün bu süre boyunca halk sert bir yönetime maruz kalmış ve Romalının Romalıyı katlettiğine tanık olmuştur.

Caesar, fanatik cumhuriyetçilerin, cumhuriyet elden gidiyor zihniyetiyle düzenledikleri bir komplo sonucu İ.Ö. 43 yılında senatoda öldürülünce Antonius, Caesar'ın yerine göz dikmiş ve bunun sonucunda Caesar'ın varisi olarak Roma'ya gelen Octavianus ve Antonius arasında çatışmalar başlamıştır. Caesar'ın ölümüyle kötü bir döneme giren

Senato, Cicero'nun da yardımıyla Octavianus'u desteklemiş ve bu iki hırslı komutan arasında süren savaş İ.Ö. 31 yılında Actium'da Octavianus'un Antonius ve Kleopatra'yı bozguna uğratmasıyla son bulmuştur. Propertius ve ailesi uzun süren bu savaşlardan nasibini almış ve toprakları İ.Ö. 41 yılında Philippi iç savaşında başarı gösteren erlere dağıtılmak için ellerinden alınmıştır.

Yıllar süren iç savaşlar sona erince Octavianus, halk için bir kurtuluş olmuştur. Caesar'ın ölümüne neden olan sistem Octavianus'u göklere çıkarmış ve Senato tarafından en üstün yetkilerle donatılmıştır. Bunu izleyen dönemlerde senato tarafından kendisine 'yüce' anlamına gelen *Augustus* unvanı verilmiştir. İ.Ö. 27 yılında Senato tarafından imparator ilan edilmesiyle bütün güç ve yetkileri eline alarak Roma'nın tek hâkimi olmayı başarmıştır. Bu durum Cumhuriyet rejiminin sonu imparatorluk döneminin başlangıcı olmuştur.

İnsanları ve hayatı felç eden savaşlar da son bulunca Roma'da uzun sürecek olan *pax Romana* dönemi başlamıştır. İnsanlar rahatlamış, tarım, ticaret, kültür Roma'da gelişmiştir. Bu dönemde parti mücadeleleri son bulmuştur. Edebiyat ikinci planda olmamış ve altın çağını yaşamıştır. İmparator Augustus, kurmuş olduğu yeni rejimin ve getirdiği barışın ozanların eserlerinde ölümsüzleşmesini istemiştir. Bu konuda dostu Maecenas ona yardımcı olmuş ve ozanları himayesi altına alarak onların yeni rejimi destekleyen şiirler yazmalarını sağlamıştır.

Dönemin en ünlü ozanlarından olan Vergilius, (İ.Ö. 70-19) Maecenas ve Augustus'un dostluğunu kazanmış ve onların çevresinde yaşamıştır. Augustus'un desteğiyle İ.Ö. 29 yılında *Aeneas* destanını yazmaya başlamıştır. On yıl süren bu çalışmada Romalının sadakat, vazife duygusu (*pietas*), Roma'nın dünya egemenliği, Latin soyunun yüceliği destansı bir dille anlatılmış ve eser Roma'nın ulusal destanı olmuştur. Philippi

Savaşı'nda Octavianus'a karşı Brutus'un yanında yer alan Horatius, (İ.Ö. 65-8) İ.Ö. 39 yılında Vergilius ile arkadaş olmuş ve onun tarafından Maecenas ile tanıştırılmıştır. Ozan, *Odes* adlı eserinde rejime destek vermiştir. Tibullus, Propertius ve Ovidius dönemin aşk konulu şiirlerini yazan en önemli ozanlarıdır. Bu üç ozan da politik kaygı gütmeden şiirlerini içlerinden geldiği gibi özgürce yazmışlardır. Yalnız Ovidius, siyasetten uzak olduğu halde ne olduğu belli olmayan bir suç yüzünden Augustus tarafından sürgün edilmiş ve yaşamını sürgünde geçirmiştir.[78]

II.3. PROPERTIUS'UN ELEGEIALARI

Propertius'un el yazmalarındaki karışıklık, şiirlerinin dört ya da beş kitaba ayrılması sorununu ortaya çıkarmış ve Lachmann ozanın şiirlerini beş kitaba ayırmıştır.[79] Lachmann'a göre ikinci kitabın on üçüncü şiirindeki 'sat mea sit magno, si tres sint pompa libelli'[80] dizesi bu şiiri doğrudan üçüncü kitaba yerleştirmektedir. Elimizde bulunan kaynaklarla karşılaştırdığımızda Propertius'un ikinci kitabının onuncu şiiri Lachmann'ın derlediği kitapta üçüncü kitabın ilk şiiri; üçüncü kitabın ilk şiiri dördüncü kitabın başlangıcı; dördüncü kitabın ilk şiiri ise beşinci kitabın başlangıcıdır.[81]

---

[78] Akşit, O., *Roma İmparatorluk Tarihi*, Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1985., s.29-160.; Freeman, C., *Mısır, Yunan ve Roma, Antik Akdeniz Uygarlıkları*, Dost Yayınları, 2010., s.438-458.; İplikçioğlu, B., *Helen ve Roma Tarihinin Anahatları,* Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2015., s.89-95.

[79] Ullmann, B.L., *The Book Division of Propertius,* ClassicaL Philology, 1909., s.45-51.

[80] Propertius, *Elegiae*, II. 13. 25: *yeterince büyüktür, orada üç kitap olursa*.

[81] Lachmann, K., *Sex.Aurelii Propertius,* Typis et impensi Ge. Reimeri, 1829.

Propertius'un en eski el yazması '*Incipit Propertius'* diye başlayan ve herkes tarafından tercih edilen *Codex Neopolitanus* (N) dört sayfasının kayıp olması dışında ozanın tüm çalışmalarını içermektedir. *'Incipit monobiblos Propertii Aurelii Naute*' başlığını taşıyan ve N'den sonra en eski el yazması olan Codex *Vossianus* (A) birinci kitabı ve ikinci kitabın ilk altmış iki dizesini içermektedir. Orta Çağ boyunca İtalya'da Propertius'un herhangi bir el yazması bulunamamıştır. Yalnız Petrarca'nın kütüphanesinde *Codex Vossianus*'un bir kopyası olduğu düşünülen bir el yazması olduğu bilinmektedir. *Codex Laurentius*'da (F) ozanın bütün eserleri mevcuttur. Ancak bu el yazmasında çok fazla el değişikliği olmuştur. Bu eserin F1, F2, F3, F4 adı altında kopyaları vardır. *Codex Holkhamicus* (L) ikinci kitabın yirmi beşinci şiiriyle başlamaktadır. Bunların dışında *Codex Parisinus* (μ), *Codex Urbanus* (ν), *Codex Daventriensis* ve *Codex Ottoboniano* olarak adlandırılmış el yazmaları da bulunmaktadır.[82]

İ.Ö. 26 yılında yayımlandığı tahmin edilen ilk kitap Propertius'un tanınmasını sağlamıştır.[83] Bu kitabın birinci, ikinci ve üçüncü şiirleriyle Cynthia ile hemen tanışıyoruz. Ozan mutsuz ve umutsuz bir aşka tutulmuş ve bu aşk ozanın hayatına tamamen hâkim olmuştur. Ozan bu şiirlerde kadının dış görünümüyle zaman harcamaması gerektiğini ve aşkın doğallıktan yana olduğunu vurgular. Dördüncü şiir ozanı Cynthia sevdasından vazgeçirmeye çalışan Bassus'a yazılmıştır. Ozan beşinci, onuncu ve on üçüncü şiirlerde arkadaşı Gallus'a seslenir ve ona sevgilisi için neler yapıp yapmaması gerektiğinin öğüdünü verir. Altıncı şiir Tullus'a özür niteliğindedir. Ozan Tullus'a onunla yolculuğa çıkabileceğini ancak sevgilisi ona 'gitme' derse gelemeyeceğini açıklar. Yedinci ve

[82] Ulmann, B.L., *The Manuscripts of Propertius*, Classical Philology, 1911., s.282-301; Propertius, *Elegiae*, (çev.) Butler H.E., Harvard University Press, 1990., s.xi.

[83] Birinci kitap *Cynthia Monobiblos* adı altında ayrı bir çalışma olarak da değerlendirilir. (Sellar, 1899)

dokuzuncu şiirler epik şiir ozanı Ponticus'a yazılmıştır. Ozan *elegeia* şiirinin epik şiirden üstün olduğunu öne sürer ve Ponticus'un da aşka düşünce kendisini daha iyi anlayacağını açıklar. Sekizinci şiir ozanın Cynthia ile ilişkisinin ilk çatlağını, Cynthia'nın Illyria'ya yapacağı yolculuğu açıklar. On birinci ve on ikinci şiirlerde Cynthia artık Roma'da değildir. Ozan bu şiirlerde yalnızlığını, sevgilisine olan özlemini, çektiği acıyı ve Cynthia'nın başka bir adamla birlikte olmasından duyduğu korkuyu dile getirir. On dördüncü şiir yine Tullus'a yazılmıştır. On beşinci şiir Cynthia'nın sadakatsizliğini ve ozana ihanetini anlatır. On altıncı şiirde ozan Cynthia'nın kapısını konu alır. Bu motif başka ozanlarda da karşımıza çıkmaktadır.[84] On yedinci ve on sekizinci şiirlerde ozan çıktığı yolculuğu ve yalnızlığını dile getirir. On dokuzuncu şiir ölüm üzerine yazılmıştır. Yirminci şiir diğer şiirlerinden farklı olarak Yunan mitolojisinden bir öyküdür. Yirmi birinci şiir ozanın çocukluğuna ait anılarına yer etmiş akrabası Gallus'un Perusia'daki ölümüdür. Yirmi ikinci şiir Tullus'a hitap ederken ozan kendi doğum yeri hakkında bilgi verir.

İlk kitabın yayımlanmasından bir yıl sonra yayımlandığı tahmin edilen ikinci kitap şiirlerin fazla karışık olduğu bir kitaptır. Birinci kitabın yayımlanması Propertius'un Maecenas ile tanışmasını sağlamıştır. Augustus'un kültür danışmanı olan Maecenas büyük ihtimalle Propertius'tan rejimi destekleyici şiirler yazmasını istemiştir. Ancak Propertius ikinci kitabın ilk şiirinde Maecenas'a hitap ederek rejimi destekleyen şiirler yazmak istediğini ancak kendisinin yalnızca aşk şairi olduğunu dile getirmiştir. İkinci, üçüncü ve on sekizinci şiirler Cynthia'nın güzelliğinin tanrıçalara denk olduğunu ifade eden ve yaşlılığın karşısına gençliği koyan şiirlerdir. Dördüncü, beşinci, sekizinci, dokuzuncu ve on altıncı şiirler Cynthia'nın ozanı terk edişini ve başka adamlarla gönül eğlendirmesini anlatır.

[84] Catullus, *Carmina,* 67; Horatius, *Odes,* III., 10; Ovidius, *Amores,* I., 6; Tibullus, *Elegiae,* I., 2.

Altıncı şiirde ozan sevgilisine duyduğu kıskançlığının ne boyutta olduğunu söyler. Yedinci şiir evlilik yasasının ortadan kalkmasıyla duyulan sevinci dile getirir. Onuncu ve otuz birinci şiirlerde ozan Augustus'un geçmişteki ve gelecekteki zaferlerini anlatır. On birinci şiirde Propertius, Cynthia'yı yazdığı dizelerle ünlü ettiğini ve başka bir adama giderse değersizleşeceğini söyler. On ikinci şiir aşkın resmini çizerken onun nasıl olduğunu ve neye benzediğini anlatır. On üçüncü şiirle ozan, Cynthia'nın onun dizelerine hayran olmasını diler ve kendisine nasıl bir cenaze töreni düzenlenmesini istediğini anlatır. On dört ve on beşinci şiirler aşkın güzelliğini anlatır. On yedi ve yirminci şiirler ozanın kendi sadakatini anlattığı şiirlerdir. On dokuzuncu şiir Cynthia'nın Roma'yı terk etmesi üzerine yazılmıştır. Yirmi birinci şiirde ozan Cynthia'ya seslenir ve sevgilisi Panthus'un onu kandırdığını, onun aslında evli bir adam olduğunu haykırır. Yirmi ikinci şiir ozanın arkadaşı Demophoon'a kendi çapkınlıklarını anlattığı şiirdir. Yirmi üçüncü şiirde ozan önce üst sınıftan kadınlarla olmanın iyi olduğunu söyleyip hemen ardından köle kızların daha iyi bir tercih olduğunu söyler. Yirmi dördüncü şiir ozanın şiirleriyle Cynthia'nın artık ünlü oluşunu ve Cynthia'nın kendisini terk edişine ozanın bir anlam veremeyişini anlatır. Yirmi beşinci şiir sadakat ve sadakatsizliğin karşı karşıya olduğu bir şiirdir. Yirmi altıncı şiirde Cynthia Yunanistan'a yolculuğa çıkar ve ozan rüyasında sevgilisinin bir gemi kazası geçirdiğini gördüğünü ve aşktaki sadakatini yazar. Yirmi yedinci şiir aşk ve ölüm üzerinedir. Yirmi sekizinci şiirde Cynthia hastadır ve ozan tanrılardan sevgilisini iyileştirmelerini diler. Yirmi dokuzuncu şiirde ozan içki içmiştir ve geç saatlere kadar dışarıda kalınca başına neler geldiğini anlatır. Otuzuncu şiirde aşktan herhangi bir kaçış yolunun olmadığı, otuz iki ve otuz üçüncü şiirlerde ise Cynthia'nın katıldığı festivalleri ve bu festivaller yüzünden ozanın yalnız kalışını anlatır. Otuz dördüncü şiirde ozan diğer ozanların anlattıklarına, kendi yazdıklarına ve ününe değinir.

İ.Ö. 22\21yılında yayımlanan üçüncü kitap Kallimakhos ve Philetas'a seslenişle başlar. Ozan, kendisine onların izinden gitmek için izin verilmesini diler. Bu şiirle ozan kendisinin Alexandria şiir akımıyla yazan ilk Romalı şair olduğunu söyler. İkinci şiir ozanın aşk şiirleri yazacağı ve kadınının onun kitaplarıyla ünlü olmasından duyduğu mutlulukla ilgilidir. Üçüncü şiirde ozan Helicon Dağı'nda uzanırken epik şiire yönelebileceğini ancak Calliope'nin onun dudaklarını aşk şairi Philetas'ın suyuyla ıslattığını anlatır. Dördüncü şiir Augustus'un Parth zaferini onurlandırmaktadır. Beşinci şiir şair yaşamının nasıl olduğuyla ilgilidir. Altıncı şiirde ozan sevgilisiyle yaşadığı tartışmadan sonra kölesiyle olan konuşmasını yazar. Yedinci ve on sekizinci şiirler ağıttır. Yedinci şiir ozanın arkadaşı Paetus'un ölümü, on sekizinci şiir ise Augustus'un yeğeni Marcellus'un ölümü üzerine yazılmıştır. Sekizinci şiir sevgilisiyle yaşadığı kavganın bile ozan için mutluluk olduğunu dile getirir. Dokuzuncu şiirde ozan aşk şiirleri yazdığı için Maecenas'tan özür dilerken on birinci şiir Actium zaferini kutlamak için yazılmıştır. Onuncu şiirde ozan Cynthia'nın doğum gününü kutlar. On ikinci şiir *Parthl*ara karşı savaşa katılan Postumus'un karısı Galla'yı terk etmesi üzerine yazılmıştır. On üçüncü şiirde ozan Roma'daki kadınların paragöz ve ahlaksız oluşunu sorgularken on dördüncü şiiri bu şiire karşılık olarak yazmış ve Romalı kadınların karşısına Spartalı kadınları koymuştur. On beşinci şiirde ozan Cynthia'yı kıskançlık yapmaması konusunda uyarır. On altıncı şiir sevgilisinin yazdığı mektubu içerir. On yedinci şiir ozanın Bacchus'e olan duasıdır. On dokuzuncu şiir mitolojiden kadın kahramanları konu alan bir şiirdir. Yirminci şiir ozanın yeni bir kadını beklerkenki heyecanını ve sabırsızlığını anlatır. Yirmi birinci şiirde ozan Cynthia'yı unutmak için Yunanistan'a yapacağı yolculuğu yazar. Yirmi ikinci şiirde ozan Tullus'a seslenir ve onu Roma'ya geri çağırır. Yirmi üçüncü şiir ozanın sevgilisine

gönderdiği şiirlerin yolda kaybolmasıyla ilgilidir. Yirmi dördüncü ve yirmi beşinci şiirler ozanın duygularının değiştiğini ve aşkın sonuna geldiğini anlatan şiirlerdir.

İ.Ö. 16 yılında yayımlanan dördüncü kitaba ozan farklı bir konuyla başlar. Roma'yı ziyarete gelen bir falcıya Roma'nın tarihini anlatır. Ancak falcı ona onun yalnızca aşk şiirleriyle ünlü olacağını söyler. Ancak Propertius farklı konulara değinmekten vazgeçmez. İkinci şiirde tanrı Vertumnus'un[85] kökeni anlatılır. Üçüncü şiir bir kadının ayrı düştüğü kocasına yazdığı mektuptur. Dördüncü şiirde ozan Tarpeius tepesini anlatır. Beşinci şiir paralı âşıkları yeğleyen yaşlı bir kadına yazılmıştır. Altıncı şiirde ozan yine Actium zaferini kutlar. Yedinci şiirde ozan Cynthia'nın hayaletinin onu ziyaret edişini; sekizinci şiirde ise aralarında geçen bir tartışmayı yazmıştır. Dokuzuncu şiir Hercules ve Cacus'un[86] öyküsüdür. Onuncu şiirde Iuppiter Feretrius'un tapınağından bahsedilir[87]. Son şiir ise soylu bir kadın olan Cornelia'nın[88] ölümünden sonra çocuklarına seslenerek onlara veda edişidir.

[85] Verimlilik ve bolluk tanrısıdır. Ovidius, *Metamorphoses,* XIV. 640.

[86] Cacus Aventinus'ta bir mağarada yaşıyordu. Hercules, Geryoneus'tan çaldığı sığırlarla birlikte batı Akdeniz seferinden dönerken hayvanlarını Forum Boarium'da otlatmaya bırakıp kendisi de Tiberis kıyısında dinlenmek istedi. Cacus o sırada birkaç hayvanı aşırarak mağarasına sakladı. İz bırakmamak için hayvanları kuyruklarından çekerek geri geri yürüttü. Öyle ki ayak izleri mağaraya giriyormuş gibi değil de mağaradan çıkıyormuş gibi görünüyordu. Hercules uyanıp da sürüsünü sayınca hırsızlığın farkına vardı. Hercules ve Cacus kapıştırlar. Cacus'un üç başı vardı ve ağzından ateş saçıyordu. Ama Hercules gürzüyle onun hakkından gelmekte gecikmedi ve zaferi için şükran borcunu ödemek üzere Iuppiter Iuventor'a kurban sundu.

[87] Kazandığı zaferleri hatırlatmak amacıyla Romulus tarafından Roma'da kurulan ilk tapınak. Romulus düşmanlarından yağmaladıklarını Capitolium Tepesi'nde çobanlar tarafından kutsal sayılan bir meşe ağacına asmış ve bunları Iuppiter'e adayarak ona özel bir isim de vermiştir: Iuppiter Feretrius. Livius, *Ab Urbe Condita*, I. 10. 5.

[88] Augustus'un ikinci eşi Scribonia ve Cornelius Scipio'nun kızı. Otuz yaşında ölmüştür.

II.4. PROPERTIUS'UN ELEGEIALARININ ÖZELLİKLERİ

Propertius şiirlerini daha çok monolog tarzında yazan bir ozandır.[89] Şiirleri okunması bakımından zor ve doğallıktan uzak olmakla birlikte günlük konuşma diline yakın diyebileceğimiz şiirler yok diyebileceğimiz kadar azdır. Üyesi olduğu Maecenas çevresinin dilini kullanmış ve uzun cümleler kurmaktan kaçınmamıştır. Bazı dizeleri o kadar uzundur ki herhangi bir durağa dahi rastlanamaz.

Duygularını en iyi biçimde açıklamak için başvurduğu *elegeia* veznini ustaca kullanmıştır. Bu yüzden şiirleri flütle okumaya fazlasıyla müsait bir ahenge ve canlılığa sahiptir. Heksametreden sonra kullandığı dört ya da beş heceyle bitirilen pentametre, heksametrenin zayıf bir yankısı olmamış kendi başına güçlülüğünü korumuştur.[90]

Propertius'un şiirlerindeki aşk Tibullus'un kırsal alanda yaşanan aşkına karşılık Roma çevresinde yaşanan bir aşktır. Ozan sevgilisine boyun eğmeye ve köle olmaya razı olmuş bir adam olarak karşımıza çıkar. Birinci kitapla yaşamına hükmeden aşkı şiir yazmak için geçerli bir neden olarak görür. *Elegeia* şiirinin faydasını epik şiir ozanı Ponticus'a seslenerek açıklar ve ona Mimnermos'un dizelerinin Homeros'un dizelerinden daha değerli olduğunu söyler.

plus in amore valet Mimnermi versus Homero:

carmina mansuetus lenia quaerit Amor.

Elegiae I.,9., 11-12

[89] Sellar, W.Y., *The Roman Poets of the Augustan Age: Horace and the Elegiac Poets*, Clarendon Press, 1899., s.307-308.

[90] Sellar, W.Y., *The Roman Poets of the Augustan Age: Horace and the Elegiac Poets*, Clarendon Press, 1899., s.309.

Mimnermus'un dizeleri Homeros'unkinden daha değerli

aşkta: yumuşak başlı aşk hafif şiirler ister.

Durham'a[91] göre Mimnermos'un fragmanları Propertius'un ilk kitabı için önemli bir modeldir. Mimnermos aşk, yaşlılığın faydasızlığı, kıskançlık, aldatılan eşler, sadakat ve sevgiliyi geri kazanma konularında yazmıştır. Propertius da aşk edebiyatı ozanı olarak şiirlerinde bu tür konuları işlemiştir. Kıskançlık ve sadakat hemen hemen bütün şiirlerinin genel havasıdır. Ancak Mimnemos'un şiirlerinde sonsuz bir sadakat yokken Propertius yaşlılıkta bile birlikteliğin devam edeceğini dile getirmiştir.

quamvis te longae remorentur fata senectae,

cara tamen lacrimis ossa futura meis.

Elegiae, I., 19., 17-18

Yazgın seni yaşlılıkta oyalasa bile

kemiklerin değerli olacak yaşlı gözlerim için.

Yolculuklar da Propertius'un şiirlerinde sıkça karşımıza çıkan bir konudur. Bu yolculuklar içlerinde unutulacak olan sevgiliyi, sadakatsizliği ve özlemi barındırır.[92]

Tune igitur demens, nec te mea cura moratur?

an tibi sum gelida vilior Illyria?

et tibi iam tanti, quicumquest, iste videtur,

ut sine me vento quolibet ire velis?

tune audire potes vesani murmura ponti

fortis, et in dura nave iacere potes?

---

[91] Durham, D.B., *Mimnermus and Propertius*, The American Journal of Philology, 1916., s.194-205.

[92] Propertius, *Elegiae*, I., 6., 8., 11., 12., 17., 18.; II., 19., 20.; III. 21.

tu pedibus teneris positas fulcire pruinas,

tu potes insolitas, Cynthia, ferre nives?

Elegiae, I., 8., .1-8

Sen çılgın mısın ve benim özenim bile seni durduramaz mı?

yoksa senin için buz gibi Illyria'dan daha mı değersizim?

Kim olursa olsun, o senin için o kadar mı önemli ki

herhangi bir rüzgarla gitmek istiyorsun?

Sen mi dinleyebileceksin çılgın denizin uğultusunu?

güçlü olsan da sen mi gemide tahta üzerinde

yatabileceksin?

Körpe ayaklarınla basabilecek misin kırağıya,

Ey Cynthia, katlanabilecek misin alışmadığın karlara?

Ecquid te mediis cessantem, Cynthia, Baiis,

qua iacet Herculeis semita litoribus,

et modo Thesproti mirantem subdita regno

proxima Misenis aequora nobilibus,

nostri cura subit memores adducere noctes?

ecquis in extremo restat amore locus?

Elegiae, I., 11., 1-6

Ey Cynthia, sen Hercules kıyılarında patikanın bulunduğu

Baeae'ın ortasında gezinirken,

Thesprotos'un krallığına komşu, Misenum burnuna yakın

denize hayranlıkla bakarken,

beni anımsatan geceleri düşünmek hiç aklına gelmez mi?

Acaba son aşkında bana yer var mı?

Propertius şiirlerinde Mimnermos'un dışında Kallimakhos[93] ve Philetas'ı[94] da referans olarak gösterir. Dördüncü kitabın konularında Kallimakhos'un *Aitia* adlı eserinden etkilenmiş olması muhtemeldir. Bu konu daha sonrasında Ovidius'un *Fasti* adlı elegeiasına ilham kaynağı olmuştur.[95]

Propertius şiirlerinde bir durumu desteklemek ya da örneklendirmek amacıyla mitolojiden fazlasıyla yararlanmıştır. İkinci kitabın on üçüncü şiirinde kendisini efsanevi ozanlar Orpheus ve Argoslu Linus ile kıyaslayarak dizelerinin Cynthia'yı büyüleyince onlardan bile ünlü olacağını dile getirir.

Non tot Achaemeniis armantur etrusca sagittis

spicula quot nostro pectore fixit Amor.

hic me tam gracilis vetuit contemnere Musas,

iussit et Ascraeum sic habitare nemus,

non ut Pieriae quercus mea verba sequantur,

aut possim Ismaria ducere valle feras,

sed magis ut nostro stupefiat Cynthia versu:

tunc ego sim Inachio notior arte Lino

Elegiae, II., 13., 1-8

Erythra o denli çok Pers okuyla silahlanmadı

ama Aşk göğsüme kaç tane ok sapladı.

---

[93] Propertius, *Elegiae*, II., 1., 34.; III., 1., 9.; IV., 1.

[94] Propertius, *Elegiae*, II., 34.; III., 1., 3., 9.; IV., 1.

[95] Durham, D. B., *Mimnermus and Propertius,* The American Journal of Philology, 1916., s. 194-205.

"Zarif Musalara tepeden bakma" ve

"Git Ascrea korusunda yaşa" dedi bana,

Pierus korusunun meşeleri beni dinlesin diye değil,

Ismaria'daki vahşi hayvanları güdeyim diye de değil

Cynthia hayran olsun diye, şiirlerimi okuyunca:

O zaman Argoslu Linus'tan daha ünlü olurum sanatımla.

Ozan ikinci kitabın üçüncü şiirinde Cynthia'nın güzelliğini açıklamak için onu tanrıçalarla karşılaştırıp, Helena'dan sonra yeryüzündeki ikinci kadının Cynthia olduğunu vurgular.

haec tibi contulerunt caelestia munera divi,

haec tibi ne matrem forte dedisse putes.

non humani partus sunt talia dona:

ista decem menses non peperere bona.

gloria Romanis una es tu nata puellis:

Romana accumbes prima puella Iovi,

nec semper nobiscum humana cubilia vises;

post Helenam haec terris forma secunda redit.

Elegiae, II., 3., 25-32

Tanrılar sana bu göksel armağanları getirdiler,

bunları sana annenin verdiğini düşünme.

Böyle armağanlar insanda doğuştan olmaz;

Bu iyi özellikler dokuz ayda oluşmaz.

Sen tek başına Romalı kızların şanı olarak doğdun:

Zeus ile yatacak ilk kız sen olacaksın,

sen benimle birlikte ölümlü yataklarını ziyaret etmeyeceksin,

Helena'dan sonra bu güzellik ikinci kez yeryüzüne geldi.

Ölüm ozanın şiirlerinde karşımıza çıkan bir başka konudur. Birinci kitabın on dokuzuncu şiirinde ozanın ölüm karşısında duyduğu tek korku sevgilisiyle olan aşkının bitecek olmasıdır.

quam vereor, ne te contempto, Cynthia, busto

abstrahat a nostro pulvere iniquus Amor

Elegiae, I., 19., 21-22

Ey Cynthia, korkuyorum, acımasız ölüm mezarımı küçümseyip,

Seni benim küllerimden ayırır diye

Üçüncü kitaptaki yedi ve on sekizinci şiirler ise *elegeia* şiirinin tam karşılığıdır. Bu şiirler Paetus ve Marcellus'un ölümü üzerine yazılan ağıtlardır. Ölüm ozanın yolculukları konu aldığı şiirlerde de karşımıza çıkar. Bu yolculuklarda ozanın deniz korkusu ön plana çıkmaktadır. Kendi yaptığı bir yolculukta ozan gemi kazası geçirip ölebileceğinden söz eder.[96] Bir şiirinde ise rüyasında Cynthia'yı gemi kazası geçirirken gördüğünü anlatır.[97]

Birinci kitabın yayımlanmasıyla Propertius hemen ünlü olmuş ve Maecenas çevresine girmiştir. Genç çağdaşları arasında Ovidius'a önemli bir ilham kaynağı olmuştur. El yazmalarının tarihlendirilmesinden yola çıkarsak, Propertius imparatorluğun son zamanlarında fazla okunmamıştır. Orta Çağda ise Fransa'da ozana ait bir el yazması bulunmuştur. Petrarca'nın kütüphanesinde Propertius'a ait bir el yazmasının bulunması ozanın 15. yüzyılda tekrardan ilgi görmeye başladığının bir göstergesidir. Giacomo Leopardi'nin '*Sogno*' adlı şiiri Propertius'un dördüncü kitabının yedinci şiiriyle benzerlik

[96] Propertius, *Elegiae*, I., 17.

[97] Propertius, *Elegiae*, II. 26.

göstermektedir.[98] Propertius'un çeviri çalışmasında yer alan Goethe'nin '*Roma Ağıtları'* adlı eserini yazarken Propertius'tan etkilendiği düşünülmektedir.[99] Propertius'un en özgün çevirisi şair Ezra Pound tarafından yapılmıştır.[100] Bu çalışmadan etkilenen İrlandalı şair Yeats'in 'Thought from Propertius' adlı şiiri, ikinci kitabın ikinci şiiri; '*No Second Troy*' adlı çalışması ise ikinci kitabın üçüncü şiiriyle benzerlik göstermektedir.[101]

[98] Albert, M., *A History of Roman Literature from Livius Andronicus To Boethius*, E. J. Brill, 1997., s.783

[99] Thomson, D. F. S., *Propertius Sextus, Catalogus Translatianum Et Commentariorum*, The Catholic University of America Press, 2011., s. 179.

[100] Sullivan, J. P., *The Poet Translator Ezra Pound And Sextus Propertius*, The Kenyon Review, 1961., s. 462-481

[101] Arkins, B., *Builders of My Soul: Greek And Roman Themes in Yeats*, Barnes and Nobles Book, 1990., s. 14

III. BÖLÜM

III.1. ESKİ ÇAĞDA KADIN

"...İnsanlar uygarlık sahibi olmuş, Prometheus onlara her türlü tekniği vermiştir. Ondan önce insanlar mağaralarda karıncalar gibi yaşarlar, bakarlar ama görmezler, duyarlar ama dinlemezlerdi, hiçbir işe yaramazlardı. Derken Prometheus sayesinde hayvanlardan, tanrılardan farklı uygar bir varlık oldular. Ancak Zeus ile Prometheus arasındaki kurnazlık yarışı bitmemiştir. Zeus ateşi saklamış, Prometheus çalmıştır. Zeus buğdayı saklamış, insanlar ekmek yapmak için çalışmak zorunda kalmışlardır. Ancak Zeus henüz tatmin olmamıştır, düşmanını henüz tastamam mat edemediğini düşünür.

Zeus, Hephaistos'u, Athena'yı, Aphrodite'yi, ayrıca Horalar gibi ast tanrıları toplantıya çağırır. Hephaistos'a balçığa su katmasını, bu çamuru evlilik çağına gelmiş ama henüz evlenmemiş, özellikle hiç doğurmamış bir genç kız biçimine getirmesini ister. O zaman Hephaistos bir tasvir, bir heykel yapar; Hermes güzelliğiyle ve zarafetiyle parlayan tasviri canlandırır, ona insanın gücünü, sesini verir. Daha sonra Zeus; Athena ile Aphrodite'den onu giydirmelerini, kadın

bedenine uyan giysiler, süsler, takılar, taçlarla güzelliğini daha da arttırmalarını ister. Genç bakire her yönüyle yakıcıdır. Hephaistos tasvirin başına bir gelin duvağıyla taç koyar. Bu taçta dünyanın bütün hayvanlarının resmedildiği süsler vardır. Genç kızın alnı bütün hayvanların diriliğiyle parlar. Öyle bir kız ki bakmaya doyum olmaz. Bir içim su… İşte ilk kadın yaratılmıştır."[102]

Günümüzden yaklaşık 4000 yıl önce yaşayan Sümerlilerde tanrıçalar tanrılardan önde geliyordu. Kralların koruyucuları olan tanrıçalar, evreni ve insanı yaratan, yazıyı, sanatı, sağlığı koruyan, savaş ve barışı düzenleyen kutsal varlıklardı. Bu nedenle Sümerlilerde kadın önemli bir konuma sahipti. Kadınlar özgür ve köle olarak iki sınıfa ayrılmıştı. Özgür olanlar geçimlerini sağlamak için tarla, bahçe, dokumacılık gibi işlerde çalışıyordu. Doktor, ebe, şair, meyhaneci gibi meslek sahibi olan kadınlar da vardı. Meyhanecilik yalnız kadınların yaptığı bir işti ve anneden kızına geçiyordu. Mabetlerde çalışan kadınlar da vardı. Bunlar çeşitli işler yaparken mabet fahişeliği önemliydi. Bu kadınlara kötü gözle bakılmazdı; fakat diğer kadınlardan ayrılmaları için başlarını örtmeleri gerekirdi.[103]

Evlilikler karşılıklı anlaşma ile yapılırdı. Eğer kişiler arasında yazılı bir anlaşma yoksa boşanma durumunda kadın tazminat alamıyordu. Boşanmalarda erkeğin suçu varsa kadın tazminat alabiliyordu ve eğer adam ödemek zorunda olduğu bu tazminatı vermek

---

[102] Vernant, J.P., *Torunuma Yunan Mitleri*, Helikopter Yayınları, 2016., s. 64-65. Pandora söylencesi için bknz. Hesiodos*, İşler ve Günler*, 54-105; *Theogonia*, 570-615.

[103] Çığ, M.İ., *Uygarlığın Kökeni Sümerliler II*, Kaynak Yayınları, 2011., s.160-163.

istemezse kadın ona dava açabiliyordu. Evli kadınların kendilerine ait malları vardı ve bunları istediği gibi kullanıyordu. Kocasıyla iş yapabiliyor, borç alıp verebiliyordu. Ancak kocasından miras hakkı yoktu. Kocası mallarını hediye olarak karısına verebiliyordu.[104]

Mezopotamya'da evlilikler tanrı adına yapılmazdı ve evlilik belgesi bulunurdu. '*Kadının kendine ait köle kadınlardan birini cariye olarak kocasına sunması ve doğan çocuğu kendi çocuğu gibi büyütmesi kadının çocuksuzluk yüzünden bitecek olan evliliğini kurtarması için kullandığı yaygın yöntemlerden biriydi*.'[105]

Yunan dünyasına baktığımızda Yunanistan'da kadınlar dış dünyaya kapalı bir yaşam sürüyorlardı. Politikada yer alamıyor ve mal mülk sahibi olamıyorlardı. Zengin kadınların kısıtlı da olsa sosyal bir yaşamları vardı. Arkadaşlarını ziyaret edebiliyor ve sadece kadınların olduğu davetlere katılabiliyorlardı. İyi bir kadın hem dışarı gönderilen hem de evde kalan hizmetçileri kontrol etmek zorundaydı. Ayrıca kadın aile bütçesini düzenlemek, giyecek ve yiyecek kontrolü yapmak zorundaydı. Fakir bir aileye mensup olan kadınlar dışarıya daha fazla çıkabiliyordu. Kuyudan su taşımak, alışveriş yapmak zorunda oldukları için evlerin sınırları dışında neler olup bittiğini görme şansları oluyordu.[106] Fakir kadınlar özellikle dullar çalışmak için dışarı çıkıyorlardı. Para karşılığında dokumacılık ve süt ninelik yapıyor, festivallerde çalışabiliyorlardı.[107]

Kız çocukları on beş yaşına gelince kendilerinden büyük bir adamla evlendirilirdi. Gelinin ailesi çeyiz hazırlamak zorundaydı ve çeyizin damadın kontrollüne geçmesiyle

---

[104] Çığ, M.İ., *Uygarlığın Kökeni Sümerliler II*, Kaynak Yayınları, 2011., s. 165.

[105] Kozbe, G., *Mezopotamya'da Kadın Olmak*, Aktüel Arkeoloji Dergisi, 2013., s.50-57.

[106] Bingham, J., Chandler, F., Chisholm, J., Harvey, G., Miles, L., Reid, S., Taplin, S., *Antik Dünya Ansiklopedisi*, Tübitak Yayınları, 2010., s.200-204

[107] Hammond, N.G.L., Scullard, H.H., *The Oxford Classical Dictionary*, Clarendon Press, 1970., s.1139-1140.

evlilik anlaşması sağlanmış olurdu. Malın ailede kalması önemliydi ve miras erkek çocuklarının hakkıydı. Ancak erkek kardeşi olmayan bir kadın malıyla birlikte en yakın akrabasıyla evlenirse mirasını kaybetmemiş olurdu.[108] Kadının evdeki rolü önemliydi. Bütçeyi düzenlemek, dokumacılık yapmak, yemek hazırlamak ve çocuklara bakmak gibi önemli işleri vardı.

Zengin adamlarla rahatça gezip tozan fahişeler de vardı. Bunlar iyi eğitim görmüş ve yetenekli kadınlardı. Bu kadınlar genç yurttaşlarla evlenseler bile bu evlilikler uzun sürmez ve eğer ortada bir çocuk varsa bu çocuk yurttaş olarak kabul edilmezdi.[109]

Spartalı kadınlar Atinalı kadınlardan farklı olarak daha özgür bir yaşam sürüyorlardı. Kocaları askeri eğitimle meşgul olduğu için kadınlar gündelik yaşamda daha fazla söz hakkına sahipti ve toprak sahibi olabiliyorlardı.[110] Propertius bir şiirinde Spartalı kadınlardan şöyle bahsetmiştir:

Multa tuae, Sparte, miramur iura palaestrae,

sed mage virginei tot bona gymnasii,

quod non infamis exercet corpore ludos

inter luctantis nuda puella viros,

....

[108] Freeman, C., *Mısır, Yunan ve Roma, Antik Akdeniz Uygarlıkları*, Dost Kitapevi Yayınları, 2010., s.200-210.

[109] Hammond, N.G.L., Scullard, H.H., *The Oxford Classical Dictionary*, Clarendon Press, 1970., s.1139-1140.

[110] Freeman, C., *Mısır, Yunan ve Roma, Antik Akdeniz Uygarlıkları*, Dost Kitapevi Yayınları, 2010., s.214.

lex igitur Spartana vetat secedere amantes,

et licet in triviis ad latus esse suae,

nec timor aut ullast clausae tutela puellae,

nec gravis austeri poena cavenda viri.

nullo praemisso de rebus tute loquaris

ipse tuis: longae nulla repulsa morae.

Elegiae, III. 14., 1-4…23-26

Ey Sparta, hayranım senin beden eğitimi kurallarına,

dahası kadın atletlerin öyle usta olmasına,

çünkü ayıp sayılmaz devam etmesi oyununa,

çıplak bir kızın güreşen erkekler arasında,

…

Sparta yasasına göre yasaktır ayrı kalmak aşıklara

hoş görülür sevgiliyle yan yana olmak üç yol ağzında,

kızların içinde ne korku vardır ne de bir bekçi kapılarında,

ne de katlanmaları gerekir suratsız bir kocanın cezasına

Yunan kadınlarının aksine Romalı kadınlar sosyal hayatlarında daha rahattılar. Roma kadını iyi bir anne ve sadık bir eş olmalıydı. Ev işleri, dokumacılık, çocuklarının eğitimi ile ilgilenen kadınların yanında ebelik ya da kuaförlük yapan kadınlar da vardı. Birçoğu ailelerinin dükkanlarında çalışabiliyorlardı. Kadınlar kocalarıyla birlikte kadın ve

erkeklerin bir arada olduğu toplantılara ev sahipliği yapabiliyordu. Savaşlar yüzünden çok sayıda kadının dul kalması ise güçlü ve bağımsız kadını ortaya çıkarmıştı.[111]

Evlilik için ideal yaş on ikiydi. Tanrı adına törenle yapılan evliliğin sona ermesi hoş karşılanmazdı. Boşanmalarda en önemli neden ise kadının çocuk sahibi olamamasıydı. Yunanlarda olduğu gibi evlenecek olan kızın ailesi çeyiz hazırlamak zorundaydı. Boşanma ya da kocanın ölmesi durumunda çeyiz kıza geri verilirdi. Eğer kadın ölürse çeyiz çocuklara kalırdı.

Augustus döneminde sınırların genişlemesiyle birlikte insan gücüne duyulan ihtiyaç üreme zorunluluğunu da beraberinde getirdi. Augustus'un çıkardığı Iulia Yasası '*lex Iulia'* ile 20-50 yaş arası kadınların evlenmeleri zorunlu hale getirildi. Aynı zamanda belli bir yaş altındaki (olasılıkla kırk yaş) tüm dul kadınların, dul kaldıkları tarihten başlayarak en geç üç yıl içinde evlenmeleri emrediliyordu. Yasaya uymayanlar kısmen mirastan yoksun bırakılıyor ve toplum içindeki gösteri ya da eğlence yerlerine kabul edilmiyordu.[112]

III.2. KADININ SÜSLENMESİ

Eski çağlardan beri kadınlar dış görünüşlerine özen göstermişler ve gerek kılık kıyafetleri gerekse saçları ya da cilt bakımları için olsun çeşitli araç gereçler kadınların masalarını süslemiştir. Sümer kadınlarının elbiseleri yün, keten ve deriden yapılıyordu. Bu

[111] Freeman, C., *Mısır, Yunan ve Roma, Antik Akdeniz Uygarlıkları*, Dost Kitapevi Yayınları, 2010., s.438-440.

[112] Sandalcı, S., *Patria Potestas, Eski Roma'da Babanın Aile Üzerindeki Otoritesi ve Kadının Aile İçindeki Yeri*, Folklor ve Edebiyat Dergisi, 2002., sayı.32., s.171-176.

elbiselerin omuzları açık, etekleri pilili, uzun ya da kısa olabiliyordu. Sümerlilerde yalnız mabet fahişeleri başlarını örtmek zorundaydı. Bu gelenek Orta Asur devrinde evli ve dul kadınlara da uygulanmıştır. Kadınlar sıcaktan korunmak için vücutlarını yağlıyorlar, yüzlerine ve gözlerine boyalar sürüyorlardı. Kazılarda ayna, cımbız, çakı, kulak çubuğu gibi tuvalet malzemeleri bulunmuştur. Ayrıca çeşitli materyallerden yapılan yüzükler, bilezikler, kolyeler Sümer kadınının süslenme gereçleri arasında bulunuyordu.[113]

'Kutsal leğen içinde yıkandım

Arı kap içinde sabunlandım

Göğün kraliçelik elbisesini giyindim.

Kokulu saçlarımı koyuverdim.

Kıvırcık dudaklarımı süsledim

Buklelerimi enseme düşürdüm

Koluma gümüş bilezik geçirdim.

Küçük boncukları boynuma taktım.

İşte ben bunun için evdeyim.'[114]

Yunan kadınları *Khiton* yani tunik denen ve yere kadar uzanan bir giysi giyiyorlardı. Dikdörtgen biçiminde iki uzun kumaştan oluşan ve Dor tipi denilen *khiton* omuzlardan iğnelerle tutturulur ve üst kısmından dışarı doğru katlanan kumaş zarifçe sarkıtılırdı. Ion tarzı *khiton* ise daha hafif ve geniş bir kumaştan oluşur. İki yanı kolların yanından broş

[113] Çığ, M.İ., *Uygarlığın Tarihi Sümerliler II*, Kaynak Yayınları, 2011., s.164-172.

[114] Aşk tanrıçası İnanna'nın sevgilisine gitmeden önce süslenmesi. Çığ, s. 173.

veya düğmelerle birleştirilir ve böylece kollarda drape oluşturulurdu. Her iki giysiye de *strophion* adı verilen bir kemer göğüs altından bağlanırdı. Dışarıya çıkarken ise giysilerin üzerine *himation* denilen bir pelerin giyerlerdi.[115] Sevgili için süslenme konusunda Homeros'tan Hera'nın Zeus için süslenmesini örnek gösterebiliriz.

'Tanrısal merhemle sildi gövdesindeki kirleri,

Tanrılara yakışan kokulu yağla ovundu,

Zeus'un tunç eşikli evinde salladıkça bu yağı

Kokular göklere, tapınaklara yayılırdı,

İşte o yağı sürdü güzelim gövdesine,

Elleriyle saçlarını taradı,

Pırıl pırıl tanrısal örgülerini ördü,

Ölümsüz başından sarkan o güzelim örgüleri.

Sonra tanrısal bir giysi giydi üstüne,

Süslerle bezeyip Athena işlemişti ona bu giysiyi.

Tutturdu göğsünü altın iğnelerle.

Yüz püsküllü bir kemer kuşandı.

Küpeler taktı iyice delinmiş kulak memelerine,

Üç taşlıydı bu küpeler dut kadar,

[115] Deighton, H., *Eski Atina Yaşantısında Bir Gün*, Homer Kitapevi, 2012., s.63-67.

Ortalığa yayılır göz kamaştırırdı güzelliği.

Örttü başını yepisyeni, güzel bir örtüyle,

Gün gibi apaktı bu örtü.

Parlak ayaklarına bağladı güzel sandallar.

Tepeden tırnağa süslenip çıktı odasından.'[116]

Giysilerde yün ana maddeydi ancak bunun yanında keten ve ipekten kumaşlar da kullanılmıştır. Yün dokunmadan önce boyanırdı. Erguvan moru, kırmızı, siyah ve mavi boyama işleminde kullanılan renklerdi. Sarı ise en sevilen renkti. Ayna, cımbız, makas, tırnak törpüleri kadınların tuvalet araç gereçleriydi. Yüzük, kolye, broş, bilezik ve küpeler çok yaygındı.[117]

Yunan kadınlarının saçları uzun olmakla birlikte ya omuzlarına düşürülmüş ya da örülmüştür. Kadınlar saçlarına çeşitli bantlar ve örtüler bağlamışlardır. Saçlarının rengini açmışlar ya da koyultmuşlardır. Bunların yanında peruk kullanan kadınlar da vardır.[118]

Diğer toplumlarda olduğu gibi Yunan toplumunda da beyaz bir cilde sahip olmak önemliydi. Beyaz kurşun cildin rengini açmak için, kırmızı kurşun ise ruj olarak

---

[116] Homeros, *İlyada*, XIV. 170-185. (çev.) Erhat, A. & Kadir, A., Can Sanat Yayınları,2010.

[117] Abrahams, E.B., *Greek Dress: A Study of the Costumes Worn in Ancient Greece, from the pre-Hellenistic Times to the Hellenistic Age*, John Murray, 1908., s.97-125.

[118] Abrahams, E.B., *Greek Dress: A Study of the Costumes Worn in Ancient Greece, from the pre-Hellenistic Times to the Hellenistic Age*, John Murray, 1908., s.107.; Deighton, H., *Eski Atina Yaşantısında Bir Gün,* Homer Kitapevi, 2012., s.69.

kullanılırdı. Kaşlar koyulaştırılır ve ortada birleştirilirdi. Yeşil ya da kırmızı renklerle göz kapakları renklendirilirdi.[119]

Romalı kadınlar *stola* denen omuzlardan öne doğru çekilip iğnelerle tutturulan uzun bir tunik giyerlerdi. Giysilerde ana malzeme yündü; ancak bunun yanında keten, ipek ve pamuk türünde kumaşlar da kullanılmıştır. Yün dokunmadan önce boyanırdı. Mor, mavi, sarı, kırmızı boyama işleminde kullanılan renklerdi. Keteni boyamak zor olduğu için ya doğal rengiyle giyilmiş ya da güneş altında daha çok beyazlatılmıştır.[120] Ayna, tarak, saç maşası, iğneler ve tırnak törpüleri Romalı kadınların tuvalet araç gereçleriydi. Değerli Hint taşları, altın ve gümüş takılar, iri küpeler çok yaygındı.[121] Ovidius, güzellik konusunda kadının kendisine bakması gerektiğinden bahseder. Çünkü ozana göre güzellik tanrı armağanı olsa bile kadın kendine bakmalıdır.[122]

Cumhuriyet döneminde kadınlar saçlarını sade bir topuzla topluyordu. Daha sonraları birçok kadın özenli saç modellerine yöneldi. Saçlar maşalarla sarılıyor ve birçok tokayla başın üstünde toplanıyordu. Saçları boyamak modaydı. Bazı kadınlar Germania'dan getirilen peruklar kullanıyordu.[123] Ovidius saç modellerine *Ars Amatoria* adlı eserinde ayrıntılı olarak yer vermiştir.[124]

---

[119] Deighton, H., *Eski Atina Yaşantısında Bir Gün,* Homer Kitapevi, 2012., s.68-69.

[120] Sebasta, J.L., *Tunica Rolla, Tunica Spissa: The Colors and Textiles of Roman Costume*, (Ed) J.L. Sebasta, L. Bonfante, *The World Roman Costume,* 2001., içinde s.65-76

[121] Özaktürk, G.F., *Güzellik Gereçleri ve Gizleri*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 1995., S.213-218.

[122] Ovidius, *Ars Amatoria*, III., 101-106.

[123] Bingham, J., Chandler, F., Chisholm, J., Harvey, G., Miles, L., Reid, S., Taplin, S., *Antik Dünya Ansiklopedisi*, Tübitak Yayınları, 2010., s. 302-317.

[124] Ovidius, *Ars Amatoria*, III., 133-167.

Pürüzsüz, beyaz bir cilde sahip olmak Romalı kadın için de çok önemliydi. Kadınlar yüzleri için maskeler hazırlar, yağlar ve geyik iliğinden oluşan karışımları gece yatmadan önce yüzlerine sürerlerdi.[125] Eşek sütünün cilde parlaklık vererek beyazlattığı ve cildi yumuşattığı düşünülürdü.[126] Kadınlar sivilce, çil ve güneş lekesinden hoşlanmazlardı. Bunlardan arınmak için de çeşitli merhemlere başvururlardı. Ovidius *Medicamina Faciei Feminae* adlı eserinde kadının güzelliğini arttırması için çeşitli merhemlerin tarifini vermiştir. Romalı kadınlar soluk bir ten tercih ederlerdi. Yanaklarını ve dudaklarını bitki boyalarıyla kırmızıya boyarlardı. Kaşlarını ise külle koyulaştırıp birbirine yakınlaştırırlardı. Uzun kirpikler modaydı ve doğudan getirilen sürme çok yaygındı.[127]

III.3. GÜZELLİK VE SEVGİ ARASINDAKİ BAĞ

"Güzel olan sevilir,

Güzel olmayan sevilmez."[128]

Güzel sözcüğü genellikle beğendiğimiz bir şeyi belirtmek amacıyla kullandığımız bir sıfattır ve insanlar eski çağlardan itibaren güzel olanı beğenme eğilimindedir. İster doğal ister sanatsal olsun etkilenmek insanın doğasında vardır.

[125] Ovidius, *Ars Amatoria*, III., 213-217.

[126] Plinius, *Naturalis Historia*, XI., 100.

[127] Plinius, *Naturalis Historia*, XI., 60.

[128] Theognis, *fr. 1; 15-18*. Kadmos ve Harmonia'nın Thebai'deki düğünlerinde Musaların gelin ve damat onuruna söyledikleri dizeler.

Yaşamda ve sanatta güzel olaylar kişiye veya zamana göre değişir ve insanın manevi güzelliği ile fiziksel güzelliği arasındaki benzerliği saptamak kolay değildir. Umberto Eco *Güzelliğin Tarihi* adlı çalışmasında güzellikle ilgili şu sözlere yer verir:

> *"... Hemen her seferinde güzelliği başka şeylerle bağdaştırılmış olarak görmemiz rastlantı değildir. Örneğin, güzeli değerlendirme konusunda kullanılacak ölçütle ilgili bir soruya Delphoi kâhini şu cevabı verir: 'En güzel olan en adil olandır.' Yunan sanatında güzel hep ılımlılık, uyum, simetri gibi değerlerle bağdaştırılmıştır."*[129]

İlk Çağ filozofları (Herakleitos, Empedokles, Pythagoras) güzellik üzerine düşünceler ortaya koymuşlar; ancak güzellik felsefi bir kavram olarak ele alınmamıştır. Yunan felsefesinde güzel üzerine ilk ciddi düşünce Ksenophon'da karşımıza çıkmaktadır. Ksenophon (İ.Ö. 430-355) *Sokrates'ten Anılar* adlı eserinde güzelin ne olduğu sorusuna Sokrates ve Aristippos arasında geçen bir diyalog ile cevap verir. Esere göre; güzel olan şey amacına uygunsa güzeldir. '*Bir çöp sepeti güzel midir?*' sorusuna Sokrates; '*Eğer yapacağı iş için maksada uygunsa bu böyledir. Eğer altın bir kalkan yapacağı iş için maksada uygun değilse çirkindir*.' diye cevap verir. Ksenophon'a göre güzel ile iyi birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.[130]

Büyük Hippias diyaloğunda Platon (İ.Ö. 427-347) sofist Hippias ile Sokrates'i konuşturarak güzelin ne olduğunu ortaya koymak istemiştir. Hippias, Sokrates'in

[129] Umberto, E., *Güzelliğin Tarihi*, (çev.) Akkoyunlu, C., Doğan Kitap, 2012., s.37.

[130] Tunalı, İ., *Grek Estetiği*, Remzi Kitapevi, 1983., s.23-25.

güzellikle ilgili sorularına kendiyle çelişen cevaplar verince 'güzel' tam olarak tanımlanamamıştır.[131]

Platon'un sevgi ve güzellik konusunu ele aldığı *Şölen* adlı eserinde asıl karakter olan ve Sokrates'in ne biliyorsam ondan öğrendim dediği Manteialı Diotima, Sokrates'e sevginin ne olduğunu açıklar. Diotima'ya göre sevginin kılavuzluğuna giren kişi göreli güzellikten başlayarak mutlak güzelliğe ulaşan aşamalardan geçer. Güzelliğin ilk aşamasını, tek tek bedenlerde cisimleşen göreli güzellik oluşturur. Bu güzellik ise bireye ve zamana göre değişir. Diotima'ya göre kişi bir bedende cisimleşen güzelliğe yaklaşmak için güzel düşünür ve güzel sözler söyler ardından güzelliği davranış ve yaşayış şekline dönüştürür ve beden güzelliğine kapılmaz. Güzelliğin ve sevginin son aşamasını ise şöyle anlatır Diotima:

> *"İnsanın salt güzellikle karşı karşıya geldiği an yok mu, sevgili Sokrates, işte yalnız o an için insan hayatı yaşamaya değer! Günün birinde onu görürsen, hiçe sayarsın artık altınları, süsleri püsleri, o şimdi aklını başından alan güzel çocukları, delikanlıları, hep yanında kalmak, yüzlerine bakmak için seni de herkes gibi yemekten içmekten eden sevgilileri. Düşün ne olur, bir görebilse insan güzelliğin kendini; her şeyden soyunmuş, arınmış, katıksız! İnsanın tenine, bedenine, rengine daha bir sürü ıvır zıvırına bulanmış güzelliği değil, bir tek görünüşüyle Tanrı güzelliğini."*[132]

[131] Tunalı, İ., *Grek Estetiği*, Remzi Kitapevi, 1983., s. 23-37.

[132] Platon, *Şölen*, (çev.) Erhat, A., Eyüboğlu, S. İş Bankası Kültür Yayınları, 2015., s.48-56

Platon'a göre güzellik tanrıda bulunur ve dünya üzerinde güzel dediklerimiz yalnızca tanrının bir yansımasıdır. İnsan birini severse bu sevgi yaşamına hükmeder. Sevdiğini güzel görür ve onun hakkında güzel düşünür. Bütün bunlar kişiyi sevgi yolunda iyi yapar. En sonunda yaşamını güzellikler ve iyilikler içinde geçirir.

> *"Halife Leyla'ya dedi ki; 'Sen o musun ki Mecnun senin aşkından perişan oldu ve kendini kaybetti. Sen başka güzellerden daha güzel değilsin.' Leyla, 'Sus, çünkü sen Mecnun değilsin' diye cevap verdi."*[133]

Platon'daki mutlak güzellik aşaması Fuzuli'nin *Leyla ile Mecnun* eserindeki tanrı güzelliğine denk gelir. Bu esere göre tek tek güzellikler tanrısal güzelliğin tek bir bedende bulunmasıdır ve bu güzellik kişiye göre değişir. Mecnun daha küçük bir çocukken Leyla'nın güzelliğine tutulur. Aşkları engellenince Mecnun'un annesi ona daha güzellerini bulacağını söyler ancak Mecnun'a göre tek bir güzel vardır; o da Leyla'dır.[134]

Her ne kadar güzellik kişiden kişiye ya da zamana göre değişir desek de insan sevdiğini yalnızca fiziki özellikleriyle değerlendirmez. İnsanın manevi güzellikleri de o sevginin içindedir.

Augustus öncesi dönemde Roma Edebiyatının ilk Lirik şairi olarak karşımıza çıkan Gaius Valerius Catullus, Roma'da karşılaştığı, gerçek adı Clodia olan, evli ve kendisinden yaşça büyük olan sevgilisini dizelerinde Lesbia adıyla ölümsüzleştirmiştir. Catullus

[133] Mevlâna Celaleddin-i Rumi, *Mesnevi*, I. 407-8., (çev.) Çelebi, V., Doğan Kitap, 2015.

[134] Fuzuli, *Leyla İle Mecnun*, (öyküleştiren) Kanar, M., Say Yayınları, 2011.

şiirlerinde Lesbia'nın fiziksel özelliklerinden tam olarak bahsetmezken sevdiğini başka kadınlarla karşılaştırarak Lesbia'nın görüntüsünü ortaya koyar.

Salve, nec minimo puella naso

nec bello pede nec nigris ocellis

nec longis digitis nec ore sicco

nec sane nimis elegante lingua,

decoctoris amica Formiani.

ten provincia narrat esse bellam?

tecum Lesbia nostra comparatur?

o saeclum insapiens et infacetum!

Carmina, 43

Esenlikler dilerim, kız sana,

ne minik burunlu, ne kara gözlü,

ne güzel ayaklı, ne uzun parmaklı,

ne ağzında salyası eksik,

ne konuşması ahım şahım kız,

parasını batırmış Formiae'lının oynaşı,

sen mi dillerdesin yörende güzel diye

Lesbia'mı seninle karşılaştırırlar ha?

Hey gidi duyarsız, anlayışsız çağ hey![135]

Lesbia küçük burnu, güzel ayakları, siyah gözleri, uzun parmakları ve biçimli bir ağzı olan bir kadındır. Asil bir duruşu vardır. Seksen altıncı şiirde Catullus Quintia'nın herkes tarafından onaylanan güzelliğini kabul eder; ancak bu güzellik ozanın güzellik anlayışına uygun değildir. Ozan için Lesbia yeterince güzeldir ve güzel olan her şeye sahiptir.

Ozan şiirlerinde Lesbia'nın fiziksel güzelliğine duyduğu aşka vurgu yapmaz. Tanrılar katına koyduğu sevgilisinin gülümsemesi ve konuşması ozanı derinden sarsar.

Ille mi par esse deo videtur,

ille, si fas est, superare divos,

qui sedens adversus identidem te

spectat et audit

dulce ridentem, misero quod omnis

eripit sensus mihi: nam simul te,

Lesbia, aspexi, nihil est super mi

Carmina, 51

Tanrıyla birdir o, benim gözümde,

tanrılardan üstündür o,

demesi yakışık alırsa,

[135] Catullus, *Şiirler*, (çev.) Varınlıoğlu, G., Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999.

sana bakan, seni dinleyen

karşına geçip oturarak her zaman,

sen tatlı tatlı gülerken,

bütün duygularımı köreltir zavallı benim;

çünkü bakar bakmaz sana, Lesbia,.[136]

Catullus, Lesbia'ya olan tutkusunu bir babanın oğullarına duyduğu sevgiye benzetiyor. Büyük olasılıkla aşkının yalnız fiziksel olmadığını anlatmak istediği için bunu dile getirmeye gerek duyuyor. (72) Çünkü Catullus tamamen fiziksel bir aşkı değil, beden, ruh ve duyguların harmanlandığı bir aşk istiyor. İlişkisi için *amicitiae* (dost) kelimesini kullanıyor. Ancak bu kelimeyi de mesafeli bulduğu için bu arkadaşlığa *sancta* (kutsal) kelimesini ekleyerek ilişkiyi kutsallaştırıyor. Lesbia ve Catullus'un arasındaki duygu kutsal bir arkadaşlık (*sancta amicitia*) ve sonsuz bağlılık (*aeternum foedus*) oluyor. (109)

Catullus, Lesbia'ya daha önce görülmemiş bir sevda ile bağlıdır. (37) Ancak bu sevda Lesbia'nın başka adamlarla birlikte olmasıyla azalmaya başlıyor. Catullus'a göre kendisinin böyle bir haksızlığa uğraması aşkını fiziksel olarak şiddetlendirirken aralarındaki dostluk bağını zayıflatıyor. (72) Her ne kadar Lesbia'ya duyduğu aşktan vazgeçmek istediğini dile getirse de bu konuda başarılı olamıyor.

Odi et amo. quare id faciam, fortasse requiris.

nescio, sed fieri sentio et excrucior.

Carmina, 85

[136] Catullus, *Şiirler,* (çev) Varınlıoğlu, G., Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999.

Nefret ediyorum ve seviyorum. Neden diye sorarsan

Bilmiyorum, böyle geçiyor içimden ve kahroluyorum.[137]

Roma *elegeia* ozanlarının başını çeken Cornelius Gallus, Lycoris adını verdiği kadın için dört *elegeia* kitabı yazmıştır. Ancak bu kitaplar elimize ulaşmadığı için ozanın bu kadına duyduğu aşk hakkında bilgi edinemiyoruz.

Elegeia ozanlarının ikincisi olan Albius Tibullus'un hayatında iki kadın olması ve bu iki kadın için de şiirler yazması onu diğer *elegeia* ozanlarından ayırmaktadır. Dört kitaptan oluşan eserinin ilk kitabı Delia için, ikinci kitabı ise Nemesis için yazılmıştır.

Delia sarışın, beyaz tenli ve kentli bir kadındır; dinine ve özellikle Isis kültüne bağlıdır. (I.5) Şehrin kalabalığından uzakta, dertsiz, tasasız bir hayat yaşamak isteyen Tibullus, o çok sevdiği kır yaşamının içinde Delia'nın da sonsuza dek yanında kalmasını ister. Askeri üne ve zenginliğe önem vermeyen ozan için en büyük zenginlik Delia'nın ölene kadar ozanın yanında kalmasıdır. Tibullus Delia'nın sürekli yanında olmasını istemesinin gençken sevilip sevişmenin gerekliliğini ve yaşlanınca bunları yapmanın yakışık almayacağını yazarak açıklamaya çalışır. (I.1) Tibullus'a göre sevgililere işveli olmayı ve gizli buluşmaları öğreten tanrıça Venus'tür. Tibullus da buradan yola çıkarak sevgilisinin onu Venus'ün öğrettiği gibi çağırmasını diler; ancak bütün dil dökmelerine ve kadının kapısında köle gibi beklemesine rağmen sevgilisinin kapısının açılmamasını ozan tanrıları kızdırmış olabileceğine bağlar.

Num Veneris magnae violavi numina verbo,

Et mea nunc poenas inpia lingua luit?

[137] Catullus, Şiirler, (çev.) Varınlıoğlu, G., T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1999.

Num feror incestus sedes adiisse deorum

Sertaque de sanctis deripuisse focis?

Tibullus, *Elegiae*, 1.2. 81-84

Ağzımdan olmadık bir söz mü çıktı acaba

Büyük Venus'ün gücüne gidecek türden,

Yoksa ettiğimi mi çekiyorum, dil uzattım diye.

Yoksa pis mi girmişim tanrı tapınaklarına

Çiçek tacı mı almışım kutsal sunaklardan?[138]

Birinci kitabın beşinci şiirinde ozan Delia'nın hastalığından ve adaklarla onu nasıl iyileştireceğinden bahsetmiştir. Ancak bütün bunlara rağmen Delia Tibullus'tan daha zengin bir adamla kaçmıştır. Ozan her ne kadar ayrılığa katlanabileceğini düşünse de Delia'yı tarlada toprakla uğraşırken hayal etmekten vazgeçmemiştir. Ozanın Delia'ya yazdığı son şiirine öfke hakimdir. Tanrıların kendisiyle alay ettiğini düşünen Tibullus, Delia'ya kocasını aldatıp onun yanına gelmesini nasıl öğrettiyse kadının aynı oyunlarla kendisini aldatmış olmasına kızar. Ancak ozan aşkı için umudunu kaybetmez.

Haec aliis maledicta cadant; nos, Delia, amoris

Exemplum cana simus uterque coma.

Tibullus, *Elegiae*, 1.6. 85-86

[138] Tibullus, *Elegiae*, (çev.) Dönmez, H., Özaktürk, M., Varınlıoğlu, G., T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001.

Başkalarının başına gelsin bu kötü şeyler: Sevginin simgesi

olalım biz ikimiz, Delia, saçımıza başımıza aklar düşene kadar.[139]

İkinci kitapta Nemesis ile ilgili çok fazla bilgi edinemiyoruz. Üçüncü şiire göre Nemesis kentli, güzel ve zenginliğe önem veren bir kadındır. Dördüncü şiirde ozan sevgilisinin açgözlülüğünden şikâyet eder. Tanrıça Venus'ün ona gözü doymaz bir sevgili verdiğini ancak yine de bu kadının da kölesi olduğunu dile getirir. Son şiirde ozanın Nemesis tarafından terk edildiğini ve çektiği acıları ölümle sonlandırmak istediğini öğreniyoruz. Ozan bu kadına duyduğu aşkta da umudunu kaybetmemeye çalışır ama ozanın bu sevgilisi de kendisinden daha zengin bir adamla kaçar.

spes facilem Nemesim spondet mihi, sed negat illa.

Tibullus, *Elegiae*, II.6. 33

Uysal bir Nemesis söz verir Umut, bana, ancak yalan çıkarır

onu benimki![140]

Otobiyografisi günümüze kadar ulaşmış olan Publius Ovidius Naso, gençlik çağının ürünlerini *Amores* adlı eserinde toplamıştır. Eserin en büyük özelliği aşığın içinde bulunduğu çeşitli ortamlar ve onun davranışları incelenirken insan psikolojisine ağırlık verilmiş olmasıdır. İlk olarak beş kitaptan oluşan eser daha sonra ozan tarafından gözden geçirilip üç kitaba indirilmiştir.

[139] Tibullus, *Elegiae*, (çev.) Dönmez, H., Özaktürk, M., Varınlıoğlu, G., T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001.

[140] Tibullus, *Elegiae*, (çev.) Dönmez, H., Özaktürk, M., Varınlıoğlu, G., T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001.

Qui modo Nasonis fueramus quinque libelli,

tres sumus; hoc illi praetulit auctor opus.

Amores, Epigram

Biraz önce Naso'nun beş kitapçığıydık

Şimdi üçüz; ozan bu yapıtı ilkine tercih etti.

Ovidius'a erken yaşlarda ün sağlayan bu eser gerçekten olup olmadığı bilinmeyen Corinna adında bir kadına yazılmış aşk şiirlerini içermektedir. Şiirlerinden anladığımız kadarıyla Corinna beyaz tenli, uzun saçlı ve biçimli vücut hatları olan bir kadındır. Ovidius doğal güzelliğe önem veren bir ozandır. Sevgilisinin saçlarını boyamasını istemez, dağınık saçların Corinna'ya çok yakıştığını ve ufak tefek kusurların güzelliği arttırdığını dile getirir.

Dicebam 'medicare tuos desiste capillos!'

tingere quam possis, iam tibi nulla coma est.

……..

clamabam: 'scelus est istos, scelus urere crines!

sponte decent; capiti, ferrea, parce tuo!

vim procul hinc remove!

Amores, 1.14. 1-2…27-29

Bırak boyama o saçları deyip duruyordum.

Bak artık kalmadı boyanacak tek bir teli saçının

…..

Bağırıyordum 'suçtur o güzelim saçları yakmak' diye!

Doğal biçimiyle yakışıyordu sana: koru onları ey acımasız kız!

Uzak olsun saçından böyle kaba güçler!

Ovidius'a göre utanç ve hüzün kadının güzelliğine güzellik katıyordu ve kadının en güçlü silahı güzelliğiydi.

sicut erant, et erant culti, laniare capillos

et fuit in teneras impetus ire genas—

Ut faciem vidi, fortes cecidere lacerti;

defensa est armis nostra puella suis.

Amores, II.5. 45-48

Saçları derli toplu bakımlıydı, gerçekten de o saçları yolmak

O körpe yanaklara saldırmak geldi içimden

Ama görünce o güzelim yüzünü o cesur elim düşe kaldı

Kendi silahlarıyla işte böyle korundu sevgilim.

Ovidius dizelerinde insanın aşka karşı gelmemesi öğüdünde bulunur. Eğer aşka buyun eğilmezse o aşk şiddetini arttırır ve aşığı bitirir. (I.2\II.9) Birinci kitabın üçüncü şiirinde her güzelden hoşlanmadığı, yalnız Corinna'nın kapısında köle gibi hizmette bulunacağını ifade eden ozan diğer şiirlerinde birden fazla kadınla birlikte olduğundan ve Corinna'yı aldattığından bahseder. Birlikte olduğu kadınlara karşı ozanın istedikleri yapılmazsa gizli kaçamakları ortaya çıkarma konusunda tehditkâr bir tavır sergiler. (I.4\II.8) Ozan sık sık Corinna'nın kocasını aldatıp yanına gelmesini ister ve ona kocayı aldatmanın taktiklerini verir. Aynı motif Tibullus'un ilk kitabının altıncı şiirinde de karşımıza

çıkmaktadır. İlişkilerde sevgililerin birbirlerini aldatmalarını hoş gören ozan aldatılmaların ve kavgaların aşkı daha çok alevlendirdiğine inanır. (II.8\II.19) Ovidius'a göre kadına verilen armağanlar aşkta çok önemlidir. Ozana göre şiirler övülür ama kadınlar pahada ağır hediyeler bekler. Bu nedenle ozanlar sevdikleri kadınların kendilerinden zengin adamlarla olmalarına katlanamazlar ve kadınlar hediye konusunda aşırıya kaçtıkları zaman sevgililerin gözünden düşer.

IV. BÖLÜM

IV.1. CYNTHIA VE GÜZELLİK

Şiirlerinde başkahraman olarak karşımıza çıkan Propertius'un ruh hali sevgilisi Cynthia'nın kendisine davranışlarına bağlı olarak değişmektedir. Ozanın çelişkili ruh haline, Cynthia'nın şiirlerinde görünüşüne bağlı olarak modern araştırmacılar Cynthia'nın gerçek bir kadın mı yoksa gerçekliğin içine sokulmuş bir hayal ürünü mü olduğu konusunda çeşitli düşünceler ortaya koymuşlardır. Richardson, birinci kitaptan başlayarak Cynthia'nın hangi kitaplarda ortaya çıkıp hangi kitaplarda görünmediğini belirterek Cynthia'nın yer almadığı şiirlerde başka bir kadının olmadığının altını çizmiş, Cynthia'yı gerçek bir kadın olarak ele almış ve Apuleius'u da kendisine tanık olarak göstermiştir.[141] El yazmalarındaki karışıklık ve şiirlerindeki çelişkili ruh hali Cynthia'nın gerçekliği konusunda kafalarda soru işareti oluşturmuştur. Johnson'a göre Propertius şiirleri için konu seçiminde yaşamdan (ancak tamamen kendi yaşamından değil) ve kitaplardan, özellikle kendisinden önce yaşamış olan Yunan ve Romalı ozanlardan etkilenmiştir. Bu düşünceye göre Cynthia, Propertius'tan önce Romalı ozanlar tarafından yazılmış olan kadın kahramanların ozanın dünyasına yansıması ve o kadın kahramanların resmedilmesidir. Johnson, Cynthia'yı Lycoris'in varisi olarak görmektedir. Bu açıdan bakıldığında Cynthia ya erotik fantezileri dürtükleyen gerçek bir kadındır ya da Gallus'un şiirlerindeki canlılığı

[141] Richardson, L., *Propertius Elegies I-IV*., The University of Oklahoma, 1977., s.3-5.

yakalamaya çalışan Propertius'un yarattığı kurgusal bir karakterdir.[142] Maria Wyke *Roman Mistress* adlı çalışmasında Cynthia'yı şiirsel çalışmalarına kaynak olması için ozanın hayal gücünün bir ürünü olarak görmektedir. Propertius'un ikinci kitabının birinci ve otuz dördüncü şiirlerini örnek göstererek Cynthia'nın şiirsel kompozisyon içinde resmedildiğini yazı sürecinde âşık olunan bir kadın olmadığını belirtmiştir.[143]

Propertius'un hayatına hükmeden tek kadın Cynthia ile ilk kitabın birinci şiirinde hemen tanışmaktayız. Ozan ilk şiirini yazdığında Cynthia'ya olan aşkı bir yılı doldurmuştur; ancak ozanın sevgilisine olan tutkusu tazeliğini hala korumaktadır. Bu ilk şiirde ozan kendisini zavallı bir kurban gibi tanımlarken Cynthia'yı zalim bir kadın olarak resmeder.

Yaşı muhtemelen Propertius'tan büyük olan Cynthia, gerçek adı Hostia olan azatlı bir köledir. Uzun boylu, beyaz tenli, sarı saçlı ve eğitimlidir. Parlak siyah gözleri ve uzun elleri olan bir kadındır. Smith'e göre Cynthia, duruşu ve hükmedici tavrı yüzünden ozana boylu poslu görünmektedir.[144]

fulva coma est longaeque manus, et maxima toto

corpore, et incedit vel Iove digna soror

Elegiae, II. 2. 5-6

[142] Johnson, W.R., *A Latin Lover in Ancient Rome*, The Ohio State University Press, 2009., s.93-96.

[143] Wyke, M., *The Roman Mistress: Ancient and Modern Representation*, The Oxford University Press, 2002., s.45-50.

[144] Smith, K.F., *Propertius: A Modern Lover in the Augustan Age*, The Sewanee Review, 1917., s.20-39.

Sarı saçlıdır, elleri uzundur, boylu posludur,

Zeus'a layık bir kız kardeş gibi yürüyor.

Propertius, Cynthia'nın güzelliğini tanrıların bir armağanı olarak görür. Çünkü ozana göre Cynthia'da bulunan güzellikler insanda doğuştan bulunmaz.

haec tibi contulerunt caelestia munera divi,

haec tibi ne matrerm forte dedisse putes.

non non humani partus sunt talia dona:

ista decem menses non peperere bona.

Elegiae, II.3. 25-28

Tanrılar sana bu göksel armağanları getirdiler,

bunları sana annenin verdiğini düşünme.

Böyle armağanlar insanda doğuştan olmaz;

bu iyi özellikler dokuz ayda oluşmaz.

Propertius güzel kadınların tanrıçalar tarafından kıskanıldığını ve bu güzel kadınların ölümle cezalandırıldıklarını düşünmektedir. Cynthia da bu ilahi güzelliği yüzünden ölümcül bir hastalığa yakalanmıştır. Ancak ozana göre bu ölüm cezası iyi bir yazgıdır. Çünkü Io, Iuno, Andromeda, Callisto gibi kahramanlar güzellikleri yüzünden ölümle cezalandırılmalarından sonra tanrılaştırılmışlardır. Cynthia da bu cezadan kurtulamazsa diğer kahramanlar gibi ilahlaşacaktır.[145]

[145] Jhonson, W.R., A Latin Lover in Ancient Rome, The Ohio State University Press, 2009., s.73-76.

quod si forte tibi properarint fata quietem,

illa sepulturae fata beata tuae,

narrabis Semelae, quo sit formosa periclo,

credet et illa, suo docta puella malo;

et tibi Maeonias omnis heroidas inter

primus erit nulla non tribuente locus.

Elegiae, II.23. 27-32

Şans eseri yazgın sana huzur verecekse,

gömüleceğin günde yazgın mutlu olacak,

Semele'ye anlatacaksın, güzellik nasıl da başa bela,

O da inanacak, başına gelen kötülüklerden ders alsa da;

sen de tüm Homerik kahramanlar arasında,

birinci olacaksın bazı kadınlar seni överken.

Cynthia'nın Propertius'u büyüleyen fiziksel güzelliklerinin yanında ona âşık olmasına neden olan başka özellikleri de vardır. Cynthia güzel dans eden, şarkı söyleyen, şiir yazan eğitimli bir kadındır.

et tua transibit contemnens ossa viator,

nec dicet 'Cinis hic docta puella fuit.'

Elegiae, II.13. 5-6

Oradan geçerken bir yolcu kemiklerini küçümseyecek

Ve ‘bu kül eskiden bilge bir kızdı’ demeyecek.

me iuvet in gremio doctae legisse puellae,

auribus et puris scripta probasse mea.

Elegiae, II. 13.11-12

Şiir okumak hoşuma gider, eğitimli sevgilimin kollarında

Yazdıklarımı onaylaması da hoşuma gider.

nec me tam facies, quamvis sit candida, cepit

……

nec de more comae per levia colla fluentes,

non oculi, geminae, sidera nostra, faces,

nec si qua Arabio lucet bombyce puella

(non sum de nihilo blandus amator ego):

quantum quod posito formose saltat Iaccho,

egit ut euhantis dux Ariadna choros,

et quantum, Aeolio cum temptat carmina plectro,

par Aganippeae ludere docta lyrae;

et sua cum antiquae committit scripta Corinnae,

carmina quae quivis non putat aequa suis.

Elegiae, II. 3. 9-22

Ne kadar beyaz olursa olsun, güzelliği beni yakalamadı,

…..

her zamanki gibi ince boynundan aşağı akan saçlar,

bir çift pırıl pırıl göz beni ele geçirmedi

herhangi bir kız Arap ipeği içinde parlasa da beni ele geçiremez

(ben işe yaramayan bir aşık değilim):

şarap içince güzel dans ettiği için,

Ariadna'nın önder olarak yehu diye bağıranları yönlendirmesi gibi

Aeolium penasıyla şarkılar söylediği zaman

bilge kız ne kadar da Aganippae lirine denktir,

yaşlı Corinna'nın yazdıklarıyla kendisininkini karşılaştırdığında,

Erinna'nın şiirlerinin kendisininkilere denk olmadığını düşünür.

Cynthia süse ve gösterişe önem veren bir kadındır. Ancak ozan şiirlerinde sık sık sevgilisinin süse gerek kalmayacak güzellikte olduğunu vurgular. Zaten ozana göre aşk yapay güzelliği sevmez. Propertius bu düşüncesini doğadan ve mitolojiden örneklerle de destekler ve sevgilisinin süse önem vermesine karşılık Spartalı kızların doğallığını ve rahatlığını över.

Quid iuvat ornato procedere, vita, capillo

et tenuis Coa veste movere sinus,

aut quid Orontea crines perfundere murra,

teque peregrinis vendere muneribus,

naturaeque decus mercato perdere cultu,

nec sinere in propriis membra nitere bonis?

crede mihi, non ulla tuaest medicina figurae:

nudus Amor formam non amat artificem.

aspice quos summittat humus non fossa colores,

ut veniant hederae sponte sua melius,

……

nec Phrygium falso traxit candore maritum

avecta externis Hippodamia rotis:

sed facies aderat nullis obnoxia gemmis,

qualis Apelleis est color in tabulis.

non illis studium fuco conquirere amantes:

illis ampla satis forma pudicitia.

Elegiae, I. 2. 1-10…19-24

Ne işe yarar, hayatım, biçim biçim saçlarla gelmek,

ve ipek giysinden körpe göğüslerini göstermek?

ya da ne işe yarar saçlarını Orontes myrüyle ıslatmak,

ve kendini göçmen armağanlarıyla satışa çıkarmak,

ve doğal güzelliği para dökerek yok etmek ne işe yarar

boynuna, koluna pırıl pırıl takılar takmak niye?

inan bana, güzelliğin için sana hiçbir şey gerekmez:

aşk yalındır, yapay güzelliği sevmez.

Toprak kazılmadan önce renkleri ne güzeldir, bir bak,

sarmaşık nasıl da topraktan kendiliğnden daha iyi çıkıyor.

……

Phygialı kocasını yapay güzelliğiyle ardından sürüklemedi:

Apelles'in tablolarındaki renk nasılsa,

Hippodamia'nın güzelliği hiçbir pahalı taşa gerek duymadı.

aşklarını yapay güzellikle elde etmeye çalışmadılar:

onlar için iffet yeterince uçsuz bucaksız bir güzellikti.

lex igitur Spartana vetat secedere amantes,

et licet in triviis ad latus esse suae,

nec timor aut ullast clausae tutela puellae,

nec gravis austeri poena cavenda viri.

nullo praemisso de rebus tute loquaris

ipse tuis: longae nulla repulsa morae.

nec Tyriae vestes errantia lumina fallunt,

est neque odoratae cura molesta comae.

Elegiae, 14. 21-28

Sparta yasasına göre yasaktır ayrı kalmak aşıklara,

hoş görülür sevgiliyle yan yana olmak üç yol ağzında,

kızların içinde ne korku vardır ne de bir bekçi kapılarında,

ne de katlanmaları gerekir suratsız bir kocanın cezasına,

araya adam koymadan söz edebilirsin kendi işinden rahatça

uzun gecikmeler neden olmaz kovulmaya.

Erguvan rengi giysiler kandırmazlar fıldır fıldır gözleri,

ne de güzel koksun diye can sıkıcı bakım uygulanır saçlara.

Tibullus ve Ovidius da sevgililerinin süsten uzak durmalarını isterler. Tibullus'a göre âşık olan adam için kadın zaten güzeldir ve süslenmesine gerek yoktur.

Quid tibi nunc molles prodest coluisse capillos

Saepeque mutatas disposuisse comas,

Quid fuco splendente genas ornare, quid ungues

Artificis docta subsecuisse manu?

Frustra iam vestes, frustra mutantur amictus,

Ansaque conpressos conligat arta pedes.

Illa placet, quamvis inculto venerit ore

Nec nitidum tarda compserit arte caput.

Tibullus, *Elegiae*, I.8. 9-16

Artık ne yararı olur sana, ipek gibi saçlarına özen göstermenin,

Bozup bozup bir daha biçim vermenin?

Yanaklarına da artık allık sürmek boşuna,

Tırnakları ustasına kestirmek de artık anlamsız.

Giysiler boşuna artık, üst baş değiştirmek boşuna

Ayaklara sık bağcıklı pabuç giymek boşuna.

Süssüz püssüz gelse de göz alır, gönül okşar o kadın,

Işıltılı saçlarını gelişigüzel tarasa da.[146]

Ovidius ise doğal güzelliğin ve küçük kusurların güzelliği arttırdığını düşünür.

clamabam: 'scelus est istos, scelus urere crines!

sponte decent; capiti, ferrea, parce tuo!

vim procul hinc remove! non est, qui debeat uri;

erudit admotas ipse capillus acus.'

Amores, I.14. 27-30

Bağırıyordum 'suçtur o güzelim saçları yakmak' diye!

"doğal biçimiyle yakışıyordu sana; koru onları ey acımasız kız!

Uzak olsun saçından böyle kaba güçler! Yakılmaya gelmezdi o saçlar

Öyle güzeldi ki saçların takılan iğneleri bile güzelleştiriyordu"

Diye bağırıp duruyordum.

Propertius aşkı büyük zenginliklere boyun eğmeyecek kadar kutsal bir duygu olarak görür. Propertius'a göre bir kadının açgözlü olması adamın hayatını mahveder. Paranın ve pahalı hediyelerin aşkta yeri yoktur. Öyle ki ozan Cynthia'yı çıkacağı yolculuktan pahalı hediyelerle değil güçlü dizeleriyle vazgeçirmiştir.

Quaeritis, unde avidis nox sit pretiosa puellis,

et Venere exhaustae damna querantur opes.

[146] Tibullus, *Elegiae*, (çev.) Dönmez, H., Özaktürk, M., Varınlıoğlu, G., T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001.

certa quidem tantis causa et manifesta ruinis:

luxuriae nimium libera facta viast.

Elegiae, III.13. 1-4

Soruyorsunuz, açgözlü kızların gecesi neden pahalıya patlar,

yitip giden paralar Venus yüzünden diye neden yakınırlar.

Böyle büyük yıkımların nedeni kesin ve besbelli:

aşırı gösterişe giden yol seçildi.

quamvis magna daret, quamvis maiora daturus,

non tamen illa meos fugit avara sinus.

hanc ego non auro, non Indis flectere conchis,

sed potui blandi carminis obsequio.

Elegiae, I.8. 37-40

İstediği kadar çok şey versin ya da daha çoğunu verecek olsun,

yine de o açgözlü benim kollarımdan kaçmadı.

Ben onu altınla ve Hint incileriyle değil,

şiirimin tatlı saygısıyla değiştirebildim.

Cynthia ozanın tek aşkı olmasına rağmen ikinci kitapta Propertius, Cynthia'nın başka adamlarla da birlikte olduğunu ve bunu da para ve hediyeler karşılığında yaptığını

vurgulamaktadır. Ozana göre Cynthia birlikte olduğu adamların onu ne kadar sevdiğiyle değil para keseleriyle ilgilenir. Bu durumda da ozan Cynthia'ya öğütlerde bulunur.

at tu non una potuisti nocte vacare,

impia, non unum sola manere diem!

Elegiae, II.9.19-20

Ama sen, tek bir gece bile erkeksiz yapamadın,

Ey acımasız, bir gün bile yalnız kalmadın!

praetor ab Illyricis venit modo, Cynthia, terris,

maxima praeda tibi, maxima cura mihi.

non potuit saxo vitam posuisse Cerauno?

a, Neptune, tibi qualia dona darem!

nunc sine me plena fiunt convivia mensa,

nunc sine me tota ianua nocte patet.

quare, si sapis, oblatas ne desere messis

et stolidum pleno vellere carpe pecus;

deinde, ubi consumpto restabit munere pauper,

dic alias iterum naviget Illyrias!

Cynthia non sequitur fascis nec curat honores,

semper amatorum ponderat una sinus.

Elegiae, II.16. 1-12

Ey Cynthia, Illyricum'dan praetor geldi az önce,

senin için çok büyük bir av, benim içinse endişe.

yaşamını yitiremedi mi Ceraunia kayalıklarında?

ey Neptunus, ah nasıl armağanlar sunardım sana!

şimdi dolup taşıyor şölen masaları bensiz,

şimdi kapı geceleyin sonuna dek açık bensiz.

Geri çevirme önüne konanları, aklın varsa,

aptal koyunu postu bozulmadan yakala;

sonra parası suyunu çekip de, yoksullaşınca,

söyle ona, yelken açsın başka Illyria'ya

erke bakmaz Cynthia, işi olmaz onun makamla da

her zaman para kesesini tartmıştı aşıklarının

nec tibi displiceat miles non factus amori,

nauta nec attrita si ferat aera manu,

aut quorum titulus per barbara colla pependit,

cretati medio cum saluere foro.

aurum spectato, non quae manus afferat aurum!

Elegiae, IV. 5. 48-52

Ne aşkta cahil olan asker seni memnun etsin

ne elinde altın taşıyan gemici,

ne de barbar boynunda fiyat etiketi asılı olan

forumun ortasında tebeşire bulanıp dans eden köleler

sen altına odaklan, sana altın sunan ellere değil.

Tibullus ve Ovidius da sevgililerinin açgözlü olmalarından yakınırlar. Çünkü sevdikleri kadınlar, parası olan başka adamlarla gitmiş; bu terk edilme de ozanları perişan etmiştir. Kır hayatını öven ve köydeki yaşamı tercih eden Tibullus parada pulda gözü olmayan bir ozan olarak varsıllığı övmemiş ve sevgilileri tarafından terk edilmenin üzüntüsünü yaşamıştır.

Ferte et opes: ego conposito securus acervo

Despiciam dites despiciamque famem.

Tibullus, *Elegiae,* I.1. 77-78

Olmaz olsun varsıllık: Gözüm yok dünya malında,

biriktirmek neyime benim. Vız gelir bana

para pul, yerin dibine batsın açgözlülük.[147]

[147] Tibullus, *Elegiae*, (çev.) Dönmez, H., Özaktürk, M., Varınlıoğlu, G., T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001.

heu heu diuitibus uideo gaudere puellas:

iam ueniant praedae, si Venus optat opes:

ut mea luxuria Nemesis fluat utque per urbem

incedat donis conspicienda meis.

Tibullus, *Elegiae*, II.3. 53-56

Kızlar görüyorum, yazık ki varsıllara düşkün,

gelsin artık doyumluklar, Venus'un isteğiyle

gelsin mal mülk, kapılsın gösterişe Nemesis,

salınsın yürüsün armağanlarımla göz alarak kentte.[148]

Ovidius *Ars Amatoria* adlı eserinde hediyelerin önemini vurgular. *Amores*'te ozan hediyeler isteyen sevgilisinden soğumaya başlar. Ozana göre armağanlarda aşırıya kaçıldığı için kadın gözden düşer. Ovidius bu düşüncesinin ardından parayla sevişmenin de güzel olmadığını belirtir ve beraber alınan zevkten erkeğin zararlı çıkmasına karşı çıkar.

Nec dominam iubeo pretioso munere dones:

Parva, sed e parvis callidus apta dato.

Dum bene dives ager, cum rami pondere nutant,

Adferat in calatho rustica dona puer.

[148] Tibullus, *Elegiae*, (çev.) Dönmez, H., Özaktürk, M., Varınlıoğlu, G., T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001.

Rure suburbano poteris tibi dicere missa,

Illa vel in Sacra sint licet empta via.

Ars Amatoria, II. 261-266

Sevgiline pahalı armağanlar sunmanı söylemiyorum:

Küçük de olsa, akıllı ol, aralarından en uygunlarını ver.

Tarlan dolup taştığında, dallar meyveyle yere sarktığında,

köle oğlan götürsün armağanı köy sepetinde.

Bunlar köy evinden sana gönderildi diyebilirsin

via Sacra'dan satın alınmış olsalar da.

Carmina laudantur, sed munera magna petuntur:

Dummodo sit dives, barbarus ipse placet.

Ars Amatoria, II. 275-276

Şiirler övülür, ama pahalı armağanlar istenilir.

Yabancı da sevilir, zengin olduğu sürece.

nec facies oculos iam capit ista meos.

cur sim mutatus, quaeris? quia munera poscis.

haec te non patitur causa placere mihi.

donec eras simplex, animum cum corpore amavi;

nunc mentis vitio laesa figura tua est.

Amores, I. 10. 10-14

Artık esir etmiyor gözlerimi senin o güzelliğin.

Niçin değiştiğimi mi soruyorsun? Çünkü armağanlar istiyorsun.

İşte budur nedeni senden soğumamın.

ruh beden her yanınla sevdim seni

Şimdi senin aklından geçen bir kusur köreltti güzelliğini gözümde.

non equa munus equum, non taurum vacca poposcit;

non aries placitam munere captat ovem.

sola viro mulier spoliis exultat ademptis,

sola locat noctes, sola licenda venit,

et vendit quod utrumque iuvat quod uterque petebat,

et pretium, quanti gaudeat ipsa, facit.

quae Venus ex aequo ventura est grata duobus,

altera cur illam vendit et alter emit?

Amores, I. 10. 27-34

Ne kısrak aygırdan armağan ister, ne de düve boğadan.

Koç da sevdiği koyunu elde etmez armağanla.

Yalnız kadınlar kocalarının satın aldığı armağanlarla böbürlenir,

Yalnız kadınlar gecelerini satar, yalnız kadınlar satılığa çıkar

Her ikisinin eşit derecede zevk aldığı sevişmeyi

Niçin biri satsın öteki de satın alsın?

Bir erkek ve bir kadın olarak birlikte aldığımız zevkten

Niçin ben zarara gireyim sen ise kar edesin?

Propertius'un şiirlerindeki şikayetlerden anladığımız kadarıyla Cynthia öfkeli, kaprisli ve sadakatsiz bir kadındır. İlk kitabın üçüncü şiirinde ozan Cynthia'yı mitolojideki kadın kahramanlara benzeterek çaresiz ve korunmaya muhtaç bir karakter olarak resmetmiştir. Sevgilisini uykusundan uyandırmak isteyen ozan bunu yapamayacağını çünkü kadınının öfkesinden korktuğunu belirtir. Şiirin sonunda uyanan sevgilisine ses vererek hükmedici sevgilisinin şikayetlerini dile getirir.

Qualis Thesea iacuit cedente carina

languida desertis Cnosia litoribus;

qualis et accubuit primo Cepheia somno

libera iam duris cotibus Andromede;

nec minus assiduis Edonis fessa choreis

qualis in herboso concidit Apidano:

talis visa mihi mollem spirare quietem

Cynthia consertis nixa caput manibus,

....

osculaque admota sumere tarda manu,

non tamen ausus eram dominae turbare quietem,

.....

'tandem te nostro referens iniuria lecto

alterius clausis expulit e foribus?

namque ubi longa meae consumpsti tempora noctis,

languidus exactis, ei mihi, sideribus?

o utinam talis perducas, improbe, noctes,

me miseram qualis semper habere iubes!

Elegiae, I. 3. 1-8…16-17…35-40

Gözden kaybolurken Theseus'un teknesi, Giritli

Ariadne nasıl uzandı çıplak kıyıda baygın gibi;

Cepheus kızı Andromeda ilk uykusuna nasıl da daldı

kaskatı kayalardan kurtulunca;

sonu gelmez danslardan yorgun Trakyalı kadın

Apidanus'un çayırlığında nasıl da uzandı:

Cynthia da ellerini başının altına koyup

tatlı bir huzur arayışında gibi geldi bana,

…

yine de kıyamadım onu uykudan uyandırmaya,

kavga çıkarsa, korkarım onun acımasızlığından;

….

“bir başka kadın cezalandırıp da kapının önüne koyunca,

Seni benim yatağıma geri getirdi.

Nerede geçirdin benim gecemin saatlerini, ahh bana,

Bitkin halde yıldızları söndürdükten sonra?

Ey alçak, keşke böyle geceleri sürdürsen baştan sona,

Nasıl kadınlara katlanmamı buyuruyorsun zavallı bana?

Arkadaşı Tullus ile birlikte Asya’ya yolculuğa çıkmak isteyen Propertius sevgilisinin onu engellemesi yüzünden yolculuktan vazgeçer. Cynthia tehditkâr bir tavırla ozana sadık kalamayacağını söyler. Zaten Cynthia çapkın ve paraya önem veren bir fahişedir.

Non ego nunc Hadriae vereor mare noscere tecum,

Tulle, neque Aegaeo ducere vela salo,

cum quo Rhipaeos possim conscendere montes

ulteriusque domos vadere Memnonias;

sed me complexae remorantur verba puellae,

mutatoque graves saepe colore preces.

illa mihi totis argutat noctibus ignes,

et queritur nullos esse relicta deos;

illa meam mihi iam se denegat, illa minatur

quae solet ingrato tristis amica viro

Elegiae, I.6. 1-10

Şimdi korkmuyorum, seninle Adriyatik denizini tanımaktan

Ey Tullus, ve Ege'de yelken açmaktan,

seninle Rhipaeus dağlarına çıkabilirm ve

Memnon'un evinden de öteye gidebilirim;

Ama sevgilim kucaklayınca beni yolumdan alıkoyar,

sözleri, acı veren yakarıları ve değişen rengi.

Bütün gece tutkusunu anlatıp şaşkına çevirir beni ve

terk edildiği için, tanrılar yok diye yakınır;

artık benimkisi olmadığını söyler, tehditler savurur,

o, hep nankör bir adamın gözü yaşlı sevgilisidir.

Saepe ego multa tuae levitatis dura timebam,

hac tamen excepta, Cynthia, perfidia.

Elegiae, I. 15. 1-2

Çoğu kez oynaklığından korkuyordum, ey Cynthia,

Yine de geçmezdi bu ihanetin aklımın ucundan.

Hoc verum est, tota te ferri, Cynthia, Roma,

et non ignota vivere nequitia?

haec merui sperare? dabis mihi, perfida, poenas;

et nobis aliquo, Cynthia, ventus erit.

Elegiae, II. 5. 1-5

Ey Cynthia, tüm Roma'nın seni konuştuğu bir gerçek,

Çapkınlıklarını da herkesin gözü önünde yaşıyorsun

Bunları ummak mı düştü payıma? Ey sadakatsiz kız, cezanı çekeceksin;

Ey Cynthia, benden yana esen bir rüzgâr olacak.

IV.2. PROPERTIUS VE AŞK

İ.Ö. 54-47 yılları arası bir tarihte Asisium kentinde varlıklı bir ailenin çocuğu olarak doğan Propertius, küçük yaşta eğitimi için annesi tarafından Roma'ya gönderilmiş ve aldığı eğitimi şiir sanatıyla birleştirerek geliştirmiştir. Vergilius ve Horatius gibi Maecenas çevresinin üyesi olmasına rağmen Augustus politikasını destekleyici şiirler yazmak yerine aşk şiirleri yazan Propertius birinci kitabın yedinci şiirinde yalnız aşk şiirleri yazarak ünlü olmak istediğinden ve yazdıklarının başka aşıklara faydalı olabileceğinden bahsetmiştir.

hic mihi conteritur vitae modus, haec mea famast,

hinc cupio nomen carminis ire mei.

me laudent doctae solum placuisse puellae,

Pontice, et iniustas saepe tulisse minas;

me legat assidue post haec neglectus amator,

et prosint illi cognita nostra mala.

Elegiae, I.7. 9-14

Yaşamımı böyle geçiriyorum, bu benim ünümdür,

bundan şiirlerimin ünlü olmasını istiyorum,

beni yalnız bilge bir kızın hoşuna gittiğim için övsünler,

ey Ponticus, sık sık da haksız uyarılara katlandığım için;

küçümsenmiş bir aşık olarak beni okusun,

başıma gelenleri öğrenmek ona yarasın.

Propertius'a göre aşk ancak *elegeia* dizeleriyle dile getirilir. Ozan ilk kitabında epik şiir ozanı Ponticus'a bir öğretici gibi uyarılarda bulunur. Ponticus aşka yenik düşünce Propertius, ozana epik şiirin faydasız olduğunu aşkın hafif şiirler istediğini söyleyerek *elegeia* yazmasını öğütler. Çünkü *elegeia* dizeleri ozana her şeyi yapabilme gücü verir.[149] Propertius'a göre onun güçlü dizeleri aşkın en büyük ilacıdır.

quid tibi nunc misero prodest grave dicere carmen

aut Amphioniae moenia flere lyrae?

plus in amore valet Mimnermi versus Homero:

carmina mansuetus lenia quaerit Amor.

Elegiae, I.9. 9-12

[149]Maltby, R., *Major Themes and Motifs in Propertius' Love Poetry*, (Ed.) Hans Christian Günter, Brill's Company, 2006., s.148-181.

Şimdi ciddi bir şiir söylemenin ne yararı var sana zavallı,

ya da Amphion'un liriyle[150] yükselen surlar için ağlamanın?

Mimnermos'un dizeleri Homeros'unkinden daha değerli aşkta;

yumuşak başlı aşk dingin şiirler ister.

possum ego diversos iterum coniungere amantes,

et dominae tardas possum aperire fores;

et possum alterius curas sanare recentis,

nec levis in verbis est medicina meis.

Elegiae, I.10. 15-18

ben ayrılmışları yeniden birleştirebilirim,

sevgilinin kapalı kapılarını açabilirim;

bir başkasının son aşk acısını iyileştirebilirim,

benim sözlerim öyle böyle ilaç değildir.

Propertius *elegeianın* öneminden ya da faydasından bahsederken epik şiirin kötü bir tarz olmadığını yalnız âşık olanlar için uygun olmayacağını vurgular. Bu tarz şiirlerde ozanın üzerinde rejim baskısı olduğunu hissediyoruz. Bu rejim baskısı yüzünden ozan,

[150] Amphion: Zeus ile Antiope'nin oğludur. Doğar doğmaz büyük amcası Lykos tarafından kardeşi Zethos ile birlikte dağa bırakıldı. İki bebek bir çoban tarafından bulundu ve onun tarafından yetiştirildi. Zethos kendini savaş, tarım, hayvancılığa adarken Hermes tarafından kendisine lir hediye edilen Amphion, müzikle uğraşıyordu. Bu sırada anneleri Antiope, amcaları Lykos'un tutsağıydı ve karısı Dirke tarafından köle gibi kullanılıyordu. Ancak bir gece Antiope'yi bağlayan bağlar mucizevi bir şekilde çözüldü ve Antiope kimselere görünmeden çocuklarının oturduğu kulübeye ulaştı. Çocuklar onu tanıdılar ve Lykos ve karısı Dirke'yi öldürerek annelerinin öcünü aldılar. Daha sonra iki kardeş Thebai'da Lykos'un yerine hüküm sürdüler. Şehri surlarla çevirdiler. Zethos taşları sırtında taşırken, Amphion lirinin nağmeleriyle taşları kendine çekiyor ve yerine yerleştiriyordu.

ikinci kitabın ilk şiirinde Maecenas'a seslenerek eğer yazgı ona güç vermiş olsaydı, zaten kahramanlık şiirleri yazacağını ancak sevgilisinin ilham vermesi yüzünden aşk dizeleri yazmak zorunda olduğunu belirtir.

Quaeritis, unde mihi totiens scribantur amores,

unde meus veniat mollis in ore liber.

non haec Calliope, non haec mihi cantat Apollo.

ingenium nobis ipsa puella facit.

.....

quod mihi si tantum, Maecenas, fata dedissent,

ut possem heroas ducere in arma manus,

.....

bellaque resque tui memorarem Caesaris, et tu

Caesare sub magno cura secunda fores.

....

navita de ventis, de tauris narrat arator,

enumerat miles vulnera, pastor ovis;

nos contra angusto versantes proelia lecto:

qua pote quisque, in ea conterat arte diem.

Elegiae, II.1. 1-4..17-18…25-26…43-46

Soruyorsunuz, neden yazıyorum bunca aşk dizesini,

neden benim yeni kitabım dillerde dolaşıyor.

ne Kalliope ne de Apollo söyletiyor bana bu dizeleri.

sevgilimin kendisi verdi bana bu yeteneği.

……

ey Maecenas, yazgı güç verseydi bana,

kahramanları göndermek için savaşa,

…..

senin Caesar'ının savaşlarını ve başarılarını anımsatırdım.

güçlü Caesar'dan sonra sana özen göstereceğim.

…….

denizci rüzgârları, çiftçi boğaları anlatır,

asker yaralarını, çoban da koyunlarını sayar,

oysa ben daracık bir yatakta savaşları anlatıyorum:

kim neyi beceriyorsa, zamanını o sanata harcasın.

Diğer şiirlerinde özür dilemesine rağmen ikinci kitabın onuncu şiirinde Maecenas'ın isteği doğrultusunda olabileceğini düşündüğümüz bir epik şiir yazma girişiminde bulunmuştur. Ancak bu şiirden sonra tekrar aşk şiirleri yazmıştır. Şiirlerinin sıralanışına göre, ozan üçüncü kitabını yazarken muhtemelen bir iktidar baskısıyla karşılaşmıştır. Çünkü Propertius üçüncü kitabın ilk beş şiirinde Cynthia'nın adını hiç kullanmamış ve destan yazmanın onun boyunu aşan bir iş olduğu konusunda ısrarcı bir tutum sergilemiştir.

'quid tibi cum tali, demens, est flumine? quis te

carminis heroi tangere iussit opus?

non hinc ulla tibi sperandast fama, Properti:

mollia sunt parvis prata terenda rotis;

Elegiae, III.15-18

ey çılgın, ne işin var senin ırmakla?

destan yazmayı kim buyurdu sana?

ey Propertius, hiç umut etme burada ün kazanmayı:

küçük tekerler çiğnemelidir yumuşak çayırları:

Propertius aşk konusunda deneyimli olduğunu düşünmektedir. Ozana göre ilişkisinde çektiği acılar ve döktüğü gözyaşları ozanı deneyimli kılmıştır. Cynthia da ozana her şeyi öğretmiştir. Propertius da edindiği tecrübeleri dizelere dökerek genç aşıklara yol gösterici olmuş ve uyarılarda bulunmuştur.

me dolor et lacrimae merito fecere peritum:

atque utinam posito dicar amore rudis!

Elegiae, I.9. 7-8

acı ve gözyaşı beni haklı olarak deneyimli kıldı,

keşke aşkı bir yana bırakıp bana saf deseler.

Cynthia me docuit, semper quae cuique petenda

quaeque cavenda forent: non nihil egit Amor.

Elegiae, I.10. 19-20

Cynthia bana hep ne istemem ve neden sakınmam

gerektiğini öğretti: Aşk ise bir şey yapmadı.

Propertius şiirlerinde kendisini aşkın kurbanı olan bir adam olarak okuyucuya tanıtır. Ozan aşk ve Cynthia tarafından ele geçirilmiş ve ikisinden de kaçamamıştır. Gururunu ayaklar altına alan, ozanı perişan eden bu aşk ozanın hayatına ve şiir sanatına hâkim olmuştur. Bu hakimiyet ozana aşkın bir sorumluluk işi olduğunu öğretmiştir. Öyle ki Propertius'a göre sevgiliye ulaşmak için çile çekmek gerekmektedir. Ozan bu düşüncesini Milanion ve Atalanta örneğiyle de desteklemektedir.

Milanion nullos fugiendo, Tulle, labores

saevitiam durae contudit Iasidos.

nam modo Partheniis amens errabat in antris,

rursus in hirsutas ibat et ille feras;

ille etiam Hylaei percussus vulnere rami

saucius Arcadiis rupibus ingemuit.

ergo velocem potuit domuisse puellam:

tantum in amore fides et benefacta valent.

Elegiae, I.1. 9-16

Ey Tullus, Milanion her sıkıntıya katlanarak

taş yürekli Atalanta'nın acımasızlığını kırdı,

şimdi Parthenon'un inlerinde deli gibi dolaşıyordu,

kabarık tüylü yabanıl hayvanları görmeye gidiyordu;

Milanion, Hylaeus'un kırbacıyla yaralanınca

inim inim inledi Arkadia kayalıklarında.

böylece ayağı tez kızı ele geçirebildi;

dualar ve iyi dilekler aşkta karşılık bulur.

Efsaneye göre, babası erkek çocuktan başka çocuk istemediği için Atalanta'yı doğar doğmaz bir dağa bırakır ve çocuğu dişi bir ayı besler. Avcıların yaman bir avcı olarak yetiştirdiği Atalanta, hiçbir erkekle evlenmeyi kabul etmez. Bu nedenle taliplerini uzaklaştırmak amacıyla –kimsenin koşuda kendisini geçemeyeceğini bildiğinden- kendisini koşuda geçebilecek bir adamla evleneceğini ilan eder ve koşuda kendisine yenilen herkesi kargısıyla öldürür. Talipleri arasında bir tek Milanion, Atalanta'yı geçince genç kız ona boyun eğmek zorunda kalır. Kendisini Milanion ile özdeşleştiren ozan, aşkta sabrın, dualaların ve iyi dileklerin karşılık bulacağına inanır.

Propertius, aşkı insanın en savunmasız olduğu bir zamanda çıkıp gelen, önlemi alınamayan ve içinde mantığı barındırmayan bir tutku olarak görür.

sic est incautum, quidquid habetur amor.

Elegiae, II. 4.16

önlemi alınamayacak bir şeydir, aşk nasıl bir şey ise,

errat, qui finem vesani quaerit amoris:

verus amor nullum novit habere modum.

Elegiae, II. 15. 29-30

çıldırtan aşkın sonunu arayan yanılır

gerçek aşkın sınırı yoktur.

quaeris, Demophoon, cur sim tam mollis in omnis?

quod quaeris, 'quare' non habet ullus amor.

Elegiae, II.22. 13-14

ey Demophoon, soruyor musun neden herkese böyle uysalım?

hiçbir aşkta bana sorduğun neden yoktur.

Ovidius içinse aşk ne zaman ortaya çıkacağı belli olmayan bir duygudur.

sic me saepe refert incerta Cupidinis aura,

Amores, II.9. 32

İşte beni de sık sık alır götürür aşkın bilinmez rüzgârı.

Propertius'a göre aşk bir hastalık, çılgınlık halidir. Cynthia'ya aşık omanın üzerinden bir yıl geçmesine rağmen ozanın aşk çılgınlığı bir türlü geçmez.

ei mihi, iam toto furor hic non deficit anno,

cum tamen adversos cogor habere deos.

Elegiae, I.1. 7-8

tam bir yıl geçti ama aşk çılgınlığım dinmedi

yine de tanrılar bana karşı.

Ozan bu çılgınlıktan kurtulmak için arkadaşlarından yardım ister.

aut vos, qui sero lapsum revocatis, amici,

quaerite non sani pectoris auxilia.

fortiter et ferrum saevos patiemur et ignes,

sit modo libertas quae velit ira loqui.

ferte per extremas gentes et ferte per undas,

qua non ulla meum femina norit iter.

Elegiae, I.1. 25-30

ya da düştüğüm hatadan beni geç çağıran siz dostlarım,

çılgın yürek için yardım arayın.

hem kılıca hem acımasız ateşlere cesurca katlanacağım

yeter ki öfkeyle konuşmak isteyen özgürlük olsun

uzak diyarlara götürün beni, denizler ötesine

burada hiçbir kadın bilmesin benim yolumu.

Aşk hiçbir tedavisi olmayan bir hastalıktır. İlaç ya da doktoru olmadığı gibi ya ölüm ya da Bacchus'un şarabı ozanı bu yangından kurtaracaktır. Şiirlerinin sıralanışına göre üçüncü kitabın yirmi dördüncü şiirinde Propertius Cynthia'nın aşkından kurtulunca iyileşmeye başlar.

omnis humanos sanat medicina dolores:

solus amor morbi non amat artificem.

Elegiae, II. 1. 57-58

ilaçlar insanın tüm yaralarına merhem olur da

bir tek aşk doktoru sevmez.

non hic herba valet, non hic nocturna Cytaeis,

non Perimedaeae gramina cocta manus;

.....

non eget hic medicis, non lectis mollibus aeger

Elegiae, II. 4. 7-8…13

işe yaramaz bu aşamada otlar, işe yaramaz Medea büyüleri[151]

işe yaramaz elleriyle kaynattığı büyülü otlar

…….

bu aşamada ne doktor ne de yumuşak yatak gerekir hastaya

hoc mihi, quod veteres custodit in ossibus ignes,

funera sanabunt aut tua vina malum.

Elegiae, III. 17. 9-10

[151] Medea: Kolkhis kralı Aietes'in kızı. Güneş'in torunu ve büyücü Kirke'nin yeğenidir. Annesi Okeanos kızı Idyia'ydı. Ancak bazen annesinin, bütün büyücülerin patronu sayılan Hekate olduğu söylenir. Medea, İskenderiye literatüründe ve Roma'da büyücü tipi olarak geçer. Medea olmasaydı, Iason altın postu elde edemezdi; çünkü Hephaistos'un boğalarının yakıcı soluğundan koruyacak merhemi Iason'a veren ve altın postu koruyan dragonu sihirleriyle uyutan Medea'dır.

kemiklerimde eskiden beri sönmeden yanan bu acıyı

ya ölüm ya da senin şarabın iyileştirecek.

nunc demum vasto fessi resipiscimus aestu,

vulneraque ad sanum nunc coiere mea.

Elegiae, III. 24. 17-18

yoruldum denizdeki çalkantıyla; artık toparlanıyorum,

şimdi yaralarım kabuk bağlıyor ve iyileşiyor.

Propertius'un şiirlerine göre solgun bir beniz tutkunun derinliğini gösterir. Sevgili ne kadar sararıp solmuşsa o kadar aşık demektir. Bu nedenle ozan hep sararıp solmak ve aynısının sevgilisinin başına gelmesini de ister.

en agedum dominae mentem convertite nostrae,

et facite illa meo palleat ore magis!

Elegiae, I. 1., 21-22

hadi sevgilimin aklını çelin,

onu benden de soluk benizli yapın.

odi ego quos numquam pungunt suspiria somnos:

semper in irata pallidus esse velim.

Elegiae, III. 8. 27-28

nefret besliyorum inlemelerin bölmediği uykulara:

sapsarı kesilmek isterdim öfkeli sevgilimin karşısında.

Dördüncü kitabın kadın kahramanlarından Arethusa Doğu seferine katılan kocası Lycotas'a yazdığı mektupta kocasının sararıp solmasını diler.

diceris et macie uultum tenuasse: sed opto

e desiderio sit color iste meo.

Elegiae, IV. 3. 27-28

yüzünün çöktüğü söyleniyor: ama ben

bana olan arzun yüzünden sararıp solmanı isterim.

Aşkı bir hastalık olarak gören Ovidius için de soluk sarı renk aşıkların rengidir.

sive bonus color est, in te quoque frigidus esse,

seu malus, alterius dicor amore mori.

Amores, II. 7. 9-10

Eğer betim benzim yerindeyse, sana soğuk davrandığımı

Yok rengim kötüyse başkasının aşkıyla sararıp solduğumu söylüyorsun

Propertius âşık olmayı gönüllü kölelik olarak görmektedir. Ozan âşık olan adamın ister istemez kadının kölesi olacağını ve aşka boyun eğilirse mutlu olunacağını belirtir.

Dicebam tibi venturos, irrisor, amores,

nec tibi perpetuo libera verba fore:

ecce iaces supplexque venis ad iura puellae,

et tibi nunc quaevis imperat empta modo.

Elegiae, I. 9. 1-4

ey dalgacı, senin aşık olacağını söylüyordum,

ve de özgürce konuşamayacağını:

işte sana buyruklar yağdıran sevgilinin ayaklarının dibindesin,

köle bir kız şimdi sana istediği gibi buyuruyor.

at quo sis humilis magis et subiectus amori,

hoc magis effectu saepe fruare bono.

Elegiae, I. 10. 27-28

ne denli alçak gönüllü olursan ve aşka boyun eğersen

o denli başarılı olacaksın

Ovidius aşka boyun eğilmediği takdirde tutkunun daha da artacağını düşünür.

et possessa ferus pectora versat Amor.

Cedimus, an subitum luctando accendimus ignem?

Amores, I. 2. 8-9.

Ve acımasız aşk ele geçirip yüreğimi döndürüyor

Acaba boyun mu eğsem yoksa karşı koyarak körüklesem mi

bu ateşi?

Tibullus ve Ovidius'un şiirlerinde de ozanlar sevgililerinin kölesi olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Tibullus hem Delia'nın hem de Nemesis'in kölesi olmuştur.

Me retinent vinctum formosae vincla puellae,

Et sedeo duras ianitor ante fores.

Tibullus, *Elegiae*, I.1. 55-56

Sıkı sıkı zincire vurmuş güzel sevgilim beni,

Kul bekçi olur beklerim söz anlamaz kapıda

Hic mihi seruitium uideo dominamque paratam:

iam mihi, libertas illa paterna, uale.

seruitium sed triste datur, teneorque catenis,

et numquam misero uincla remittit Amor,

et seu quid merui seu nil peccavimus, urit.

Tibullus, *Elegiae*, II. 4. 1-6

Görüyorum işte, kölelik bekliyor beni,

Bir de sevgili; uğurlar ola diyorum artık

Ey babadan kalan anlı şanlı özgürlüğüm,

Yürek yakan kölelik alıyor onun yerini, yazık,

Zincire vuruluyorum, hiç gevşetmiyor Amor

Bağlarımı zavallı benim.[152]

Aşkın zincirleri Ovidius'a da dolanmıştır.

dummodo sic, in me durae transite catenae!

Amores, I.6.47

Ey sert zincirler gelin bağlayın elimi kolumu

Cynthia'nın gözleriyle aşka yenik düşen Propertius bazen coşku bazen de hüzünle tek bir aşkın kölesi olarak yaşamıştır. Propertius bu köleliği işler ters gittiğinde ağır bir yük olarak görmüş (I.5.19) *grave servitium (köleliğimin ağırlığı)*; her şey yolundayken ise iyi ve hoş olan kölelikten bahsetmiştir (II.20.20) *servitium mite (yumuşak kölelik).*

et duo sint versus: qui nunc iacet horrida pulvis,

unius hic quondam servus amoris erat.

Elegiae, II.13. 35-36

mezarımda şu iki dize yazılsın: Şimdi burada kaba bir kül

olarak yatan, tek bir aşkın kölesiydi eskiden.

Propertius hiçbir aşkın özgür olmaması gerektiğini düşünmektedir. Hiçbir sevgili aşk tutkusunun içinde özgür olmayacaktır. Öyle ki Propertius da Cynthia'nın gözünde özgür değildir.

ergo iam multos nimium temerarius annos,

improba, qui tulerim teque tuamque domum?

[152] Tibullus, *Elegiae*, (çev.) Dönmez, H., Özaktürk, M., Varınlıoğlu, G., T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001.

ecquandone tibi liber sum visus? an usque

in nostrum iacies verba superba caput?

Elegiae, II.8. 13-16

ey acımasız kız, yıllardır gözüm bir şey görmüyor,

kim katlandı sana ve evine?

ne zaman beni özgür gördün? Yoksa başıma

can sıkıcı sözler mi yağdıracaksın?

libertas quoniam nulli iam restat amanti:

nullus liber erit, si quis amare volet.

Elegiae, II. 23. 23-24

mademki artık aşığın özgürlüğü kalmadı

biri özgür olacaksa unutsun aşık olmayı.

Propertius aşkta hiçbir kadının sadık olmadığını ve ilişki konusunda başarılı oldukarını düşünenlerin bile kendilerine güvenmemeleri gerektiğini düşünmektedir. Çünkü ozana göre aşkta hiç kimse sadık değildir. Ozanın kendisi dahi hayatında birden fazla kadının olmasını istemektedir.

tu quoque, qui pleno fastus assumis amore,

credule, nulla diu femina pondus habet.

Elegiae, II.25. 21-22

ey saf adam, gerçek aşkla böbürlenen sen de iyi bil ki,

hiçbir kadın uzun süre değişmeden kalmaz.

expertus dico, nemo est in amore fidelis:

formosam raro non sibi quisque petit.

Elegiae, II. 34. 3-4

denedim ki, söylüyorum, aşkta hiç kimse sadık değildir:

birinin güzel bir sevgili aramaması çok enderdir.

sic etiam nobis una puella parum est.

altera me cupidis teneat foveatque lacertis,

altera si quando non sinit esse locum;

aut si forte irata meo sit facta ministro,

ut sciat esse aliam, quae velit esse mea!

Elegiae, II. 22.36-40

bana da bir tek sevgili az geliyor.

biri tutsun ısıtsın beni tutkulu kollarında

öbürü izin vermediği zaman yanında olmama;

ya da kızarsa benim hizmetçime,

bilsin ki benim olmak isteyen başka bir kız var.

Propertius, yaşadığı gelgitler yüzünden sadakat konusundaki bu düşüncesinin karşısına ölene kadar sürecek olan bir aşkı koyar. Propertius ne kadar uzun yaşarsa yaşasın Cynthia'ya sonsuz bir sadakatle bağlıdır ve onu sevgilisinden yalnız ölüm ayıracaktır. Âşık olup sevgilisinin kollarında ölmekten onur duyacaktır. Öldüğünde mezarı başında ağlayan Cynthia da bunu anlayacaktır.

at me non aetas mutabit tota Sibyllae,

non labor Alcidae, non niger ille dies.

tu mea compones et dices 'Ossa, Properti,

haec tua sunt? eheu tu mihi certus eras,

certus eras eheu, quamvis nec sanguine avito

nobilis et quamvis non ita dives eras.'

Elegiae, II. 24. 33-38

ama ben değişmeyeceğim, Sibylla kadar yaşasam da,

Alcide gibi sıkıntı çeksem de, kara ölüm günü geldiğinde,

kemiklerimi toplarken mezarımda 'Ey Propertius, bunlar

senin mi?' diyeceksin. 'Heyhat bana nasıl da bağlıydın,

ah nasıl da bağlıydın bana, soylu kan taşımasan da

varsıl olmasan da.'

quod mihi si ponenda tuo sit corpore vita,

exitus hic nobis non inhonestus erit.

Elegiae, II.26. 57-58

yaşamımı senin bedeninde bırakmam gerekecekse,

bu benim için hiç de onursuz bir ölüm olmayacak.

Şiirlerinde bahsettiği onurlu ölüm konusuna cenaze törenlerini de eklemiş, cenaze töreninin nasıl olmasını istediğini yazmıştır. Ozanın en büyük hayali cenazesinin sevdiği kadının evinden çıkması ve Cynthia'nın ozanın mezarı başında gözyaşı dökmesidir.

una meos quoniam praedata est femina sensus,

ex hac ducentur funera nostra domo.

Elegiae, II.1. 55-56

Benim duygularımı tek bir kadın çaldığına göre,

cenazem onun evinden kalksın.

qvandocvmqve igitur nostros mors claudet ocellos,

accipe quae serves funeris acta mei.

nec mea tunc longa spatietur imagine pompa

nec tuba sit fati vana querela mei;

nec mihi tunc fulcro sternatur lectus eburno,

nec sit in Attalico mors mea nixa toro.

desit odoriferis ordo mihi lancibus, adsint

plebei parvae funeris exsequiae.

sat mea sat magna est, si tres sint pompa libelli,

quos ego Persephonae maxima dona feram.

tu vero nudum pectus lacerata sequeris,

nec fueris nomen lassa vocare meum,

osculaque in gelidis pones suprema labellis,

cum dabitur Syrio munere plenus onyx.

deinde, ubi suppositus cinerem me fecerit ardor

accipiat Manis parvula testa meos,

et sit in exiguo laurus super addita busto,

quae tegat exstincti funeris umbra locum,

*Elegiae,*II. 17-34

Gün gelip de kapadığında ölüm gözlerimi,

sen düzenle cenaze törenimi.

atalarımın maskelerini taşıyan koca bir kortej olmasın,

yazgımı anlatan borazan da boşuna çalmasın

cenaze yatağımın ayakları fil dişinden olmasın

ölü bedenim altın işlemeli yatakta yatmasın.

bana sıra sıra kokulu tabaklar dizilmesin,

yoksul birinin cenazesine yaraşan onurlar olsun.

yeterince büyük cenaze alayıdır, orada üç kitap olursa,

ben onları Persephone'ye armağan edeceğim.

çıplak bağrını döverek ardımdan geleceksin,

adımı bağırmaktan yorgun düşmeyeceksin

ve buz gibi dudaklarımı son kez öpeceksin,

Syria kokusu dolu akik şişe verileceği zaman.

yakılan ateşim beni kül ettikten sonra,

küçücük çanağa konsun küllerim,

minicik mezarıma bir de defne dikilsin

yakıldığım yer gölgede kalsın.

Ölüm Tibullus ve Ovidius'un şiirlerinde de karşımıza çıkmaktadır.

Te spectem, suprema mihi cum venerit hora,

Te teneam moriens deficiente manu.

Flebis et arsuro positum me, Delia, lecto,

Tristibus et lacrimis oscula mixta dabis.

Flebis: non tua sunt duro praecordia ferro

Vincta, neque in tenero stat tibi corde silex.

Illo non iuvenis poterit de funere quisquam

Lumina, non virgo, sicca referre domum.

Tu manes ne laede meos, sed parce solutis

Crinibus et teneris, Delia, parce genis.

Tibullus, *Elegiae*, I.1. 59-68

Yüzünü göreyim ölürken son saatimde,

Sana tutunayım canı çekilen elimle.

Yakılacağım an ağlayacaksın benim için,

Delia, teneşir tahtasına uzatıldığımda,

Acı yaşlara bulanacak öpücüklerin,

Ağlayacaksın: Demir gibi katı değilsin ki,

Yufka yüreklisin sen. İçinde taş yok ki senin.

Gözleri kuru dönmez eve hiçbir oğlan,

Hiçbir kız, benim ölüm törenimden, Delia.

Sızlar kemiklerim, yolarsan saçlarını,

Örselersen eğer sen körpe yanaklarını.[153]

[153] Tibullus, *Elegiae*, (çev.) Dönmez, H., Özaktürk, M., Varınlıoğlu, G., T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001.

Ovidius ise duygularını şu dizelerle dile getirmiştir:

tecum, quos dederint annos mihi fila sororum,

vivere contingat teque dolente mori!

Amores, I.3. 17-18

Nasip olsun bana alın yazısı yazan tanrıçaların biçtiği yılları seninle yaşamak

nasip olsun sen başımda ağıt ederken ölmek.

Ozanlar aşk yüzünden çektikleri acıların ölümle son bulmasını dilerler.

cogis et insana mente nefanda loqui.

iam mala finissem leto,

Tibullus, *Elegiae*, II. 6. 18-19

Söylenmez sözler çıkıyordu ağzımdan deli gibi,

Dertlerime son vermiş olsam artık ölümle.

Nullus amor tanti est—abeas, pharetrate Cupido!—

ut mihi sint totiens maxima vota mori.

vota mori mea sunt, cum te peccasse recordor,

Amores, II.5. 1-3

Git başımdan sırtı sadaklı Cupido! Hiçbir aşk

Uğruna ölmeyi dileyecek kadar değerli değil benim için.

Oysa şimdi ölmektir dileğim, çünkü anımsıyorum beni

aldattığını.

Propertius Cynthia'ya büyük bir aşkla bağlıdır. Sevgilisi elinden alınacak korkusuyla yaşayan ozan böyle bir durumla karşılaşmaktansa ölmeyi düşünür. İkinci kitabın yedinci şiirinde Augustus'un evlilik yasasının Cynthia'yı kendisinden ayıracağı korkusuyla ölmeyi göze almıştır.

nam citius paterer caput hoc discedere collo

quam possem nuptae perdere more faces,

aut ego transirem tua limina clausa maritus,

respiciens udis prodita luminibus.

Elegiae, II.7. 7-10

evlilik ateşimi yitrmektense yasa yüzünden,

kapalı kapıların önünden geçmektense evli bir adam olarak

katlanırdım çabucak başımın kesilmesine

aldattığım kapılara bakarak yaşlı gözlerle.

Lynceu, tune meam potuisti, perfide, curam

tangere? nonne tuae tum cecidere manus?

quid si non constans illa et tam certa fuisset?

posses in tanto vivere flagitio?

tu mihi vel ferro pectus vel perde veneno:

a domina tantum te modo tolle mea.

Elegiae, II.34. 9-14

Ey Lynceus, hain, sen nasıl el sürebildin

göz bebeğime? Sonra güç kaldı mı ellerinde?

O, ya kararlı olmayıp da bana sadık olmasaydı?

Bu denli utanç içinde sürebilir miydin yaşamını?

Ya zehirle yüreğimi ya da bıçakla parçala:

Yeter ki uzak dur kadınımdan!

Propertius ölümden korkan bir ozan olmadığını birinci kitabın on dokuzuncu şiirinde belirtir. Ozanın ölüm karşısındaki tek korkusu Cynthia'dan ayrılacak olmasıdır. Ozan öldükten sonra bile Cynthia'yı sevmeye devam edecektir. Öyle ki bu düşüncesini, Protesilaos'un hayaleti karısı Laodemeia'yı ziyaret eden Protesilaos söylencesiyle de destekler.

illic Phylacides iucundae coniugis heros

non potuit caecis immemor esse locis,

sed cupidus falsis attingere gaudia palmis

Thessalis antiquam venerat umbra domum.

Elegiae, I.19.7-10

Phylacus'un kahraman oğlu orada,

unutmadı güzel karısını o kör karanlıkta

ama görünmeyen elleriyle istekliydi ona dokunmaya,

Tesalyalı artık hayalet olup gelmişti eski evine.

Efsaneye göre; kocası Protesilaos savaşa gittiğinde henüz yeni evlenmiş olan Laodameia kocasına büyük bir aşkla bağlıydı ve Protesilaos'un ölümünü öğrendiğinde tanrılardan onu yalnızca üç saatliğine kendisine geri vermelerini istedi. Üç saat için hayata geri döndürülen Proptesilaos'un Hades'e gitme vakti geldiğinde Laodameia, Protesilaos'un kollarında kendini öldürdü.

Propertius'un şiirlerinde gözler ve bakış aşkta önemli bir rol oynar. Ozan, gözleri kişiyi aşka sürükleyen yolda bir önder olarak görmektedir ve Propertius'a göre gözden uzak olan gönülden de ırak olur.

non iuvat in caeco Venerem corrumpere motu:

si nescis, oculi sunt in amore duces.

ipse Paris nuda fertur periisse Lacaena,

cum Menelaeo surgeret e thalamo

Elegiae, II.15.11-14

hoş değil yok etmek aşk zevklerini acemi hareketlerle

bilmiyorsan, öğren, gözler aşkın önderidir.

Paris'in Menelaus'un yatağından çıkarken gördüğü

çıplak Helena yüzünden mahvolduğu söylenir.

unum erit auxilium: mutatis Cynthia terris

quantum oculis, animo tam procul ibit amor.

Elegiae, III.21. 9-10

tek çare Cynthia'nın ülke değiştirmesinde,

gözden uzak olanı, Aşk ırak tutar gönülden de

Propertius'a göre Cynthia'nın güzel, güçlü ve tehlikeli gözleri vardır. Tanrıların sevgilisi olacak kadar güzel gözleriyle ozanı sık sık aldatmıştır.

tam tibi ne viles isti videantur ocelli,

per quos saepe mihi credita perfidiast!

hos tu iurabas, si quid mentita fuisses,

ut tibi suppositis exciderent manibus:

.....

quis ego nunc pereo, similis moniturus amantes

non ullis tutum credere blanditiis.

Elegiae, I.15. 33-36….41-42

senin şu gözlerin o denli değersiz görülmesin,

o gözlerle beni sık sık aldattın!

gözlerin üzerine and içiyordun, yalan söylediysen eğer,

iki gözün önüne aksın diye:

…..

şimdi gözlerin beni öldürüyor, benim gibi aşıklar için bir uyarı

'Baştan çıkarıcı gözlere güvenmek tehlikelidir.'

quod si forte tuos vidisset Glaucus ocellos,

esses Ionii facta puella maris,

Elegiae, II.26. 13-14

Glaucus şans eseri görseydi gözlerini,

Ion denizine su perisi yapardı seni.

Şairlerin hayatlarındaki kadınların başka adamlarla olan ilişkileri ozanların içindeki aşk tutkusunu canlı tutmaktadır. Kıskançlık duygusu ya da kaçanın kovalanması ozanları onları aldatan kadınlara daha çok itmiştir. Delia, Nemesis, Corinna ve Cynthia ozanları başka adamlar için terk etmişlerdir. Terk edildikleri süreçte ozanların şiirlerine öfke, kızgınlık ya da küçümsenme duygusu hâkim olsa da ozanlar bu kadınları -bir yere kadar- sevmeye devam etmiş ve onlara şiirler yazmıştır.

Tune igitur demens, nec te mea cura moratur?

an tibi sum gelida vilior Illyria?

et tibi iam tanti, quicumquest, iste videtur,

ut sine me vento quolibet ire velis?

….

nam me non ullae poterunt corrumpere, de te

quin ego, vita, tuo limine verba querar;

nec me deficiet nautas rogitare citatos

'dicite, quo portu clausa puella meast?'

Elegiae, I.8. 1-4…21-24

sen çılgın mısın ve benim özenim bile seni durduramaz mı?

yoksa senin için buz gibi Illyria'dan daha mı değersizim?

kim olursa olsun, o senin için o kadar mı önemli ki

hangi rüzgarla olursa olsun bensiz istediğin yere gideceksin?

…..

hiçbir kadın beni baştan çıkaramayacak,

canım benim, senin eşiğinde senden yakınacak denli;

gemicilere hep şunu soracağım:

"Benim sevgilim hangi limanda?"

Non ita complebant Ephyraeae Laidos aedis,

ad cuius iacuit Graecia toea fores;

turba Menandreae fuerat nec Thaidos olim

tanta, in qua populus lusit Erichthonius

Elegiae, II.6. 1-4

Böyle kalabalık görmemişti Korinthoslu Lais'in evi,

Tüm Yunanistan onun kapısında yatıp kalkıyordu,

Menander'in Thais'inin çevresindeki kalabalık hiç bu denli

Büyük olmamıştı, burada Atina halkı da rol almıştı.[154]

Iste quod est, ego saepe fui: sed fors et in hora

hoc ipso eiecto carior alter erit.

……

te nihil in vita nobis acceptius umquam:

nunc quoque erit, quamvis sis inimica, nihil.

nec domina ulla meo ponet vestigia lecto:

solus ero, quoniam non licet esse tuum.

Elegiae, II. 9 1-2…43-46

o adam şimdi ne ise, ben de oydum: ama belki de bir anda

o gözden düşecek, başkası daha değerli olacak.

……..

yaşamımda senden daha çok sevdiğim hiçbir şey yok:

şimdi de öylesin, istediğin kadar düşmanım ol.

yatağımda herhangi bir kadının izi kalmayacak;

senin olamadığıma göre, hep tek başıma olacağım.

[154] Propertius Cynthia'nın kapısının başka erkeklere her zaman açık olmasından şikâyet ediyor.

Ovidius;

Ecce, recens dives parto per vulnera censu

praefertur nobis sanguine pastus eques!

hunc potes amplecti formosis, vita, lacertis?

huius in amplexu, vita, iacere potes?

Amores, III.8. 9-12

İşte açtığı yaralarla yeni varsıl olmuş biri

İşte yeğleniyor bana kanla beslenip varsıllaşmış bir atlı

Ey hayatım böyle birine nasıl sarılabilirsin o güzelim kollarınla.

Böyle birinin kucağına nasıl yatabilirsin?

Asper eram et bene discidium me ferre loquebar,

At mihi nunc longe gloria fortis abest.

.....

Ille ego, cum tristi morbo defessa iaceres,

Te dicor votis eripuisse meis,

Ipseque te circum lustravi sulphure puro,

Carmine cum magico praecinuisset anus;

....

Omnia persolvi: fruitur nunc alter amore,

Et precibus felix utitur ille meis.

At mihi felicem vitam, si salva fuisses,

Fingebam demens, sed renuente deo.

Tibullus, *Elegiae*, I.5. 1-2…9-12…17-20

İçerliyordum, göze alırım diyordum ayrılmayı,

Atıp tutacak gücüm yok şimdi benim.

…..

Derler ki adaklarımla ben kurtarmışım seni,

Ağır hastalıkla yatağa düştüğün zaman,

Arı kükürtle çevresinde dönerek arıttım kendim,

Yaşlı kadın büyülü sözler söylediğinde.

…..

Üstüme düşen her şeyi yaptım: Şimdi

El aldı sevdiğimi, ona yaradı yakarılarım,

Onun yüzü güldü. Mutlu bir yaşam düşlüyordum

Kendim için, sağlığına kavuşmuş olsaydın,

Varsın istemesin tanrı.

IV.3. SEVGİLİYE YAKLAŞIM

Cynthia'nın bir bakışıyla hayatı alt üst olan Propertius bir çılgınlık halinde beş yıl boyunca Cynthia'yı tutkuyla sevmiştir. Tanrıların bile yardımcı olmadığı bu aşkta Propertius, kapısında köle olduğu ve bir asker gibi hizmet ettiği bu kadından kimi zaman şikâyet etmiş, kimi zaman kıskançlıktan ölmek istemiş ve bazen de bu tutkudan kurtulmayı arzulamıştır.

Gerçek savaşı reddedip kendisini aşkın savaşına adayan Propertius, mutlu olmak için sevgilisinin gönlünü hoş tutmanın gerektiğini ve alttan almanın önemli olduğunu arkadaşı Gallus'a hitaben yazdığı dizelerde dile getirmiştir. Propertius'a göre aşıklar

gönüllü köleliklerinde bazı durumlara soğukkanlılıkla katlanmalıdır. Sevgililerinin sadakatsizliklerine gözyaşı dökerken sık sık reddedilmeyi de tolere etmelidirler.

tu cave ne tristi cupias pugnare puellae,
neve superba loqui, neve tacere diu;
neu, si quid petiit, ingrata fronte negaris,
neu tibi pro vano verba benigna cadant.
irritata venit, quando contemnitur illa,
nec meminit iustas ponere laesa minas:
at quo sis humilis magis et subiectus amori,
hoc magis effectu saepe fruare bono.
is poterit felix una remanere puella,
qui numquam vacuo pectore liber erit.

Elegiae, I. 10. 21-30

sevgilin üzüldüğünde, istekleriyle dövüşmekten kaç,
gurur dolu sözler söyleme, suskun kalma uzun süre
bir şey istediyse, kaşlarını çatıp hayır deme,
iyi niyetli sözlerin boşa gitmesin
küçümsendiğinde öfkelenir, incinince,
haklı tehditlerini bir yana bırakmaz:
ne denli alçak gönüllü olursan ve aşka boyun eğersen,
o denli başarılı olacaksın,
yüreği hiç boş kalmayan,
tek bir sevgiliyle olmaktan mutlu olacaktır.

mvlta prius dominae delicta queraris oportet,

saepe roges aliquid, saepe repulsus eas,

et saepe immeritos corrumpas dentibus unguis,

et crepitum dubio suscitet ira pede!

Elegiae, II. 4. 1-4

ilkin sevgilinin hatalarından yakınman gerekir,

sık sık bir şey sorman, sık sık kovulman gerekir,

sık sık da tırnaklarını yemelisin hak etmediği halde,

ayağınla öfkeden pat pat vurmalısın yere kuşku içinde.

Ayrılıklara katlanamayan Propertius, Cynthia Roma'dan ayrılmaya karar verince sevgilisini vazgeçirmek için nedenler aramaya başlar. Narin ve çelimsiz yapısının soğuk kentlere alışamayacağını bilen ozan sevgilisinin bu yolculuktan vazgeçmesini dilerken kadınına sadık kalacağını belirtir ve onun iyiliklerle karşılaşmasını ister.

Tune igitur demens, nec te mea cura moratur?

an tibi sum gelida vilior Illyria?

et tibi iam tanti, quicumquest, iste videtur,

ut sine me vento quolibet ire velis?

tune audire potes vesani murmura ponti

fortis, et in dura nave iacere potes?

tu pedibus teneris positas fulcire pruinas,

tu potes insolitas, Cynthia, ferre nives?

o utinam hibernae duplicentur tempora brumae,

et sit iners tardis navita Vergiliis,

nec tibi Tyrrhena solvatur funis harena,

neve inimica meas elevet aura preces

et me defixum vacua patiatur in ora

crudelem infesta saepe vocare manu!

sed quocumque modo de me, periura, mereris,

sit Galatea tuae non aliena viae;

atque ego non videam talis subsidere ventos,

cum tibi provectas auferet unda rates,

ut te felici post victa Ceraunia remo

accipiat placidis Oricos aequoribus.

nam me non ullae poterunt corrumpere, de te

quin ego, vita, tuo limine verba querar;

nec me deficiet nautas rogitare citatos

'dicite, quo portu clausa puella meast?'

Elegiae, I. 8. 1-24

Sen çılgın mısın ve benim özenim bile seni durduramaz mı?

yoksa senin için buz gibi Illyria'dan daha mı değersizim?

kim olursa olsun, o senin için o kadar mı önemli ki

hangi rüzgârla olursa olsun bensiz istediğin yere gideceksin?

sen mi dinleyebileceksin çılgın denizin uğultusunu,

güçlü olsan da, sen mi gemide tahta üzerinde yatabileceksin?

körpe ayaklarınla basabilecek misin kırağıya,

ey Cynthia, katlanabilecek misin alışmadığın karlara?

keşke kışın puslu günleri iki katına çıksa,

gemici kış yıldızlarıyla tembelleşse,

doğu kıyılarından geminin halatları çözülmesin,

düşman esinti yakarılarımı alıp götürmesin!

ben böyle rüzgarların yatıştığını görmeyeyim,

dalgalar senin gemileri alıp götürmesin,

bomboş kıyıda kalakalan zalim bana

tehditkar elimle seslenmeme izin versinler diye!

ama ey yalancı, bana nasıl emeğin geçerse geçsin,

Sicilya kıyıları sana hoşgörülü olsun:

mutlu kürekle Ceraunia kayalıklarına gittikten sonra,

seni Oricos sakin sularıyla karşılasın!

çünkü hiçbir kadın beni baştan çıkaramayacak,

canım benim, senin eşiğinde senden yakınacak denli;

gemicilere hep şunu soracağım:

"Benim sevgilim hangi limanda?"

Cynthia'nın bu sadakatsizliğinden yakınan Propertius, sevgilisinin herkesin gözü önünde çapkınlık yapmasına tahammül edemediği için Cynthia'dan ayrılmayı düşünür. Bunu dile getirirken ise tehditkâr bir tavır sergiler. Kitapları sayesinde Cynthia'yı ünlü yapan ozan bundan sonra başka birini ünlü yapacaktır ve bu yüzden Cynthia çok acı çekecektir.

Hoc verum est, tota te ferri, Cynthia, Roma,

et non ignota vivere nequitia?

haec merui sperare? dabis mihi, perfida, poenas;

et nobis aliquo, Cynthia, ventus erit.

inveniam tamen e multis fallacibus unam,

quae fieri nostro carmine nota velit,

nec mihi tam duris insultet moribus et te

vellicet: heu sero flebis amata diu.

nunc est ira recens, nunc est discedere tempus:

si dolor afuerit, crede, redibit amor.

Elegiae, II.5. 1-10

ey Cynthia, tüm Roma'nın seni konuştuğu bir gerçek,

çapkınlıklarını da herkesin gözü önünde yaşıyorsun.

bunları ummak mı düştü payıma? Ey sadakatsiz kız, cezanı çekecaksin;

ey Cynthia, benden yana esen bir rüzgar olacak.

yine de bunca aldatıcı kız arasından birini bulacağım,

o benim şiirimle ünlü olmak isteyecek.

beni aşağılamayacak ve kıskanıp sana kötü davranmayacak;

ah ah, uzun süre sevilsen de, sonunda sen ağlayacaksın.

benim öfkem yeni, artık ayrılık zamanı:

çekilen acı son bulursa, inan bana aşk geri gelecek.

Hediyelere düşkün ve tek bir gece yalnız yatmayan bir fahişe olan Cynthia başka adamların yanına gittiğinde Propertius ölmek ister. Sevgilisi olmadan yaşamına bir anlam yükleyemeyen ozan tatlım, hayatım, canım dediği sevgilisini taş kalpli ve acımasız olarak görmekle beraber onu sevmeye devam eder. Beraber oldukları geceler ozan için hayatının en mutlu anlarıdır. Ancak böylesi mutlu gecelerde bile ozan öfkesine yenik düşüp sevgilisine kötü davranabilir.

O me felicem! o nox mihi candida! et o tu

lectule deliciis facte beate meis!

quam multa apposita narramus verba lucerna,

quantaque sublato lumine rixa fuit!

nam modo nudatis mecum est luctata papillis,

interdum tunica duxit operta moram.

illa meos somno lapsos patefecit ocellos

ore suo et dixit 'Sicine, lente, iaces?'

quam vario amplexu mutamus bracchia! Quantum

oscula sunt labris nostra morata tuis!

…….

quod si pertendens animo vestita cubaris,

scissa veste meas experiere manus:

quin etiam, si me ulterius provexerit ira,

ostendes matri bracchia laesa tuae.

Elegiae, II.15. 1-10…17-20

Ne mutlu bana! Aydınlık gecem! Ve sen,

benim zevklerimle mutlu olan ey minik yatak!

ne denli çok söz söyledik lamba ışığında,

aşk kavgalarımız nasıldı, lamba söndüğünde!

bir çıplak göğüsleriyle kavga etti,

bir tunicasına sarınıp oyalandı.

uykudan kapanan gözlerimi bir öpücükle açtı,

ve dedi ki: Öylece yatıyor musun, miskin?

nasıl da türlü türlü kucaklaştık!

ne denli çok öptüm seni dudaklarından!

……..

elbisenle yatmakta inat edersen,

yırtılmış elbisende ellerimi hissedeceksin.

öfke beni daha da kışkırtırsa,

annene incinmiş kollarını göstereceksin.

Propertius Cynthia'yı kıskandığı için ona sık sık uyarılarda bulunur. Sevgilisinin makyaj yapmasından rahatsız olan ozan sevgilisinin fazla süslenip dolaşmasını istemez. Çünkü eğer biri Cynthia hakkında konuşacak olursa bu Propertius'u üzecektir. Kent yaşamında sevgilisinin çapkınlıklarını engelleyemeyen Propertius, Cynthia'nın Roma'dan ayrılıp kırda yaşamasını sevinçle karşılar. Ozan ayrılacak olmalarına üzülse de kır yaşamında Cynthia'yı rahatsız edecek hiçbir erkek olmayacaktır.

nunc etiam infectos demens imitare Britannos,

ludis et externo tincta nitore caput?

ut natura dedit, sic omnis recta figura est:

turpis Romano Belgicus ore color.

illi sub terris fiant mala multa puellae,

quae mentita suas vertit inepta comas!

deme: mihi certe poteris formosa videri,

mi formosa sat es, si modo saepe venis.

an si caeruleo quaedam sua tempora fuco

tinxerit, idcirco caerula forma bona est?

cum tibi nec frater nec sit tibi filius ullus,

frater ego et tibi sim filius unus ego.

ipse tuus semper tibi sit custodia lectus,

nec nimis ornata fronte sedere velis.

credam ego narranti, noli committere, famae:

et terram mmor transilit et maria.

Elegiae, II.18. 23-38

çılgın kız, şimdi de boyalı Britanlara mı öykünüyorsun,

olmadık bir renge boyayıp saçını, eğleniyor musun?

her şeyin en güzeli kendi biçimi, doğanın yarattığı gibi:

bir Belge yakışan renk, iyi durmaz Romalının yüzünde.

öbür dünyada da bir sürü kötülük gelsin o kızın başına,

saçını uygun olmayan bir renge aptalca boyarsa!

bırak süsü püsü: Sen bana hep güzel görüneceksin;

bence yeterince güzelsin, bir de sık sık gelirsen.

biri şakaklarını maviye boyayacak olsa,

bu mavi güzellik iyi olur mu acaba?

ne erkek kardeşin ne de oğlun var madem,

senin erkek kardeşin ve oğlun ben olayım.

bizzat yatağın bekçin olsun senin,

fazla süslenip de salınma ortalıkta.

ben inanırım söylentiye, sen suç işleme:

söylenti karaları geçer, denizaşırı gider.

etsi me invito discedis, Cynthia, Roma,

laetor quod sine me devia rura coles.

nullus erit castis iuvenis corruptor in agris,

qui te blanditiis non sinat esse probam;

nulla neque ante tuas orietur rixa fenestras,

nec tibi clamatae somnus amarus erit.

sola eris et solos spectabis, Cynthia, montis

et pecus et finis pauperis agricolae.

Elegiae, II.19. 1-8

ey Cynthia, istemesem de gidiyorsun Roma'dan,

sevinçliyim, çünkü bensiz yaşayacaksın uzaklarda.

hiçbir delikanlı olmayacak temiz tarlalarda, seni ayartacak,

tatlı sözlerle namuslu olmana engel olacak;

pencerenin önünde hiç kavga çıkmayacak, uykun

bölünmeyecek, çünkü artık kimse sana seslenmeyecek

yalnız olacaksın, ey Cynthia, bakacaksın ıssız

dağlara, sürülere ve de yoksul köylünün tarlasına.

Her ne kadar tek bir aşkın kölesi olsa da Propertius kendisini şehirli bir çapkın olarak tanımlamıştır. Birçok kadından hoşlanabileceğini ve hayatında birden fazla kadın olmasının normal olduğunu anlatmasına rağmen dini ritüelleri yerine getirmeye giden sevgilisi Cynthia'ya tavır almaya çalışmış ama çok da başarılı olamamıştır.

Scis here mi multas pariter placuisse puellas;

scis mihi, Demophoon, multa venire mala.

.....

aspice uti caelo modo sol modo luna ministret:
sic etiam nobis una puella parum est.

altera me cupidis teneat foveatque lacertis,
altera si quando non sinit esse locum;

aut si forte irata meo sit facta ministro,
ut sciat esse aliam, quae velit esse mea!

Elegiae, II. 22. 1-2..35-40

ayrım yapmadan hoşlandığımı biliyorsun birçok kızdan,
ey Demophoon, haberin de var başımdaki sıkıntılardan.
……
bak, bir güneş, bir ay nasıl hizmet ediyorlar gökyüzüne:
bana da bir tek kız az geliyor.
biri tutsun ısıtsın beni tutkulu kollarında,
öbürü izin vermediği zaman yanında olmama;
ya da bir gün kızarsa benim hizmetçime,
bilsin ki, benim olmak isteyen başka bir kız var!

Cui fugienda fuit indocti semita vulgi,
ipsa petita lacu nunc mihi dulcis aqua est.
….
contra, reiecto quae libera vadit amictu,
custodum et nullo saepta timore, placet?

Elegiae, II.23. 1-2…13-14

bana şimdi tatlı geliyor sarnıçtaki suyu içmek
oysa izlememeliydim cahillerin yolunu,
……

buna karşın, pelerinini geriye atıp rahatça yürüyen kadın
hoşuma gider, içinde bekçi korkusu da yoksa eğer.

falleris, ista tui furtum via monstrat amoris:
non urbem, demens, lumina nostra fugis!
nil agis, insidias in me componis inanis,
tendis iners docto retia nota mihi.
sed de me minus est: famae iactura pudicae
tanta tibi miserae, quanta meretur, erit.
nuper enim de te nostras me laedit ad auris
rumor, et in tota non bonus urbe fuit.
sed tu non debes inimicae credere linguae:
semper formosis fabula poena fuit.
non tua deprenso damnata est fama veneno:
testis eris puras, Phoebe, videre manus.
sin autem longo nox una aut altera lusu
consumpta est, non me crimina parva movent.

Elegiae, II.32. 17-30

kendini kandırırsın, tuttuğun yol gizli aşk işlerinin belirtisi:
kentten değil, ey çılgın, benim gözlerimden kaçıyorsun!
boşa uğraşıyorsun, bana işe yaramaz kapanlar kuruyorsun,
ey beceriksiz kız, bana bildiğim tuzakları hazırlıyorsun.
ama bana vız gelir: 'iffetli' diye bilinmen sona erince,
ey zavallı, hak ettiğin acı o denli büyük olacak.

hakkında kulağıma gelen söylenti beni yaraladı,

üstelik de kötü dedikodu tüm kente yayıldı.

inanmak zorunda değilsin düşmanların sözlerine:

dedikodu her zaman bir cezadır güzellere.

senin ünün hiç zedelenmedi zehirleme suçuyla;

ey Phoebus, onun ellerinin temiz olduğuna tanık olacaksın.

bir ya da iki gece aşk oyunuyla geçtiyse,

küçük suçlar beni etkilemez.

Propertius'a göre kavga ve dövüşler ilişkiyi ayakta tutmaktadır. Sevgilinin saçını başını yolmak, vücuttaki tırnak izleri sevgililerin birbirlerini ne kadar umursadıklarını gösterir. Bu nedenle Propertius da Cynthia'nın kendisine şiddet uygulamasını ister. Ancak üçüncü kitabın on beşinci şiirinde Lycinna'yı kıskanıp sorun çıkaran Cynthia'ya artık kavga istemediğini de belirtir.

Dulcis ad hesternas fuerat mihi rixa lucernas

vocis et insanae tot maledicta tuae.

tu vero nostros audax invade capillos

et mea formosis unguibus ora nota,

tu minitare oculos subiecta exurere flamma,

fac mea rescisso pectora nuda sinu!

cum furibunda mero mensam propellis et in me

proicis insana cymbia plena manu,

nimirum veri dantur mihi signa caloris:

nam sine amore gravi femina nulla dolet.

…..

in morso aequales videant mea vulnera collo:

me doceat livor mecum habuisse meam.

aut in amore dolere volo aut audire dolentem,

sive meas lacrimas sive videre tuas,

Elegiae, III.8. 1-10…21-24

Hoşuma gitti geçen akşamki kavgamız mum ışığında,

ettiğin onca hakaret bağıra çağıra çıldırmışcasına,

masayı devirdiğin zaman kendinden geçip şarapla,

öfkeli elinle dolu kadehi bana fırlatıığında.

yürekli ol, yol saçımı başımı,

biçimli tırnaklarınla tırmala suratımı,

gözlerinle ateş yakmakla tehdit et beni

bağrımı aç, parçala giysimi!

bunlar aslında gerçek aşkın belirtileri:

aşk derin olmazsa acı çekmez kadınların hiçbiri

….

arkadaşlarım görsün yaralarımı ısırılmış boynumda:

morluklar gösteriyor ki sevgilim benim yanımda.

ya acı çekmek ya da çekeni duymak istiyorum aşkta,

gözyaşı görmek istiyorum ya benimkileri ya seninkileri.

Sic ego non ullos iam norim in amore tumultus

nec veniat sine te nox vigilanda mihi,

ut mihi praetexti pudor est relevatus amictus

et data libertas noscere amoris iter,

illa rudis animos per noctes conscia primas

imbuit, heu nullis capta Lycinna datis!

tertius (haud multo minus est) cum ducitur annus,

vix memini nobis verba coisse decem.

Elegiae, III.15. 1-8

Artık ben görmeyeyim kavga gürültü aşkta,

sensiz geçen uykusuz bir gece haram olsun bana!

çocukluk giysimin verdiği utanç üzerimden kalktığında,

aşk yollarını bilmem için bana özgürlük tanıdığında,

O, deneyimlerini öğretti geceler boyunca kaba saba ruhuma,

ey Lycinna, ele gelmez asla armağanlarla!

geçen üç yıl –daha az değil- boyunca

anımsıyorum belki on sözcük geçti aramızda.

Üçüncü kitabın son şiirinde Propertius'un Cynthia'ya olan derin tutkusunun azaldığını görmekteyiz. Ozan Cynthia'dan uzaklaşmak ve aşktan kurtulmak için uzun bir yolculuğa çıkmayı planlar. Aşktan ölmeyi onur sayan ozan birden bu düşüncesinden vazgeçer.

Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas

ut me longa gravi solvat amore via.

crescit enim assidue spectando cura puellae:

ipse alimenta sibi maxima praebet amor.

....

unum erit auxilium: mutatis Cynthia terris

quantum oculis, animo tam procul ibit amor.

….

seu moriar, fato, non turpi fractus amore;

atque erit illa mihi mortis honesta dies.

Elegiae, III. 21. 1-4..9-10…33-34

Önümdeki uzun yoldan gitmeliyim bilge Atina'ya,

aşktan kurtulmaya uğraşıyorum uzun bir yolculukla

sevgilimin derdi göz göre göre durmadan artıyor.

aşk kendi kendini fazlasıyla besliyor.

…

tek çare Cynthia'nın ülke değiştirmesinde,

gözden uzak olanı, Aşk ırak tutar gönülden de.

…

ölecek olursam, yazgımdan öleceğim, utanç dolu bir aşktan değil,

ve o ölüm benim için onurlu bir gün olacak.

Falsast ista tuae, mulier, fiducia formae,

olim oculis nimium facta superba meis.

noster amor talis tribuit tibi, Cynthia, laudes:

versibus insignem te pudet esse meis.

mixtam te varia laudavi saepe figura,

ut, quod non esses, esse putaret amor;

et color est totiens roseo collatus Eoo,

cum tibi quaesitus candor in ore foret:

quod mihi non patrii poterant avertere amici,

eluere aut vasto Thessala saga mari,

hoc ego--non ferro, non igne coactus, at ipsa

naufragus Aegaea (vera fatebor) aqua.

correptus saevo Veneris torrebar aeno;

vinctus eram versas in mea terga manus.

ecce coronatae portum tetigere carinae,

traiectae Syrtes, ancora iacta mihist.

nunc demum vasto fessi resipiscimus aestu,

vulneraque ad sanum nunc coiere mea.

Mens Bona, si qua dea's, tua me in sacraria dono!

exciderunt surdo tot mea vota Iovi.

Elegiae, III.24. 1-20

Ey kadın, güzelliğinin verdiği güven aldatıcı,

geçmişte bakışlarım seni fazlaca gururlandırdı.

Ey Cynthia, sana öyle övgüler düzdüm ki aşkımdan;

utanıyorum benim dizelerimle ünlü olmandan.

hep övdüm sendeki türlü türlü güzellikleri, öyle ki,

aşk sen de olmayan şeyin var olduğunu zannetti;

kaç kez karşılaştırdım tenini gül rengi şafakla,

yüzündeki parlaklık sıra dışı olsa da:

baba dostlarım beni ondan kurtaramıyordu,

Tesalyalı büyücü kadın engin denizde arındıramıyordu,

gerçekleri açıklayacağım, kılıç ve ateş beni zorlamasa da,

kurtulamıyorum, Ege denizinde kazaya uğrasam da:

yanıp tutuşuyordum Venus'ün acımasız aşk kanında;

ellerim zincirle bağlanmıştı arkamda.

işte çelenklerle süslü gemiler yanaştı limana,

Syrtes koylarını geçip çapayı attım suya.

yoruldum denizdeki çalkantıyla; artık toparlanıyorum,

şimdi yaralarım kapanıyor ve iyileşiyor.

Ey Sağduyu, sen bir tanrıçaysan, ben adıyorum kendimi sana!

Iuppiter kulaklarını tıkadı sunduğum bunca adağa.

Risus eram positis inter convivia mensis,

et de me poterat quilibet esse loquax.

quinque tibi potui servire fideliter annos:

ungue meam morso saepe querere fidem.

nil moveor lacrimis: ista sum captus ab arte;

semper ab insidiis, Cynthia, flere soles.

flebo ego discedens, sed fletum iniuria vincit:

tu bene conveniens non sinis ire iugum.

limina iam nostris valeant lacrimantia verbis,

nec tamen irata ianua fracta manu.

at te celatis aetas gravis urgeat annis,

et veniat formae ruga sinistra tuae!

vellere tum cupias albos a stirpe capillos,

iam speculo rugas increpitante tibi,

exclusa inque vicem fastus patiare superbos,

et quae fecisti facta queraris anus!

has tibi fatalis cecinit mea pagina diras:

eventum formae disce timere tuae!

Elegiae, III.25.1-18

Dalga geçtiler benle şölen masalarında konuklar arasında,

gevezenin biri istediğini söyleyebiliyordu hakkımda.

Sana hizmet ettim gücüm yettiğince beş yıl boyunca;

sık sık tırnaklarını yiyerek benim bağlılığımı arayacaksın,

gözyaşlarından etkilenmeyeceğim: öğrendim senin sanatını,

tuzaklarını, Ey Cynthia, iş edinmişsin sen ağlamayı.

Ayrılırken ağlayacağım, ama haksızlıklar alt eder gözyaşlarını:

sen benimle uyumlu bir birliktelik istemiyorsun.

Benim sözlerime ağlayan eşikler kalın sağlıcakla,

öfkelense de elimin hiç kırmadığı kapı esenlikler sana da.

Gizlesen de geçen yılları, ilerleyen yaşın seni zorlasın,

yüzünde güzelliğini bozan çizgiler ortaya çıksın!

O zaman beyaz saçlarını kökünden koparmak gelsin içinden,

ah ah, yüzündeki çizgileri ayna sana bağırarak söylerken,

kabul etmesen de sırası geldiğinde katlanacaksın küçümsenmene,

yaşlı bir kadın olduğunda, etme bulma dünyasından yakınacaksın!

Şiirim dile getiriyor senin korkutucu yazgını:

Güzelliğin sona erecek diye öğren korkmayı!

SONUÇ

Barıştan ve aşktan yana olan bir ozan olarak karşımıza çıkan Sextus Propertius, yazdığı şiirlerde gerçek savaşı reddetmiş ve aşkın savaşına kendini adamıştır. Dönemin *elegeia* yazan diğer ozanlarının aksine yalnız Cynthia'yı sevmiş ve ona sadık kalmıştır. Tibullus Delia'nın yerine Nemesis'i koymuş; Ovidius'un ise Corinna ile birlikte birçok kadınla gönül ilişkisi olmuştur. Dönemin siyasi içerikli şiir geleneğine uymamış şiirlerinde ölüm, aşk ve cinsellik gibi konuları işlemiştir. Maecenas çevresinden bir ozan olmasına rağmen rejimi destekleyici şiirler yazmaktan çekinmiştir. Augustus politikası gereği toprakları ellerinden alınan ozan, savaşa karşı duyduğu öfke yüzünden rejimi destekleyememenin özrünü gerçekliği tartışılan bir kadının arkasına saklanarak dile getirmiştir ve belki de bu yolla kendi kendine baş kaldırış ortaya koymuştur. Üzerinde rejim baskısını ne zaman hissetse sevgilisinin ona ilham vermesi yüzünden yönetimi destekleyen şiirler yazamayacağını belirtmiştir. (II.1.) Ancak daha sonrasında rejim baskılarına karşı koyamamış olabilir. Roma hakkında yazdığı bir şiirle dördüncü kitabına başlamış ve altıncı şiirde Actium deniz zaferini kutlayan bir şiir yazarak imparatoru ve yönetimini yüceltmiştir.

Cynthia'nın gerçekliğini ya da ozanın rejim hakkında övücü şiirler yazıp yazmamasını bir kenara bırakırsak, hayatı hakkında varsayımlarda bulunulan, doğum ve ölüm yılları hakkında kesin bir bilgiye sahip olunamayan Propertius, hayatı boyunca yalnız bir kadını sevmiş ve ona sadık kalmıştır. Aşkın kör ve sağır olduğuna inanan Propertius, kadınların süsüne aldanmamış ve sevgilisinin gözlerine tutulmuştur. (I.1.) Aşkın yalın olduğunu belirten ozan sevgilisinin süsten ve gösterişten uzak olmasını istemiştir. Zaten Cynthia'nın güzelliği de herhangi bir süse ihtiyaç duymaz. (I.2.) Ancak ozan tanrıçalarla yarışan bu güzelliğin kadının eğitimli olmasıyla, güzel dans etmesiyle ve şiir yazmasıyla da

harmanlanmış bir güzellik olduğunu belirtmiş ve yalnız fiziksel güzelliklerin yeterli olmadığını ifade etmiştir. (II.3.)

Gerçek savaştan hoşlanmayan ve yalnız Cynthia için kendi iç dünyasında gel-gitler yaşayan Propertius, aşktan hiçbir şekilde kaçamamıştır. Gururunu ayaklar altına alan ve tüm hayatına hâkim olan aşk Propertius'a aşkın bir sorumluluk işi olduğunu öğretmiştir. (I.1.) Sevgilisi uğruna döktüğü gözyaşları ozanı tecrübeli kılmış (I.9.) ve sevgilisi Cynthia da ozanı aşk konusunda eğitmiştir. (I.10) Ozan da öğrendiklerini aşkı en iyi anlatacağını düşündüğü *elegeia* dizelerine dökmüş ve gençlere yol gösterici olmuştur. (I.9)

Âşık olmayı sevgiliye gönüllü kölelik olarak tanımlayan Propertius'a göre hiçbir sevgili aşk tutkusunun içinde özgür değildir. (II.23) Kölesi olduğu bu tutkunun içinde gelgitler yaşayan ozan kimi zaman sonsuz bir aşktan bahsederken kimi zaman da sevgilisinin sadakatsizliğinden yakınmıştır. Böyle zamanlarda ozan hayatında başka kadınların da olabileceğini -belki öfke yüzünden- dile getirmiş ancak böyle bir durum söz konusu olmamıştır. (II.22) Şiirlerinde sık sık karşılaştığımız ölüm düşüncesi ozanın sevgilisinden ayrı kalma korkusuyla ilişkilendirilmiştir. Öyle ki sevgilisinden ayrı kalma korkusu yüzünden Propertius çıkacağı yolculuklardan vazgeçmiştir. (I.6)

Propertius yaşadığı aşk çılgınlığı içinde inadı ve gururu bir kenara bırakmış bir adamdır. Sevgilisinin kapısından sık sık kovulmasına ve sevgilisi tarafından aşağılanmasına rağmen Cynthia'dan vazgeçmemiştir. Öfkeli, kaprisli ve açgözlü olarak nitelendirdiği Cynthia'nın peşinden beş yıl bıkmadan (III.25) bazen öfkeyle bazen coşkuyla ya da aşkın ozanın kendi üzerinde hakimiyet kurduğu herhangi bir duyguyla sürüklenip gitmiştir.

ÖZET

Çalışmada Propertius'un aşka, güzelliğe bakışı ve sevgiliye yalaşımı incelenmiştir. Çalışma dört bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde elegeia hakkında genel bir bilgi vermek amacıyla Yuna ve Roma edebiyatından örnekler verilmiştir. İkinci ve üçüncü bölümlerde Propertius'un hayatı, yaşadığı dönem ve şiirleri tanıtılmış; kadın ve genel güzellik anlayışından bahsedilmiştir. Ana bölümü oluşturan son bölümde ise Cynthia tanıtılmış ve Propertius'un aşka, güzelliğe bakışı ve sevgiliye yaklaşımı incelenmiştir. Sonuçta konuyla ilgili olarak şiirlerinden elde edilen bilgiler doğrultusunda ozanın düşünceleri kısaca toparlanmıştır.

ABSTRACT

The purpose of this thesis to examine Propertius's concept of love and beauty and his attitude to his mistress. This study consists of four divisions. In the first part, examples from Greek and Roman literature were given to explain the kinds and characteristics of elegy in general. In the second and third parts, Propertius' life is introduced, and his concepts of women and general beauty were dealt with. In the final part of the thesis, the personal characteristics of Cynthia were introduced and Propertius' view of her beauty and love and his attitude to his beloved were examined. Finally, the poet's thoughts of these related subjects have been clarified in line with the information obtained from his various poems.

KAYNAKÇA

Antik Kaynaklar

Apuleius. (2017). *Apologia.* Cambridge: Harvard University Press.

Catullus. (1999). *Şiirler.* (çev.) Varınlıoğlu, Güngör., Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Cicero. (1927). *Tusculanae Disputationes.* Cambridge: Harvard University Press.

Cicero. (2000). *Philippicae.* (çev.) Özaktürk, Gül., İstanbul: Öteki Yayınevi.

Cicero. (2006). *De Natura Deorum.* (çev.) Özaktürk, Gül; Telatar, Fafo., Ankara: Dost Yayınları.

Homeros. (2010). *İlyada.* (çev.) Erhat, Azra; Kadir, A., İstanbul: Can Yayınları.

Horatius. (1926). *Ars Poetica.* Cambridge: Harvard University Press.

Horatius. (2004). *Odes.* Cambridge: Harvard University Press.

Livius. (1919). *Ab Urbe Condita.* Cambridge: Harvard University Press.

Ovidius. (1924). *Tristia.* Cambridge: Harvard University Press.

Ovidius. (1929). *Ars Amatoria.* Cambridge: Harvard University Press.

Platon. (2015). *Şölen.* (çev.) Erhat, Azra; Eyüboğlu Sabahattin., İstanbul : İş Bankası Kültür Yayınları.

Plinius. (1940). *Naturralis Historia.* Vol.III. Cambridge: Harvard University Press.

Propertius. (1990). *Elegiae.* Cambridge: Harvard University Press.

Quintilianus. (2002). *Institutiones.* Cambridge: Harvard University Press.

Suetonius. (2008). *De Vitis Caesarum.* (çev.) Özaktürk, Gül; Telatar, Fafo., Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Tibullus, A. (2001). *Elegiae.* (çev.) Dönmez, Haydar; Özaktürk, Mehmet; Varınlıoğlu, Güngör., Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Modern Kaynaklar

Abrahams, E. B. (1908). *Greek Dress: A Study of the Costumes Worn in Ancient Greece, from the pre-Hellenistic Times to the Hellenistic Age.* London: John Murray.

Akşit, O. (1985). *Roma İmparatorluk Tarihi.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Albrecht, M. (1997). *A History of Roman Literature from Livius Andronicus to Boethius.* Leiden, Netherlands: E.J. Brill.

Arkins, B. (1990). *Builders of My Soul: Greek and Roman Themes in Yeats.* Washington: Barnes and Nobles Book.

Bingham, J., Chandler, F., Chisholm, J., Harvey, G., Miles, L., Reid, S., & Taplin, S. (2010). *Antik Dünya Ansiklopedisi.* Ankara: Tübitak Yayınları.

Cairns, F. (2006). Propertius and the Origins of Latin Love Elegy. H.-C. Günther içinde, *Propertius* (s. 69-98). Boston: Brill's Company.

Cancik, H., & Schmeider, H. (2004). *Brill's Encyclopaedia of the Ancient World New Pauly.* Boston: Leiden-Brill.

Carter, J. B. (1900). *Selections from the Roman Elegiac Poets.* New York, Boston: The University Publishing Company.

Çelgin, G. (2000). *Örneklerle Helenistik Çağ Şiiri.* İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Çığ, M. İ. (2011). *Uygarlığın Kökeni Sümerliler II.* İstanbul: Kaynak Yayınları.

Deighton, H. (2012). *Eski Atina Yaşantısında Bir Gün.* İstanbul : Homer Kitapevi.

Durham, D. B. (1916). Mimnermus and Propertius. *The American Journal of Philology*, 194-205.

Erim, M. (1987). *Latin Edebiyatı.* İstanbul: Remzi Kitapevi.

Freeman, C. (2010). *Mısır, Yunan ve Roma, Antik Akdeniz Uygarlıkları.* Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.

Fuzuli. (2011). *Leyla ile Mecnun.* İstanbul: Say Yayınları.

Hammond, N. G., & Scullard, H. H. (1970). *The Oxford Classical Dictionary.* Oxford: Clarendon Press.

Harrington, K. P. (1914). *The Roman Elegiac Poets.* New York: American Book Company.

İplikçioğlu, B. (2015). *Helen ve Roma Tarihinin Anahatları.* İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Johnson, W. R. (2009). *A Latin Lover in Ancient Rome.* Ohio: The Ohio State University Press.

Kennedy, B. H. (1962). *The Revised Latin Primer.* London: Longmans, Green and Co.

Kozbe, G. (2013). Mezopotamya'da Kadın Olmak. *Aktüel Arkeoloji Dergisi*, 50-57.

Kynaston, H. (1880). *Extracts from the Greek Elegiac Poets, from Callinus to Callimachus.* London: Maximilian and Co.

Lachmann, K. (1829). *Sex. Aurelii Propertius.* Berlin: Typis et impensis Ge. Reimeri.

Lefkowitz, M. R. (1980). The Quarrel between Callimachus and Apollonius. *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik*, 1-19.

Maltby, R. (2006). Major Themes and Motifs in Propertius' Love Poetry. H.-C. Günter içinde, *Propertius* (s. 148-181). Boston: Brill's Company.

Özaktürk , F. G. (1995). Güzellik Gereçleri Gizleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 213-218.

Özaktürk, M. (1999). *Roma Yazınının Sürgün Ozanları.* Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Richardson, L. (1977). *Propertius Elegies I-IV.* Norman : The University of Oklahoma Press.

Rumi, M. C.-i. (2015). *Mesnevi.* İstanbul: Doğan Kitap.

Sandalcı, S. (2002). Patria Potestas, Eski Roma'da Babanın Aile Üzerindeki Otoritesi ve Kadının Aile İçindeki Yeri. *Folklor ve Edebiyat Dergisi*, 171-176.

Sebasta, J. L. (2001). Tunica Rolla, Tunica Spissa: The Colors and Textiles of Roman Costume. J. L. Sebasta, & L. Bonfante içinde, *The World Roman Costume* (s. 65-76). Wisconsin: The University of Wisconsin Press.

Sellar, W. Y. (1899). *The Roman Poets of the Augustan Age: Horace and The Elegiac Poets.* Oxford: Clarendon Press.

Sina, A. (2006). Antik Yunan'da Koro Liriği Türleri. *Littera Edebiyat Yazıları*, 133-160.

Smith, K. F. (1917). Propertius: A Modern Lover in the Augustus Age. *The Sewanee Review*, 20-39.

Sullivan, J. (1961). The Poet Translator Ezra Pound and Sextus Propertius. *The Kenyon Review*, 462-481.

Thomson, D. F. (2011). Propertius Sextus. V. Brown, J. Hankins, & R. A. Kaster içinde, *Catalogus Translationum et Commentariusm: Mediaeval and Renaissance Latin Tranlations and Commentaries* (s. 153-247). Washington : The Catholic University of America Press.

Tunalı, İ. (1983). *Grek Estetiği.* İstanbul: Remzi Kitapevi.

Ullmann, B. L. (1909). The Book Division of Propertius. *Classical Philology*, 45-51.

Ullmann, B. L. (1911). The Manuscript of Propertius. *Classical Philology*, 282-301.

Umberto, E. (2012). *Güzelliğin Tarihi.* İstanbul: Doğan Kitap.

Vernant, J.-P. (2016). *Torunuma Yunan Mitleri.* İstanbul: Helikopter Yayınları.

West, M. (1974). *Studies in Greek Elegy and Iambus.* New York: Walter de Gruyter.

Wheeler, A. L. (1910). Erotic Teaching in Roman Elegy and Greek Sources I. *Classical Philology*, 440-450.

Wheeler, A. L. (1911). Erotic Teaching in Roman Elegy and Greek Sources II. *Classical Philology*, 56-77.

Wyke, M. (2002). *The Roman Mistress: Ancient and Modern Representation.* Oxford: The Oxford University Press.